

Mali

R a č u n a r

za

I. razred ali oddelek ljudskih šol.

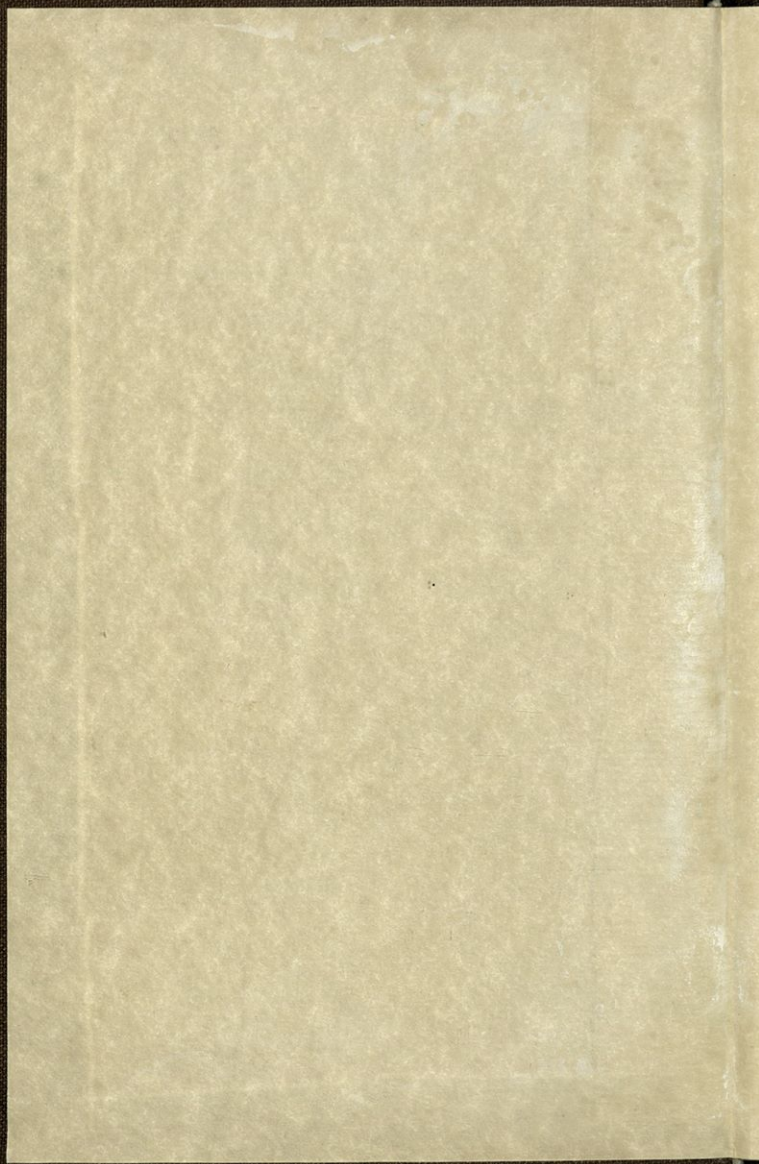
Navod, kako naj učitelj prvošolce po pripovedih računati uči.

Zložil in spisal

Gregor Sommer,
c. kr. okrajni šolski ogleda.

V CELOVCI 1874.

Natisnila in založila tiskarnica družbe sv. Mohora.

15.00

Mali računar

Z a

I. razred ali oddelek ljudskih šol.

Navod, kako naj učitelj pervašolce po pripovedih
računati uči.

Zložil in spisal

Gregor Sommer,

c. k. okrajni šolski ogleda.

V Celovci 1874.

Natisnila in založila tiskarnica družbe sv. Mohora.

575214

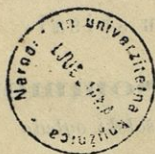
Mali tiskárna

88

Naše číslo je 200605561

Naše číslo je 200605561

14.03.2006

N 200605561

V Praze 1874.

Národní knihovna České republiky

Vvod.

I. O računstvu sploh.

V obseg prvega razreda spada tudi računstvo, in to največ zaradi obličnega (formalnega) izobraženja mladeži. Ako v obzir vzamemo upliv, kojega ima ta nauk na razvitek duševnih moči in posebno na moč mišljenja; onda se nočemo čuditi, da na-nj ljudska učilnica vso svojo pozornost (pazljivost) obrača.

Peča se li učitelj s svojimi učenci pri tem nauku iz začetka v malem krogu, razširja li on ta tesni krog malo po malem, rabé gradivo (snov) iz okolnosti svojih učencev, in skerbi, da se deca najprej v malem krogu varno in lahko gibati morejo; tedaj že s tim pokaže, da je svojo nalogo prav razumel. Števila od 1 do 10 ali najviše do 20 so, s kojimi naj se bavi učitelj prvega razreda. To se vé, da morajo učenci to do dobrega razumeti.

Računstvo tega razreda naslanja se po vsem na zoro (ogledovanje); samo s čutili zamorejo mali računarji števila točno pojmiti (zapopasti). Za zorno (ogledno) sredstvo utegnejo se rabiti persti, kroglice na rusovskem rajtalu, paličice, čerte, pike, itd.

Pri vsakem tudi najmanjšem številu morajo se vse mogoče številске razmere v obzir jemati; mora se doštévati, odštévati, poštevati (množiti) in razštévati (deliti), da-si tudi učenci ne vedó, kako se zove ta ali una računska verst. Sledečemu poduku mora poprejšnji v dokaz služiti, in oba se morata zlagati (vezati, spajati), ker v tem naravskem zlogu (spoji) minulosti in prihodnosti leži vsa tajna (skrivna) moč izobraževajočega poduka.

Učenci se lahko naučé računiti, ako so le vsako število poleg zaderžaja popolnoma pojмили (razumeli); ker nekteri učenci v šolo pridši, že malo mehaničko šteti znajo, mora učitelj tudi s štetjem pričeti, in naj tisto smatra kot pripravo za prihodnje obširneje in jasneje dokazovanje.

II. Učni in urni načert v obziru računanja.

1. za nerazdeljeno enorazredno ljudsko učilnico:
 - a) v prvem oddelku 2 uri v tednu,
 - b) v drugem " 2 " " "
 - c) v tretjem " 2 " " "
2. za razdeljeno enorazredno ljudsko učilnico:

v vsakem razdelku po 4 ure v tednu;

 - a) v prvem oddelku 2 " " "
 - b) v drugem " 2 " " "
3. za dvorazredno ljudsko učilnico:
 - a) v prvem razredu 6 ur v tednu,
 - aa) v prvem oddelku 3 ure v tednu,
 - bb) v drugem " 3 " " "
 - b) v drugem razredu 4 ure v tednu.
4. za trirazredno ljudsko učilnico:
 - a) v prvem razredu 4 ure v tednu,
 - b) v drugem razredu 5—6 ur v tednu,
 - c) v tretjem " 4—5 " " "
5. za čveterorazredno ljudsko učilnico:
 - a) v prvem razredu 4 ure v tednu,
 - b) v drugem " 4 " " "
 - c) v tretjem " 4 " " "
 - d) v četertem " 4 " " "

Iz te osnove je vsakemu učitelju do cela jasno, koliko postavnega časa mu ostane za računstvo prvega razreda in prvega oddelka.

Učni in urni načert „Malega računarja“ je v svojej obliki za enorazredne ljudske učilnice — ker jih je dozdej naj več — v svojem obsegu in zadržaji pa za vsako ljudsko učilnico osnovan in izpeljan.

Kjer je le en učitelj, pridete na prvi oddelek, kateri ima 2 tečaja, 2 uri; tedaj na vsaki tečaj 1 ura, v prvem tečaju ali prvo leto uči prvo desetinko, t. j. število od 1 do 10; v drugem tečaju ali drugo leto uči drugo desetinko, t. j. št. od 10 do 20.

V prvem oddelku bodeš moral blizo odločeni uri v 4 pol-ure raztegniti.

V dvorazrednih šolah, kjer sta 2 učitelja, odpadejo 3 ure za dotični predmet.

Tukaj se prša, v katerem oddelku učenci 2 leti ostanejo, v prvem ali v drugem; ako v prvem, tedaj za nje vse tisto velja, kar je za enorazredne učilnice rečenega, če li pa že v enem letu v drugi oddelk prestopijo, tedaj naj se ravna učitelj po načertu tri- in čveterorazrednih učilnic; to je zavisno od okrajnih razmer, posebno od stopnje razvitka, na koji se učenci nahajajo. Gledé nauka je le ta razložek, da mora učitelj predmet v slednjem slučaji bolj tesno omejiti.

Tam, kjer so 3 ali 4 učitelji, so temu predmetu v prvem razredu 4 ure odmerjene; zatorej mora učitelj prvega razreda prvo in drugo desetinko, t. j., števila od 1 do 20 v enem letu izpeljati.

Gledé tega moraš si sploh to-le zapomniti: Šole, kjer eden, dva ali trije učitelji učé, ima prvi razred ali oddelek 2 tečaja, t. j. 2 leti, trije razredi ali oddelki 6 tečajev, ako šestletno šolsko obiskovanje v obzir vzamemo; sedmi in osmi tečaj, (kjer osmoletno šolsko obiskovanje obstaja), morata se v eno- in dvorazrednih šolah med une tečaje razčertiti.

III. Opomeni za učitelja.

1. Tirjaj, da ti učenec vsako prašanje ponovi, da se spričaš, ali učenec vé, kaj baraš.

2. Pri obdelovanji vsacega števila tirjaj popoln in razgoveten odgovor, kakor ga najdeš po nekterem prašanji „Malega računarja;“ pri vsakem se to ni moglo zgoditi zarad pičlega prostora; pri marsikterem je tudi le polovičen iz istega razloga.

Tukaj le ti dam en par primerov:

Ako učenca pršaš: Koliko je 5 in 3? — Ne zadovolji se z odgovorom: 8; temoč tirjaj, da učenec reče: 5 in 3 je $8 = 5 + 3 = 8$. — Ti imaš 9 orehov, ako jih 1 kopo sneš, koliko ti jih pa še ostane? — Učenec ne sme odgovoriti: 5, ampak tako-le: Jaz imam 9 orehov, ako jih 1 kopo snem, ostane mi jih še 5; kajti v 1 kopi so 4 orehi, 9 manj 4 je pa 5, $9 - 4 = 5$. — Le po tem potu bodeš se sproti prepričal, je li se tvoji učenci dotičnega števila do dobrega zavejo ali ne.

3. Ne pozabi vprašati, po tem ko je učenec že nalogo rešil: — zakaj? — da ti vzrok pové, zakaj da mora znesek

ravno tolikoš en biti, kolikoršen je. N. pr.: Eno jabelko velja 2 kr.; koliko jih pa za 8 kr. dobiš? — Odg. Ako 1 jabelko 2 kr. velja, tako za 8 kr. 4 jabelka dobim. Zakaj? — Odg. 2 kr. sta v 8 kr. 4 krat, ali kar je vse eno: 2 kr. zamorem od 8 kr. 4 krat odšteti in za vsakkrat 2 kr. dobim 1 jabelko; tedaj za 8 kr. 4 jabelka; ker se 2 kr. v 8 kr. 4 krat nahajata; prav pa ni odgovor, ako učenec reče: ker je 2 krat 4 osem, ali $4 \times 2 = 8$. Ako učenec na vprašanje „zakaj“ ničesar ne ve odgovoriti, tedaj naj učitelj pokaže, ali je pravi mojster.

3. Sprašuj učence znajdljivo (heuristiško)!

Ne misli, da se naloga ali račun, kojega učencu v razrešenje daš, sam o sebi razumi; tem več moraš učence s primernim spraševanjem voditi, da zamorejo iz kakovosti nagrade (naloge) in iz bitja številskih razmer po svoji moči soditi, kako naj se račun reši (izpelje).

N. pr. naloga: Tvoj oče plačajo za te 1 gold. na mesec, da se nemško učiš; koliko pa ta učnina za celo leto znese? — Povej mi J. še enkrat, kako se naloga glasi! (Učenec opetuje). — Koliko plačajo oče za-te na mesec? — Kaj pa delje traja (terpi), 1 mesec ali 1 leto? — Koliko mesecev je 1 leto? — Kolikokrat 1 mesec je to več kakor 1 mesec? — Kolikokrat 1 gold. bodo morali oče za celo leto plačati? — In koliko je 12 krat 1 gold.? — Koliko znese učnina za 1 leto? Ali tako-le: Koliko plačajo oče na mesec? — koliko na 2, 3, 4 itd. mesce?

Slabejim učencem je takošno spraševanje vselej potrebno in koristno.

5. Varuj se učencem odgovor na jezik polagati; tak učitelj pomaga učencem lenobo pasti ter je hoté ali ne hoté nasprotnik duševnega razvitka.

6. Primerjaj marljivo vsako število s poprejšnjimi. Z nekterimi števili sem to drugim v izgled nekaj obširneje izpeljal. N. pr. št. 10 stran 93–95.

7. Glej, da se učenci raven ustmenega računjenja tudi številke pisati učé. To jim dela posebno veselje, ko znajo število, kterega se zavejo, tudi pismeno postaviti; verh tega pa tako postopanje tudi sredstveni nauk podpera, kakor hitro so učenci sposobni, lahke računske naloge iz dr. Močnikove knjižice na tihem izdelovati. Utegne se to že v nekterih mescih dognati. Kedar učitelj kak drugi oddelk ne-

posredstveno uči, naj nekatere bolj izurjene učence iz višjega oddelka malim računarjem čredé za pomočnike postavi.

8. Da bodo učenci sposobni porabne račune reševati, skerbi:

a) da učenci rečne razmere razumejo, ktere so nalogi v podlago dane. N. pr. Ako daješ račune o času, morajo učenci časno razmerje vedeti; t. j. dan, teden, mesec, leto itd. Če li ti po novi meri rajtaš, mora učenec znati, kaj je meter, liter, gram, decimeter itd.

b) Skerbi, da bodo učenci sami zmožni iz dane naloge razsoditi, po katerem potu morajo račun izpeljati, da tisto število najdejo, ktero se išče. (Poglej točko 4!) N. pr.: Ti daš učencem nalogo: Ena hruška velja 2 kr.; koliko velja 5 hrušk? — Ako ti učenec ne vé odgovoriti, če ravno zna prašanje ponoviti, moraš nazaj seči; to se pravi: moraš prašati, koliko velja 1 hruška, koliko veljate 2 hruški, 3, 4 hruške in slednjič še le: koliko velja 5 hrušk? — Po tem načinu bode učenec zvedel, da jih za 10 kr. 5 dobi. — Ako ga vprašaš: zakaj? dobiš večjidel odgovor: ker 2×5 ali $5 \times 2 = 10$.

Negledé na to, da ta odgovor ni prav, poskusi učencu ugovarjati: Ali bi ne moglo 5 hrušk tudi 8 kr. veljati, ker $2 \times 4 = 8$? Učenec, ko ne ve ti razloga dati, molči. V mišljenji bolj izurjen učenec ti mora to nalogo tako-le rešiti:

Ena hruška velja 2 kr.; 5 hrušk je peterno od 1 hruške, 5 hrušk mora tedaj peterno ali petkrat toliko veljati, kolikor 1 hruška velja; 1 hruška pa velja 2 kr.; tedaj jih mora 5, 10 kr. veljati; kajti 5×2 kr. = 10 kr. (Pošteva.) Vsa drugača je nagrada, ako ti vprašaš: Ena hruška velja 2 kr.; koliko jih pa za 10 kr. dobiš? — Če ne dobiš odgovora, moraš učenca vprašati: Koliko krajcarjev moraš plačati za 1 hruško? za 2, 3, 4 in za 5? — Kolikokrat 2 kr. moreš od 10 kr. odšteti (vzeti)? — Kolikokrat sta 2 kr. v 10 krajcarjih? — Kolikokrat se 2 kr. v 10 kr. nahajata, tolikokrat 1 hruško ti dobiš, in sicer 5 hrušk, ker ena 2 kr. velja. (Razšteva — a. kolikokrat je število v številu.) Spet o poprejšnjih različna je zadača, ako prašaš: Koliko velja 1 hruška, ako jih 5 velja 10 kr. — Tukaj naj tako-le baraš: Koliko je peti del od 10? — Koliko je polovica od 10? — 1 tretjin, 1 četertin, 1 petin ali peti del? — Kolikokrat najde se število 5 v številu 10? — itd.

Tako postopanje in izpeljevanje računov, ti da priliko, da moreš razsodnost svojih učencev zbuhati in krepčati. (Razšteva — b. delenje.)

Navod v „Malem računarji“ je osnovan po kratkočasnih pripovedih, basnih in pravlicah, iz katerih izhajajo razne računске naloge, katerim sledi raznoverstno spraševanje in mnogokrat tudi odgovor. — Smem reči, da je vsaka pripoved računska nadača obsegajoča mikavne številске razmere, o kojih se utegne učitelj z učenci pogovarjati.

Ako učitelj med ta nauk prikladne pravljice, basni itd. pripovedovaje vpleta, ne bode nikoli primoran, učence opominjati in svariti, da naj bi tiho sedeli in poslušali; marveč bode on v kratkem pozornost, zavnemivost in delalnost pri učencih začutil, ktere se nikdar ni nadjal. Namen teh povesti ni, da bi jih mali šolarji spet v tej obširnosti praviti morali, v kateri jim je učitelj pripovedoval, da si ravno bi bilo hvalevredno in zelo koristno; temuč on naj le na tiste izreke s prašanjem povdarja, kateri obsegajo števila za račun.

Kakošen upliv ima takošno obravnavanje predmeta na duševni razvitek, sem se sam že mnogokrat prepričal. Nigdar nisem v duševnem obziru tacega uspeha dosegel, kakor ta čas, ko sem učence po primernih pripovedih računati učil. Zatorej mi tudi noben učitelj ne more ugovarjati, da po tem potu ne gre, in da to ni mogoče. Da vse ne bode moglo na tanko tako iti, kakor je osnovano, vsak učitelj lahko sprevidi, ako pomisli, kako različne so povsod razmere, in na kateri stopnji slovenske šole še večjidel stojé, posebno tam, kjer se morajo učenci raven slovenščine tudi še nemščine učiti.

Naj se tudi ne misli, da bi se moral učitelj po vsem z „Malim računarjem“ strinjati in vjemati; tem več bode vsaki zveden učitelj pristavil, kar mu manjka ali se mu prikladniši in izpuščal, kar se mu preveč ali manj primerno dozdeva.

Posebno v obziru jezika bode moral učitelj marsiktero besedo bolj po svojem okrajnem narečji zaviti; poleg tega pa tudi ne sme književnih izrazov zanemarjati, da se učenci po tem takem v besedi bogaté.

Gromadno število raznoverstnih stvari v povestih in računskih nalogah ti daje gradiva za zoro, da ti ga celo leto ne pomanjka.

V bukvah s podobami, koje so za ljudske učilnice odločene, najdeš vse živali in cvetlice, ktere so v povestih „Malega računarja“ imenovane. Ta knjiga s podobami je na Koroškem že v vsako ljudsko šolo za ogledni nauk vpejljana. Kjer je še ni, tam naj se oskerbi. Ako se v povesti ktera si bodi žival ali rastlina imenuje, je potrebno, da jo učencem saj v podobi predočiš; zatorej sem le tiste živali in rastline imenoval, kojih podobe imaš pri roci. Ker ni namen te knjižice, da bi jaz o tem predmetu obširneje govoril, omenim le toliko, da učitelj v računski uri ne more v tem obziru družega storiti kakor to, da podobo pokaže, pogovarjanje o teh rečeh pa na drugo uro odloži. Pri vsakem poduku naj vežba učenec svoja čutila, govorila in duševne moči.

Nekteri učitelj mi bode, morebiti ugovarjal, da se marsikaj prevečkrat ponavlja. Ako se spomeneš didaktičnega vodila: Ponavljanje je duša vsega podučevanja, tako bodeš druge misli, in v kratkem bodeš prisiljen, nektera števila posebno pa številske razmere še večkrat ponavljati, kakor to v „Malem računarji“ najdeš.

Sverha ove knjižice je, da se dolgočasno, mehaničko štetje odpravi ter zavnemivo računati uči. Obžalovanja vredno je slišati, ko pride c. kr. okrajni šolski ogleda v šolo, in ne sliši družega kakor: Tinček, šteje do 10! — Jurček, šteje do 20! — Tinček, šteje do 100! ali: Koliko je 3 in 2? — 4 in 4? — 2×3 ? — O razumno primernem odštevanji, poštevanji in razštevanji ni sluha ne duha. — Hvala Bogu, da je v nekojih šolah bolje!

Zeló me bode veselilo, ako jaz slovenskim sobratom učiteljskega stanu s tim malim delcem za prvošolce le količkaj vstrežem!

Dragi moj prijatelj! prebiraj in dobro premišljuj! po tem pa poskušaj! Brez velicega truda ne pojde; ali uspeh ti bode neprecenljiv!

V Celovci prvega listopada 1873.

Pisatelj.

Kazalo.

	Stran
Števili 1 in 2 s povestima: 1. Anica. 2. Martin	1 do 8
Št. 3 s povestmi: 3. Basen o treh žabah. 4. Mlade miške. 5. Trije petelini. 6. Igra z obročem. 7. Prosenica bob in ogel	8— 19
„ 4 „ 9. Košuta. 10. Lastevice. 11. Slive	19— 25
„ 5 „ 12. Sprehod pod milo nebo. 13. Mali vertnar	25— 35
„ 6 „ 14. Sivi škrat. 15. Pole s podobami. 16. Cvetlični jerbasič	35— 49
„ 7 „ 19. Volk in mlade koze. 20. Svinja in želodje. 21. Ščinkovec	49— 61
„ 8 „ 22. Zverinjak. 23. Divji sin. 24. Deček in jabelčni slammici. 25. Porabno število (Juri). 26. Čudne pravlice	61— 77
„ 9 „ 27. Keglanje. 28. Čarodelna kača. 29. Gosi in lisica. 30. Medved, ki zna rajati. 31. Mizar in patuljaki	77— 93
„ 10 „ 32. Velikan in patuljaki. 33. Divji lov	93—110
O novih merah	110—120
Števila od 11—20	121—134

I. Listopada (Novembra)

števili 1 in 2.

1. Teden.

a) Ura. Števili 1 in 2 kakor tudi vsako sledeče število do 10 naj učitelj kolikor more na raznih zunanjih predmetih pokaže, in po tem še le število s številko zapiše.

Kakor mora učenec, kadar se brati uči, glasnik od pismena ali čerke razločevati, tako naj on tudi v številstvu število od številke razločuje. — Glasnike ali glasove in števila izrekujemo, s pismeni ali čerkami in številkami pa glasnike ali glasove in števila zapisujemo. Skušnja uči, da so še nekteri učitelji, koji tega ne razločujejo.

Učitelj potegne dve navpični čerti na tabli in postavi raven nju število dve s številko (dvojko) kot znesek došteve. — Po tem naj potegne čerti, eno pod drugo, pa tudi številko enote (enojke) raven, in naj da učenci sami soštejejo ter rekó: 1 čerta in še 1 čerta ste 2 čerti. Učitelj: 1 čerta je enkrat 1 čerta. Kaj sem rekel? Dvakrat 1 čerta je 1 in še 1 čerta, tedaj ste dvakrat 1 čerta 2 čerti. — Dvakrat 1 ste dve. Kaj sem rekel? — Enkrat 2 ste tudi 2. Kaj sem rekel? Ako jaz od 2 čert na tabli 1 čerto izbrišem, koliko jih pa še na tabli ostane? — Odgovor: Ako jaz od 2 čert na tabli 1 čerto zbrišem, tako še 1 čerta ostane. — Koliko je tedaj 2 manj 1? Dve manj 1 je 1. — Kaj sem rekel? — Vsi izrecite! $2 - 1 = 1$.

Kolikokrat se nahaja 1 čerta v 1 čerti? 1 čerta v 1 čerti nahaja se enkrat. — Kaj sem rekel? Kolikokrat

se nahaja 1 čerta v 2 čertah? Ena čerta nahaja se v dveh čertah dvakrat. Kaj sem rekel? — Zakaj? Koliko krat moreš ti 1 čerto od 2 čert zbrisati? (Učitelj pokaže). En o čerto morem od 2 čert dvakrat zbrisati. Kaj sem rekel?

Vsaki odgovor naj učitelj z učenci tako dolgo ponavlja, da ga sami lepo razgovetno in gladko izrekovati morejo.

Kar je učitelj dozdej s čertami prednašal, naj tudi na rusovskem rajtalu z okroglicami izpelje, potem pa s čertami in številkami še enkrat tako-le pokaže:

|| 2

1	+	1	=	2
1	×	1	=	1
2	×	1	=	2
1	×	2	=	2
1	−	0.	=	1
2	−	1	=	1
1	v	1	=	1
1	v	2	=	2

Zdaj pa zopet na raznih drugih predmetih.

I. Povest.

b) Ura. Anica je 1 belega in 1 črnega zajčka za igranje dobila. — Koliko zajčkov je Anica zdaj imela? Koliko jih je to: 1 bel in 1 črn? Koliko jih je 1 in 1? — Koliko imaš ti glav? Koliko glav ima pa 1 zajček? Koliko jih imata pa dva zajčka? Blagi deklici pa ni šlo prav po sreči, da bi tega veselja še dalje vživljala; kajti že drugi dan ji je beli zajček poginil.

Koliko zajčkov je še živih ostalo? — Zakaj? Ako od 2 zajčkov 1 cerkne, še 1 ostane. $1 + 1 = 2$. $2 - 1 = 1$.

Anica zdaj s črnim zajčkom ni več veselja imela, ter prosi mater, da bi ga, komur bi radi, dali. Mati ukažejo zajčka odnesti in namesti njega 1 belo in 1 pikasto munico prinesti, kateri ste tako fletno vkup čebljali in igrali, da se je morala Anica jima prav iz serca smejeti.

Koliko munic so ukazali mati prinesti? — Koliko munic je to: 1 bela in 1 pikasta? $1 + 1$ je koliko! V nedeljo in ponedeljek je igrala Anica z mladima municama ali v torek ju ni bilo več doma. Mati so obe spodili, ker je črna munic Ančico na desnici tako opraskala, da se ji je kri po roci pocedila.

Ali niso mačke puste in sitne živali?

Doklej je igrala Anica z municama?

Koliko dni je to, nedelja in ponedeljek?

Mati so obe munici spodili; koliko jih je to?

Obe je tóliko kot dve.

Ali ste obe munici Anico opraskali? Na kateri roci je pa mačka Anico opraskala? Ktera roka je desnica? Pokaži jo! — Kako pa uni roci pravimo? (levica). Koliko rok pa ima vsak človek? Koliko jih moraš k 1 djati, da ste 2? Za koliko ste 2 več kakor 1? — Kolikokrat je 1 roka na človeškem telesu? Dvakrat? — Kolikokrat 1 nogo ima človek? Kolikokrat pa oko? Koliko ima človek ušes? lic? nosnic? kolen? palcev na rokah? kazalcev? sredincev? perstancev? mazincev? ram? peti? itd. Imenuj zdaj vse, kar je po dvakrat na telesu.

Kolikokrat je pa glava na truplu? čelo? teme? nos? herbet? persi? itd.

Drugi dan je bilo Anici vendar le žal po municah; zategadelj prosi ljubo mamico, da bi jej dvojico drugih pripomagali. Tega mati sicer niso storili; ali neko drugo veselje so ji napravili. Anica je dobila kletčico z dvojico rumenih kanarčkov vred, ki sta tako glasno pela, da se je izba tresla.

Koliko ptic je Anica dobila? — Koliko jih je dvojica ali par? Imenujte reči, ktere nam po dvoje rabijo? — Dvojica ali par čevljev, skorinj, nogovic, rokovic, hlač itd.

Anica ni imela sreče s svojima pticama. Stara mačka si ju je že davno za pečenko odločila.

Nekega dne si je Anica s svojo čecho (popo) v veži igrala. Kletka s pticama je stala na stoličku, ker so mati hoteli jima konopnenega semena in čverste vode dati. Ta priložnost je bila mački ugodna, zverne kletko, ta se odpré in mačka zagrabi s kremplji 1 ptico iz nje; ter jo potepe. Anica vpije na vse gerlo, ali prej da so mati prišli, je ušel že tudi uni kanarček iz kleti, kateri je na Anico še enkrat milo nazaj pogledal, kakor da bi hotel reci: Z Bogom!

Koliko ptic je mačka snedla? Koliko jih je odletelo? — Koliko jih je še v kletki ostalo? — Zakaj? — (Ker ste le 2 v kletki bili.)

Da bi starši Anično obžalovanje po kanarčkih nekaj potolažili, kupijo oče dvojico golobčkov, ktera sta Anico zeló veselila.

Ravno v saboto je bilo, ko so nali oče golobčke prinesli. V nedeljo je prišla sestrična (bratrana) k Anici ves, zagleda ptičici, ter se nad njima razveseljuje. Sestrična Anico prosi, da bi ju med sebo razdelili. Anica skoči k materi, in prosi, da bi ji to privolili, kar mati prav radi storijo. Deklici razdelite golobčke.

Koliko golobov je mogla vsaka vzeti?

Ako 2 deklici 2 jabelki med sebe razdelite, koliko jih pa dobi ena? Kolikokrat pa moreš 2 jabelki od 2 jabelk vzeti? Če li pa 2 deklici 1 jabelko med seboj delite, kaj pa morate ž njim storiti? — V polovici je morate razdeliti.

Ali sme en košček veči biti od družega? Ne. Vsaka dobi polovico. — Kolikorkrat dve osebi eno reč v 2 enako

velika dela razdelite, koliko dobi vsaka? — Polovico. — Kaj je več, polovica ali celota? (To naj učitelj učencem ogledno razjasni.)

2. Teden.

2. Povest.

a) Ura. Tinej (Martin) je na vertu igral. Tam za plotom najde 1 dišečo vijolico, išče dalje in najde še 1. — Koliko vijolic je fant našel? — Zakaj? Če ju Tinej s svojo sestro deli, koliko vijolic ji mora pa dati? — Zakaj? Kolikokrat ste 2 v 2?

V 2 dneh je kura 2 jajci znesla, koliko jajc pa pride na 1 dan? Kolikokrat se nahaja 1 jajce v 2 jajcih? Odg.: 1 jajce v 2 jajcih nahaja se dvakrat. — Kolikokrat se nahajate 2 jajci v 2 jajcih? — Dve jajci v 2 jajcih nahajate se enkrat. — Nekdo je na eno oko slep; na koliko očes pa še vidi? Nekomu so morali zavoljo bramorke (gnjilobe) 1 nogo odrezati; na kolikih nogah je mogel potem stati?

Stricej pridejo vsako nedeljo ves, in vselej prinesó kaj všečnega seboj, kar otroke veseli. Takrat so stric 2 zlati jabelki (pomeranči) prinesli, in ju razdelé med otroka. — Koliko jih je dobil Tinej in koliko njegova sestra? — Vsaki dobi 1 pomerančo. — Zakaj? Kolikokrat moreš 1 pomerančo od 2 pomeranč vzeti? — Drugi dan prinesó stric 2 breskvi. — Koliko jih je to več kakor 1? — V torek dajo oče dekletu 2 smokvi (figi), ona sne 1; koliko jih ji pa še ostane? — Zakaj? Odg.: Ena in 1 ste 2, in če od 2 eno snem, je 1 manj, tedaj še 1 ostane.

Merjenje.

b) Ura. Za koliko je število 2 večje, kakor število 1? Odg.: Število 2 je za 1 večje kakor število 1.

Za koliko je število 1 manje kakor število 2? Odg.: Število 1 je za 1 manje kakor število 2.

Kaj je dvojno od 1? — Odg.: Dvojno od 1 ste 2. Dve ste kolikojno od 1? 2 ste dvojno od 1.

Kaj je polovica od 2? — Odg.: Polovica od 2 je 1.

Koliki del je 1 od 2? Eno je drugi del ali polovica od 2.

3. Teden.

Urno zrajtaj!

(To se čutno ali ogledno s krajcarjema stori.)

a) Ura. Koliko krajcarjev je dvakrat 1 krajcar? Odg.: Dvakrat 1 krajcar sta 2 krajcarja?

Koliko krajcarjev je enkrat 2 krajcarja? Odg.: Enkrat 2 krajcarja sta 2 krajcarja. — Koliko je krajcarjev enkrat 1 krajcar in še 1 kr.? Odg.: Enkrat 1 krajcar in še 1 kr. sta dva krajcarja. Koliko krajcarjev je enkrat 2 kr. manj 1 kr.? Enkrat 2 kr. manj 1 kr. je 1 kr. Koliko kr. je dvakrat 1 kr. manj 1 kr.? Odg. Dvakrat 1 kr. manj 1 kr. je 1 kr. — Koliko kr. je enkrat 1 kr. in 1 kr. manj 1 kr.? Odg. Enkrat 1 kr. in 1 kr. manj 1 kr. je 1 kr. Koliko kracarjev je polovica od 2 kr.? Polovica od 2 kr. je 1 kr.

Ravno na ta način naj učitelj zdaj to nalogo z okroglicami na rusovskem rajtalu izpelje, in potem naj še le tako-le izprašuje:

Koliko je dvakrat 1? — Koliko je enkrat 2? Koliko je enkrat 1 več 1? Koliko je enkrat 2 manj 1? Koliko je dvakrat 1 manj 1? Koliko je enkrat 1, več 1, manj 1? Koliko je polovica od 2 več 1?

Primerjanje.

b) Ura. Ktero število moraš dvakrat vzeti, da 2 dobiš? Odg. Število 1 moram dvakrat vzeti, da 2 dobim. Ktero število obstaja iz 1 več 1? Odg. Število 2 obstaja iz 1 več 1. Od kojega števila ste 2 dvojno? Odg. 2 ste dvojno iz števila 1. Ktero število moram k 1 djati, da 2 dobim? K številu 1 moram 1 pridjati, da 2 dobim. Ktero število nahaja se v številu 2 dvakrat? Odg. Število 1 nahaja se v številu 2 dvakrat.

4. Teden.

Pisanje številk 1 in 2.

a) Ura. Učenci učijo se številki 1 in 2 spoznavljati (kar se je po verhu že prej zgodilo) in pisati.

Učitelj zapiše številko 1, po tem pa štev. 2 nekterikrat na tablo, in opominja učence na posamne potegljeje, ter praša: Kaj pomeni ta številka? Potem skerbi učitelj, da učenci številki 1 in 2 tudi na svoje tablice pisaje tolikokrat ponavljajo, da se vsaka lahko spozna, kaj pomeni.

V obziru obravnave pismenih nalog, ktere učitelj zdaj ali prihodnjič naročeva, naj on to-le stori:

Zapiši nalogo naj poprej na tablo; pogovarjaj se o nji z učenci; razloži jim računska znamenja; kar bi se utegnulo tako-le zgoditi:

Stoječi križec (+) beri: i n ali v e č; vodoravno čertico (—) beri: m a n j; pošev križec (×) beri: krat (bart, i); dvopičje (:) beri: med ali v; vodoravni čertici (=) beri: je, in kadar v predi stoji, beri tudi: je ali pa nahaja se.

Naloge.**b) Ura.**

Došteva.	Odšteva.	Pošteva.	Razšteva.
$1 + 1 =$	$1 - 1 =$	$1 \times 1 =$	$1 \vee 1 =$
$1 + 0 =$	$2 - 1 =$	$2 \times 1 =$	$2 \vee 2 =$
$0 + 1 =$	$2 - 2 =$	$1 \times 2 =$	$1 \vee 2 =$

Učitelj naj pri vsaki nalogi znesek pristavi, po tem pa naj ga zopet izbriše. — Zdaj pa naj da učenci vsi skup po tem pa po samem nalogo večkrat ponavljajo.

Vsaki učenec mora dr. Fr. Močnikovo računsko knjižico, ktera le 6 kr. velja, v rokah imeti. Kar so učenci prej na tabli z učiteljevo pomočjo izrajtali, morajo zdaj iz bukvic izšteviliti, potem pa na tablice prepisati in znesek pristaviti. — Ker učitelj zarad neposredstvenega uka v drugih oddelkih nima toliko časa, da bi malim pervencem pri izpeljavi računskih nalog vselej pomagati utegnili, more stareje učence iz tretjega oddelka za pomočnike odločiti.

Naloge mora učitelj sam ali izurjeni učenci vselej kolikor je mogoče na tanko pregledati, sicer jih učenci ne bodo skerbno izdelovali.

II. Grudna (Decembra)**število 3.**

||| 3.

1. Teden.

Kdor se vsac'ga truda in dela brani, —
Ta si v življenji težko kaj prihrani.

a) Ura. Koliko rekov (stavkov) je v tem, kar sim zdaj izrekel? Kdo ve pervega? Kdo družega?

Dobro pazite? jaz hočem vam oba še enkrat, ali pa še večkrat prav počasi povedati in med obema nekaj časa obmolkniti. — Kdo zna zaporedoma? Povejte mi še enkrat vsacega posebe.

Zdaj hočem vam pa eno basen povedati, ktera bode vas gotovo veselila.

3. Basen o treh žabah.

Kako se imenuje basen? O kolikih žabah vam hočem pripovedovati? Koliko jih je to več kakor 2? Koliko več kakor 1?

Zdaj pa dobro poslušajte, da nobeni ničesar ne presliši.

Tri žabe so sedele pod verbo in so se pogovarjale, kaj bi bilo storiti; kajti hotele so iti v kak drugi kraj, ker so je prešerni vesni dečki vedno nadlegovali in dražili. Naj mlajša žaba pravi: Jaz ne grem z vama, ker mi je vajni pot preveč dolg. Kaj bernjožiš, pravite uni dve, ali se bojiš hoje in malega truda, da bi se smerti rešila? Ker se mlada žabica jima ni udala, jo odrinite uni dve sami in jo pod verbo pustite.

Koliko žab je bilo pod drevesom? Koliko jih je odpotovalo? Koliko jih je pod verbo ostalo?

Koliko jih je več odšlo, kakor ostalo? Koliko jih je pa manj ostalo, kakor pa odšlo?

Dve uri pozneje pride 1 deček, za njim zopet 1 in precej za tim še 1, ter gredó naravnost proti verbi, da bi si vsak 1 šibo vrezal. —

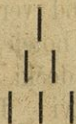
Koliko ur pozneje so prišli dečki? — Koliko ste 2 uri manj ko 3? Koliko je pa 3 več ko 2? Koliko dečkov je prišlo z vasi? Koliko je: $1 + 1 + 1$? Kolikokrat 1 deček jih je to? Trikrat 1 deček. = 3×1 =. Zakaj so jo dečki ravno proti verbi mahali? Ako si je vsaki deček 1 šibo vrezal, koliko šib so si pa narezali? — Za-

kaj? Kolikokrat 1 je 3? Koliko je pa $1 + 2$? 3 šibe manj 1, koliko jih je? $= 3 - 1 = 2$ šibi manj 1?

Kakor žabica, ki je še pod verbo čepala, dečke za-
čuti, skuša skriti se pred njimi, pa zastonj? En fant jo za-
gleda, povezne hipoma klobuk na-njo, in žabica je bila vjeta.

Koliko dečkov je žabo vidilo? --- Koliko jih je 1 manj
kakor 3? — Koliko pa manj kakor 2? Koliko klobukov
je deček na žabo podjal? Ko so 3 fantje bili in je 1 med
njimi kapo imel, koliko klobukov in kap je pa bilo? Ko-
liko je pa klobukov več bilo kakor kap? Koliko je enkrat
1, dvakrat 1 in trikrat 1?

b) Ura.

Tukaj sem naredil 3 verste čert. — Kaj sem naredil?
Štejte! ena, dve, tri. Koliko čert stoji v prvi versti? ko-
liko v drugi? koliko v tretji? Koliko jih je v drugi versti
več kakor v prvi? koliko pa manj kakor v tretji? Ko-
liko jih stoji v tretji versti več kakor v drugi? in v
prvi? — Kolikokrat 1 čerta stoji v prvi, drugi in
tretji versti? — Koliko moraš še v prvo versto čert po-
staviti, da bote 2, in koliko v drugo, da bodo 3? —
Koliko jih moraš iz druge verste zbrisati, da bode 1
sama ostala in koliko jih moraš iz tretje verste zbrisati,
da bote še 2 ostali in koliko, da bode le 1 še stala?
Koliko je $1 + 1 + 1$? $2 + 1$? $1 + 2$?

Ravno to in na ta način zdaj na rusovskem rajtalu
z okroglicami stori!

Učitelj bode, more biti, modreje ravnal, ako to, kar
tu v drugi uri stoji, v prvo uro postavi.

Porabno število.

Ktera kuhinska naprava ima 3 noge? — Trinog. S kolikimi čertami je ta-le podoba Δ oklenjena? Kako pa imenuje se taka podoba? — Trikot (trijak.) Koliko sv. kraljev je prišlo iz jutrove dežele Odrešenika iskat? Kako se njihov god imenuje? — Odg. Svetih 3 kraljev dan. Ali so vsi 3 kralji belega obličja bili? Koliko je bilo černih in koliko belih? Trije dečki razdelé med sebe 3 jabelka; koliko jih pa dobi 1?

2. Teden.

4. Mlade miške.

a) **Ura.** Za nekim plotom smukne miška iz svoje luknje in pogleduje na desno in na levo stran. Otroci, zdaj pa le hitro priletite! zakriči starka v luknjo; našega sovražnika ni sluha ne duha tukaj. Hipoma strelite 2 miški izpod zemlje in skakljate veseli po trati. — Otroci! zavpije starka; poslušajte! eno moram vam povedati:

Le dobro opazujte,
In se mačke ogibljuje,
Da vas ona ne požré!

Starka komaj to izgovori, se že domača mačka prikrade. Naglič leti starka k luknji in pokliče svojo mladino; ali 1 miška ne posluša, da jo mati kliče, poskakluje še brez vse skerbi sem ter tje in neusmiljena mačka — jo zgrabi!

Koliko mišk je najpopred iz luknje zletelo? In koliko jih je za njo prišlo? — Koliko jih je 1 + 2? — Starka je na desno in na levo stran pogledovala. Na koliko strani je pa pogledovala? Kdo pa vé mi nauk povedati, kojega je starka mladim dala? — Koliko rekov pa obseže nauk? — Dobro pazite! jaz ga bodem vam še enkrat povedal, in po vsakem reku nekaj časa obmolknil,

da bodete reke lahkeje razločili. — Le dobro pazite — In se mačke ogibljuje — Da vas ona ne požré!

Kolikokrat sem obstal? — Kolikokrat je to več kakor dvakrat? In več kakor enkrat? — Koliko miš je smuknilo v luknjo? Koliko jih je za starko letelo? In koliko jih je zadi ostalo? Koliko mišk je mačka snedla? In koliko se jih je v beg podalo? Ako od 3 le 1 vzameš, koliko ti pa še ostane? Če pa k 1 še 2 prideneš, koliko jih pa tedaj imaš? — Zakaj? Koliko ti pa ostane, če od 3—2 vzameš?

5. Trije petelini.

b. Ura. Neka gospodinja je imela pri svoji pisani kuretnini več petelinov za varhe. Enemu je dala ime Čerlušek, enemu Belušek in enemu Rujavšek. Čuvaj ali varh černih kur je bil Čerlušek, belih Belušek in rujavih Rujavšek.

Koliko petelinov je imela gospodinja? — Zakaj? Koliko jih je 1 in 1 in še 1! = 1 + 1 + 1 = 3.

Kolikošne kure je pa imela gospodinja, ako mi bojo (barvo) v obzir vzememo? (Troje), černe, bele in rujave. — Koliko boj ali barv pa je to?

Po dni so ta 3 kerdela perutnine po dvoru in na vertu pohajkovala (tapala) in odpadke jedi in kerme, semena, zernje, zuželke, črve in pesek poberala; ko se je pa mračiti začelo, tedaj se vzdignejo spat vsako na svojo gredo; čuvaji (petelini) popred, kure pa za njimi.

Koliko gred je moglo biti? — Zakaj? Kaj pa je to „greda“? Greda je ranta ali drog, na kojem po noči kure sedó.

Po noči prileze lisica pod gredo, na kateri je Rujavšek s svojimi rujavimi tovaršicami sedel. Lisica pogleduje gori na Rujavšeka in ga praša, ali že spi. Rujavšek ji

serdito odgovori, da ne sme spati; kajti on mora nad svojim kerdelom čuti. Lisica pa pravi: Ljubi moj Rujavšek, pojdi raz gredo in bodi moj tovarš! Gledi! jaz sem rujava, ti si rujav, midva se strinja; ubogaj me in pojdi z menoj, jaz te bodem vsake negode in nesreče varovala.

Petelin ves osupljen o tih besedah, zmoti se mu v glavi, skoči na tla in lisica — zgrabi ga za vrat, in zbeži ž njim čez polje v šumo (gozd), kjer ga razmesari in se ga na je, ostanek pa zakoplje v zemljo za kosilice in južino drugega dne.

Koliko petelinov je raz gredo padlo? Kteri je ta bil? Koliko jih je še na gredah ostalo? Koliko jih je 3 manj 1?

Kmalopri je prišel kuna belica in se nastavi pod gredo, na kateri je Belušek čepal, in ga bara, ali že spi. Nevoljno ga petelin zaverne, rekoč: Jaz ne utegnem spati, temuč moram nad svojimi tovaršicami bdeti. Kuna mu tigarja, da ni treba, ker je še en varh gori, in mu slast dela, da bi se ž njo podal na pot v kraj, kjer bi mu ne bilo treba nad kuretino čuvati, in bi zamogel brez skerbi sladko spati. Midva sva si srodna; ti si bel, jaz tudi, čeravno ne po vsem telesu kakor ti, pa saj gerlo in persi so bele. Belušek ne prevdarja dolgo; požene se z grede in zleti ravno pred kuno. Ta zasadi brez usmiljenja svoje ostre zobe v petelinov zatilnik in beži ž njim v gozd. Po njem je bilo!

Koliko petelinov je kuna vkradla? Kojega? Beluška. — Koliko pa jih je lisica poropala? —

Koliko petelinov je zdaj manjkalo na gredah? Koliko jih je 3—2? — Zakaj?

Koliko jih je pa še na gredah ostalo? — Koliko jih je 1 več 2? = 1 + 2 =.

Ni dolgo trajalo (terpelo), prismuka jo divji smerduh, dihur, in nastavi se pod čeruškovko gredo, pogleda slednjega čuvaja z ognjenimi očmi; ta se prestraši in začne

se tresti, pade raz gredo in buti ravno pred dihurja. Brez pomišljeja popade dihur svoj plen za gerlo in ga zadavi.

Koliko petelinov je še zdaj na gredah sedelo?

Koliko ti ostane, ako 3 od 3 vzameš? $= 3 - 3 = 0$.

Koliko zveri je prišlo iz šume? Kako se zovejo? (Učitelj naj pokaže te živali v podobah.) — Kolikokrat 1 žival je to? — Koliko jih je trikrat 1? $= 3 \times 1 =$. Koliko jih je enkrat 2 in 1? $= 1 \times 2 + 1 = 3$. Enkrat 1 in 2? $= 1 \times 1 + 2 = 3$. Kolikokrat moreš 1 od 3 jemati? $= 3 - 1 - 1 - 1 = 0$. Kolikokrat pa 2 moreš od 3 vzeti? Koliko ti pa še ostane?

3. Teden.

6. Igra z obročem.

a) Ura. Tičej (Matija), Tinej (Martin) in Jurej (Georg) so bili pridni dečki. Kadar so jim mati ukazali, učiti se ali iti delat, niso se nikoli branili; in pa tedaj tudi kar, kadar so si s čim igrali. Kadar niso imeli ničesar učiti se, da so čas imeli, so najrajši na vertu z obročem igrali, k čemur so oče vsakemu dečku 1 pisan (prižan) obroček in 1 palčico kupili. Urni fantje se postavijo v trikot (trijak); eden vdari na obroček, ki zleti postrani, da zrak sverči, una dva pa poskušata, da bi ga na palčico vjela, pri čemur je vedno kaj smeha bilo.

Od koliko otrok je v ti povesti govor?

Ali je delati in učiti se eno in tisto opravilo, če li je to dvoje delo? — Kolikošno opravilo je to? Kolikošna opravila so pa „delati, igrati in učiti se“? — Delati, igrati in učiti se so troja opravila; ali pa delo, igra in uk so troja opravila. Koliko prižanih obročkov so oče vsakemu sinu kupili? — Koliko dečkov je pa bilo? — Kolikokrat 1 pisan obroček so morali oče kupiti, ker so 3 sinovi bili? Koliko je trikrat 1? — Koliko so pa

oče paličic kupili? — Koliko jih pride na vsacega sina? Kolikokrat 1 paličico so mogli kupiti? Ako en oče med svoje 3 sinove 3 palice razdeli, koliko jih dobi 1? — Zakaj? Kolikokrat se nahaja 1 palica v 3 palicah? — Zakaj? — Kolikokrat zamoreš 1 palico od 3 palic vzeti?

Dečki so se v trikot postavili. Kteri izmed vas pa upa se trikot, ktereга sim vam že zadnjič pokazal, na tablo zarisati? Poskusite vsi, vsaki na svojo tablico tri trikote narisati. Koliko čert morate potegniti? Koliko dečkov je obroč vjemalo?

Kadar se pa pokrižaš, kolikokrat 1 križ pa storiš? S ktero roko pa pokrižaš se?

Koga pa imenuješ s prvim križem? Koga z drugim? s tretjim? — Koliko božjih oseb je to? Kdo pa so vse 3 božje peršone vkup? — Tedaj so 3 božje osebe in le en sam Bog. — Kako je li to? Koliko ima beseda „Bog“ glasnikov? Res, 3 = B—o—g in ti trije glasniki storijo besedo „Bog.“ Tedaj so to 3 glasniki in le 1 beseda; to zdaj dobro vemo; ali kako je to, da so 3 božje peršone le 1 sam Bog, tega ne razume nobena človeška duša.

4. Teden.

7. Prosenica, bob in ogel.

a) **Ura.** Prosenica, bob in ogel podajo se na pot. Koliko tovaršev je to bilo? Štejmo: prosenica je eden, bob sta dva in ogel so trije = $1 + 1 + 1 = 3$.

Toti pridejo v neko vas, in poprašujejo, kje bi jim kaj za stanovanje prileglo. Pohajkovaje po vasi, zajdejo v eni hiši namesto v stanico v izbič (kuhinjo). Tam na pozedu zagledajo 1 piskerc (lonček) boba, 1 piskerc jagličev in 1 pisker pepela.

Koliko piskrov je stalo na pozedu? — Zakaj? Kolikokrat 1 pisker moraš na pozed postaviti, da bodo 3?

Kolikokrat 1 je 3? 3 je 1 in koliko še $= 1 + . = 3$.
Kolikokrat 1 pisker moreš od 3 piskrov vzeti?

Kolikokrat 1 lonec nahaja se v 3 loncih? $= 1 v 3 = 3$.

Ti trije tovarši postojé pri pozedu, oziraje se na tam stoječe piskre. Bob jezen na svoje brate, da se dajo pokuhati, zaleti se v bobnjiček s tako močjo, da se razleti in ves bob po pozedu razsujé. Bob gleda svoje sorojake, začne je šteti, da bi zvedel, koliko jih je; šteje: eden, dva, tri; skuša naprej, pa ne gre. Ozre se na svoje tovarše, obleti ga sramota ter odstopi. Ogel se mu posmehuje, pogleda na pepelnjak, skoči v njega in razpiha pepel in žerjavico, da se po vsem pozedu razkadi. — Prosenica, oziraje se na piskerc z jagličí, zakriči: To je moj plod! Vtekne svoj rílec v malo vâmpasti piskere, in začne kašo požirati. V tem času pride gospodinja iz izbice v izbič. Ko ona tujčone zagleda, popade kuhinsko metlo, in ogrene ž njo vsakega s tako močjo po herbtu, da so se nagloma vsi iz kuhinje razkropili. — Ogel zleti skoz dimnik, da so se saje na tla usule; bob šterkne skoz okno, da se šibra strupi in prosenicâ šine skoz ključavnično luknjo izbičnih dur, da je ključ izrinila. — Tam za vasjo se zopet snidejo, potoževaje eden drugemu, da ga še herbet boli. Po nekterih odihljejih začnó se pogovarjati, kaj bi jim bilo zdaj storiti. —

Kaj je bob storil? Odg. Bob je na pozedu pisker in v oknu šibro strupil. — Kaj pa je ogel storil? Odg. Ogel je pepel razpihal in dimnik stresel, da so saje na tla letele. — Kaj pa je prosenica počela? Prosenica je jagličé jedla in ključ iz ključavnice vergla. — Koliko različnih del je pa to: strupil, razpihal, jedel? Koliškošno djanje je pa to: stresel, izrinila? Kdo je strupil in kaj? — Kdo je razpihal in kaj? — Kdo je jedel in kaj?

Kako pa je prosenica mogla reči k jagličem: „To je moj plod?“ Jaz hočem vam to razložiti: Prosenica ali prosena slama je bilka (steblo); iz te se zverha lat razvije (zraste), kateri seme (tukaj proso) prinese. Proso se v mlin zapelje, da se op'ha. Op'hanemu prosu pa pravimo: pšeno, iz kojega mati jagliče ali kašo skuhajo.

Kod je pa ogel iz kuhinje všel? — Kod pa bob? In kod prosenica? — Koliko izbičnih delov je pa: dimnik, okno in duri?

Ali ima kuhinja še več delov? — Kdo pa vé še kterege imenovati? Res, to me veseli: tla, strop ali obok, stene, pozed, ognjišče, pečnica itd. Kdo pa ve, koliko smo jih napočitali? (Čeravno se včasih stopnja preseže, to nič ne de, velja za skušnjo.)

Tovarši so tam za vasjo svoje posvetovanje že dokončali. Hočemo slišati, kam so se podali. Sklenili so, iti v kak drugi kraj, kjer bi jim utegnulo bolje shajati. Urno se vzdignejo od ondod. Oni pridejo k malemu potoku, in ker ni bilo ne mosta, ne bervi čez njega, niso vedeli, kaj bi začeli, ker je bil potok, da bi ga prebredli, vendar le preglobok. — Prosenici prileti nekaj na misel, ter pravi: Jaz hočem prek potoka leči, in vidva moreta po meni kot po mostu od te na uno stran potoka priti.

Ti si pa eno modro izmislila, pravita una dva. Prosenica stegne se na podaljevo čez potok, da je segla od levega do desnega brega, in ogel, kateri je vroče kervi bil, gomazi derzo po novo zidanem mostu. Ko pa na sredo mosta pride in pod sebo šumečo vodo zasliši, začne se tresti, obstoji in ne upa se dalje iti. Prosenica se od tlečega ogla vname, pregori se in v potok padeta oba ogorčka. Ogel tresne za njima v potok, zacverči in po njem je bilo, vgasnil je!

Koliko mostov je stalo čez potok? — Kaj je potok? Kaj je reka? Kteri izmed vas je že šel čez kak potok ali

reko? Koliko bregov ima vsaki potok in vsaka reka? Ali potočnica ali rečnica stoji, bolj je tekoča voda? Kako pravimo bregovoma vsacega potoka in vsake reke?

Kdo pa je novi most čez potok postavil, ki ga prej ni bilo? (Prosenica). Ktera nesreča je ogel zadela? — Ktera pa prosenico? — Koliko koncev je potem bilo, ko je prosenica pregorela? — Kako pa imenujemo take dele, ki so enako dolgi?

Koliko polovic ima vsaka celota? Koliko je polovica od 1? (en pol). Koliko je polovica od 2? od 3? —

Bob, kateri je iz previdnosti na unem bregu ostal, začne se črez ta prigodek smejeti in se tako silno smeji, da se razpokne. Po njem bi bilo, ako ne bi bil prišel k sreči krojač (šivar), ki je bil na poti po svetu, in je ravno tam počival. Ta je bil usmiljenega serca, vzame šivanko in nit iz svojega kernirja ter ga (bob) sošiva. Bob se za to dobroto krojaču prav lepo zahvali, ker je pa šivar pri štíti černo nit vzel bil, imajo od tistega časa sem vsi bobi čern šiv (černo kal).

Primerjanje.

b) Ura. Ktero število moraš trikrat postaviti, da 3 dobiš? Odg. Da število 3 dobim, moram število 1 trikrat postaviti.

Ako število 1 trikrat postavim, ktero število pa dobim?

Ktero število je trojno od 1? Odg. Trojno od 1 je število 3.

Od kterege števila moreš 1 trikrat vzeti? — Odg. Od števila 3 morem 1 trikrat vzeti.

Kako moreš število 3 razložiti? Odg. Število 3 morem razložiti v 3 enote = $1 + 1 + 1 = 3$, in 1 dvojak in 1 enoto = $2 + 1 = 3$.

Ponavljjanje.

$$\begin{array}{l}
 2 \times 1 = , \quad 1 \text{ v } 3 = \\
 1 + 1 = , 3 - 1 = , 3 = 1 + . \quad 3 \times 1 = , \quad \frac{1}{3} \text{ od } 3 = \\
 1 + 2 = , 2 - 1 = , 3 = 2 + . \quad 1 \times 3 = , \quad \frac{1}{2} \text{ od } 2 = \\
 2 + 1 = , 3 - 2 = , 1 = 1 + . \quad 1 \times 2 + 1 = , \frac{1}{2} \text{ od } 3 =
 \end{array}$$

III. Prosinca (Januarja)

število 4.

1. Teden.

8. Vganka.

Ma obles in cev,
 Petelin mu je dev (del),
 Brez palce tudi ni,
 Ti nesrečo preti.

a) **Ura.** Kaj le kaj more to biti? — Premisli vsaki sam pri sebi, morda kdo to reč vgame.

Povej mi eden, koliko je v tej vganki rekov? Jaz je bodem še enkrat ponovil, in pri vsakem reku čerto na tabli potegnili; le dobro pazite! Ma obles in cev | — Petelin mu je dev | — Brez palce tudi ni | — Ti nesrečo preti |.

Koliko čert sem naredil na tablo? — Kolikor je čert, toliko je rekov. Zdaj mi mora pa vsaki poskusiti, ali zna do 4 šteti. (Prednjiški in zadnjiški). Učitelj naj pokaže marsiktere reči v številu 4; n. pr. okroglice na rajtalu, 4 klince, 4 perste, itd.

Kdo pa še zna vganko o kateri smo govorili?

Kteri ve prvi rek? Odg. Ma obles itd.

Kaj ima reč, ktero hočemo vganiti? Odg. Ta reč ima obles in cev. Koliko biljegov (znamenj) je to? (2). Koliko reči

je to — obles in cev? Koliko je $1 + 1$? Kaj pa je še njen del? Odg. Njen del je še petelin. Koliko biljegov je pa to — obles, cev, petelin? Koliko je $1 + 1 + 1$? — In brez česa ni ta reč? Odg. Ta reč ni brez palce. Koliko biljegov je zdaj več, ako še palico pridenemo? (1). Koliko je 3 in 1? = $3 + 1 =$

Koliko biljegov ima vganka? Res, 4.

Doštevajmo 1 k 1 do 4. $1 + 1 = 2$, $2 + 1 = 3$, $3 + 1 = 4$.

Prav tako, veseli me, da tako dobro znate.

Zdaj pa vernimo se zopet k naši vganki, saj še ne vemo, kaj je.

Česa potrebuje vojak, kadar v vojsko gre?

Kaj mora lovec imeti, ako hoče kako zver vstreliti?

Odg. Lovec mora pukšo imeti, ako hoče zver streliti. Ste že vidili to branjvo? Ali ste vidili te 4 biljege na nji, o katerih smo se pogovarjali? Ali ima pukša obles? (To je tisti del, kterega k licu pritisneš, kadar pomeriš); cev je votlina, v katero se strelivo dene; petelin je tisti del pukše, kterega s perstom poderemo, kadar strelimo; palica, t. j. ramar, s katerim se pukša nabija, ali strelivo na dno tlači.

Ker ta vganka vse 4 pukšine biljege razodeva, tedaj ta reč ne more kaj družega biti, kot pukša.

b) Ura. Imenujte živali, koje so 4 nog. Koliko koles imajo vozovi? Koliko jih pa še morejo imeti? Kako imenujemo voz z 2 kolesoma?

Koliko rogljev imajo vile? Koliko jih pa še morejo imeti? Koliko rogljev imajo rasohe?

Kolikerno je 1 od 4? Kolikokrat moreš 1 od 4 vzeti? od 3? od 2? od 1?

Kolikokrat tiči število 1 v številu 4, v 3, v 2?

Koliki del je 1 od 4, 3 in 2?

Kaj ste 2 od 4? — Kako se četerti del celote imenuje? Odg. Četerti del celote imenuje se četertin.

Razložba.

Število 4 moreš razložiti v 4 enote $= 1 + 1 + 1 + 1 = 4$,
 v 2 dvojaka $= 2 + 2 = 4$, $2 \times 2 = 4$, $4 \times 1 = 4$,
 v 1 trojak in 1 enoto $= 3 + 1 = 4$, $1 \times 3 + 1 = 4$,
 $4 - 2 =$, $4 - 1 =$, $4 - 3 =$, $1 \vee 4 =$, $2 \vee 4 =$,

2. Teden.

9. Košuta.

a) Ura. Med nekim potokom in logom je stegal se lep, zelen travnik. Pri potoku kraj travnika je stal leskovec, pod katerim je lovec skrit bival.

Kdo je bil skrit in kje? Na koga je le čakal? V kratkem pride košuta s štirimi jelenčki iz loga, in koraka prek travnika proti potoku. Starka je šla v sredi, mladež pa po dvoje na vsaki strani:

Kje je šla starka, in kje mladež? Ali so šli jelenčki vkup, bolj so bili razdeljeni?

Kteri jelen je šel med njimi?

Koliko jelenčkov je šlo na vsaki strani starke?

Ko je lovec jelene začutil, pomiri s pukšo na nje, in jo podere. Kolikor je mogla, leti starka s svojo mladino nazaj v log, ter misli, da so vsi oteti. Ko pa ona svojo mladino sošteje, najde, da 1 manjka. Kje je le ostal jelenček, ki je manjkal? Zakaj ni starke ubogal?

Koliko jelenčkov je lovec vstrelil. — Koliko jih je pa še pri življenji ostalo? — Zakaj? Ako bi pa bil lovec 2 jelenčka vstrelil, koliko bi jih pa tedaj še živih ostalo? — Zakaj? In če bi 3 vstrelil? — Zakaj?

b) Ura. Koliko nog ima jelen? — Koliko jih je to več, kakor jih ima petelin? — Kolikokrat 2 nogi ima petelin? — Kolikokrat 2 nogi ima pa jelen? Koliko je

dvakrat po 2? Koliko je 4 — 2? — Na goslih so 4 strune, če 1 pokne, koliko jih pa še poje? — Nežica kupi za 1 kr. hrušek, ako ona četertak tje da, koliko mora še nazaj dobiti? — Starši dajo Janezu 4 kr.; oče so več dali, kakor mati; koliko so dali oče in koliko mati?

3. Teden.

Ima rado vertiče, —
 Ma zelene cevčice, —
 Ima mnoge kožice, —
 In sega v nosnice. —

a) Ura. Koliko rekov ima ta vganka? Ako bi pa 2 manj imela, koliko bi jih pa tedaj bilo? — Zakaj? Ako bi pa vganka 3 reke imela, koliko bi pa to več bilo kakor 2? in manj kakor 4?

Kje pa se dobi ta stvar? — V vertiči.

Kaj pa ima ta stvar? Zeléne cevčice.

Kaj pa še ima? — Mnoge kožice.

Kam pa sega stvar? V nosnice.

Koliko biljegov (znamenj) je to? Štejmo je.

Ako bi 3 biljege manj imela, koliko bi jih pa tedaj bilo? Za koliko je 1 manj kakor 4? In ko bi 2 biljega manj imela, koliko bi jih pa tedaj bilo? Koliko je pa 2 manj kakor 3? In koliko manj kot 4? Kdo izmed vas je že čebul vidil? Kje raste ta rastlina? Kaj pa čebul moli iz zemlje? — Cevčice. — Kaj pa moraš raz čebul potegniti, ako ga porabiš? — Kožice. — Kadar čebul povohamo, kaj čutimo v nosu? — Duh.

Kaj mora vganka pomeniti?

b) Ura. Kolikokrat 1 biljeg ima ta vganka? — Kolikokrat 1 kr. ima četvertak? Kolikokrat pa po 2 kr.? Koliko maselcev ima bokal? — Ako libro (funt) v 4 enake dele razdelimo, imenujemo en tak del četertin.

Ako pa 1 lot v 4 enake dele razdelimo, pravimo takemu delu „kvintele.“ — Koliko orehov je kopa? — Koliko ima mesec tednov? — Koliko je letnih časov?

4. Teden.

10. Lastevice.

a) Ura. O jasnem dnevu kimovca gre Bogodar na polje za hlapci gledat, kateri so tam delali. Ko je nekaj časa tam stal, in lepo sinje nebo ogledoval, prileti nekaj lastevic v takem redu, da se mu je čuden dozdeval; kajti 1 je bila voditeljica, 2 ste leteli v sredi in 1 je letela zadi.

Koliko lastevic je to bilo? — Koliko jih je pa to več kakor 2? Koliko pa več od 1? In koliko več kakor 3? Ali so te lastevice v eni versti letele? Ali so se, utegne biti, razdelile? Kje ste lastevici leteli? Kaj ste 2 od 4 lastevic? Kje pa so une lastevice letele? Da je mogla 1 popred 1 pa zadi leteti, kaj se je moralo zopet zgoditi? Deliti ali ločiti so se mogle. Ako 2 med 2 (dvoje) delimo, koliko pa pride na vsaki del?

Pa niso priletele le samo te 4 lastevice, temoč prirojilo jih je na trume od vsih strani, da se je nebo temnilo.

Bogodar pravi zdaj k lastevicam: Ljube tičice, zakaj pa hočete od nas pobegniti? Mi vas tako radi imamo, nikdor vam ne prizadeva in vas ne draži. Kako pa moreš potem prašati, odgovori (lastevica) voditeljica. Stvarnikove roka nas vodi zdaj v precej boljšo deželo, kjer nam zima mraz ne žuga, in tudi pomanjkanja o živeži ne bomo terpele.

Ktera lastevica je z Bogodarjem govorila?

Koliko lastevic je to? — Koliko jih je pa molčalo? Koliko je 3 več kakor 1? In koliko je 1 manj kakor 4? Ako bi te lastevice po dvojema letele, koliko dvojic (parov) bi jih pa bilo? Zakaj? Če 4 deklice plešejo, koliko dvojic jih je pa? Koliko parov rokovic pa imaš, ako 4 rokvice kupiš? Če od 4—1 zgubiš, koliko ti jih pa še ostane? Koliko je to dvojic, in koliko črez? Kolikokrat stoji 1 v 4? Kolikokrat pa 3 in koliko ostane? Kolikokrat nahaje se 2 v 4?

II. Slive.

Gospa Knez obišče enkrat svojega strica na njegovem vertu. Ded prinesó na tersnem listu 4 rumene kot jajca velike slive. Obžalujem, pravijo, da ni več zrelih. Vi pa zdaj sami pomislite in prevdarite, pravijo stric otrokom, kako hočete vi 4 slive med pet oseb tako razdeliti, da bude ravno izšlo.

To jaz hočem zrajtati, oglasi se Minka, naj starejša hči; samo to naj si jaz izprosim, da jaz enako in neenako imenovana števila malo zmešati smem.

Ona vzame 4 slive, rekoč: Medve sestri in 1 sliva smo 3; moja 2 brata in 1 sliva so tudi 3: te 2 slivi in moja mati so pa zopet 3; tako gre vse brez razdeline ali ostanka. Brata in sestra so bili z Minkinim delenjem zelo zadovoljni; razveseljena mati so pa pri tem obstali, da si otroci slive sami med sebe razdelé. Ded prinesó Minki snopič cvetlic, v katerem jih je bilo 1 rožica, 1 klinček, 1 vijolica in 1 potočnica. „Kajti, pravijo ded, Minkina modra delitev dela njeni ostroumnosti veliko, nje otroškemu sereu pa še večo čast.“

Koliko sliv je bilo? Koliko pa otrok? Kako so mati ukazali slive razdeliti? Koliko jih je dobil en otrok? Zakaj? Kolikokrat stoji 4 v 4? Kolikokrat pa 2?

Koliko je bilo cvetic v snopiči? Kako so se imeno-
vale? Koliko jih je to: 1 rožica, 1 klinček, 1 vijolica in
1 potočnica? Kolikokrat 1 cvetlica je to? Kolikokrat
je 1 v 4?

Kje pa rastejo te cvetlice? Kakošen cvet pa imajo?
Kdo ve?

Ponavljjanje.

b) Ura.

$$1 + 1 = , 3 + 1 = , 3 - 1 = , 1 - 1 = 0 , 4 = 2 + .$$

$$2 + 1 = , 1 + 3 = , 2 - 1 = , 2 - 2 = , 4 = 1 + .$$

$$1 + 2 = , 3 - 1 = , 3 - 2 = , 3 - 3 = , 3 = 2 + .$$

$$2 + 2 = , 4 - 2 = , 4 - 3 = , 4 - 4 = , 3 = 1 + .$$

$$2 \times 1 = , 2 \vee 4 = , \frac{1}{2} \text{ od } 2 = , 1 + 2 + 1 =$$

$$4 \times 1 = , 1 \vee 3 = , \frac{1}{2} \text{ od } 4 = , 4 - 1 - 2 =$$

$$1 \times 4 = , 1 \vee 4 = , \frac{1}{3} \text{ od } 3 = , 3 + 1 - 4 =$$

$$2 \times 2 = , 2 \vee 3 = , \frac{1}{4} \text{ od } 4 = , 4 - 3 + 2 =$$

V začetku naj se vsaka naloga popolnoma zapiše, po-
znejše pa nikdar več, p. $1 + 1 = 2$, $2 + 1 = 3$ itd. Po-
znejše pa le, kakor so naloge zverha napisane.

Naloge: $\frac{1}{2}$ od 2, $\frac{1}{2}$ od 4, $\frac{1}{3}$ od 3, $\frac{1}{4}$ od 4 mo-
raš tako le brati: polovica od dveh je eno, polovica od
štirih ste dve, en tretjin od tri je eno, en četertin od
štiri je eno.

IV. Svečana (Februarja)

število 5

|| || || || || 5.

1. Teden.

12. Sprehod pod milo nebo.

a) Ura. Pet let stari sin Mihej je šel s svojim oče-
tom na prehod. Ko sta k mestnim vratom prišla, prija-

hajo husarji skoz vrata. Naglič zavpije Mihej: Atej, pogledajte! husarji pridejo. Oče obstojó, da je mogel sinček prav pogledati je. Bilo jih je 1 stražmojster, 1 desetnik, 1 vodnik in 2 prostaka. — Koliko je bilo husarjev? Zakaj? Kako je pa Mihek vedel, da je 1 stražmojster, 1 desetnik in 1 vodnik raven? To je fant po znamenjih spoznal, ktere so na svojej vojaški obleki imeli; kajti stražmojster ima 3, desetnik 2 in vodnik le 1 zvezdico na ovratniku. Koliko ima stražmojster več zvezd kakor jih ima desetnik? In koliko več od vodnika? Koliko ima pa desetnik manj zvezd kakor stražmojster? In koliko več od vodnika? Kako star je bil Mihej? Štejmo do 5. Kdo pa sam zna? Doštevajte 1 k 1 do 5. 1 in 1 = 2, 2 in 1 = 3. 3 in 1 = 4, 4 in 1 = 5 (Na raznih rečeh.)

Kako star je bil Mihec? Njegov brat Jožek, kateri je moral doma ostati, je bil 3 leta star. Za koliko let je pa Mihec starejši od Jožeka? Mihec je imel še 1 majheno sestro, koja je bila še le 2 leti stara. Koliko let je bila sestra mlajša od njenega brata Miheja? In za koliko je bila mlajša od njenega brata Miheja? In za koliko je bila mlajša kakor njen brat Jožek? Husarji so že memo odjahali, zatorej so šli oče s sinkom naprej. Okoli mesta je bil globok rov skopan, v kojem je voda stala, zategadelj sta mogla čez most iti. Na levi in na pravi roci ste bili poti za pešce, po sredi je bila pa cesta za vožnike.

Koliko potov je bilo za pešce in koliko za vožnjo naredjenih?

Radovedni Mihec, kateri je kjer bodi kaj zavnemivega vidil, ni šel daleč, da bi oče ne morali zopet obstati; čez most pridši, najdeta moža, ki je domače zajce prodajal. — Atej! zaupije Mihec, kunce, kunce ima mož v jerbasu! Pogledajte! 1 bel, 1 čern, 2 rikljasta in 1 rujav so notri.

Koliko zajčkov je bilo v jerbasu? — Zakaj? Kupite, kupite 1 zajčka moji sestri, ki je doma! prosi Mihec

očeta. Če ravno oče sinu dopovedajo, da zdaj ne more kunca sebo vzeti, se vender le spustó s prodajalcem v kupčijo. Prodajalec je vsacega zajčka po 1 petici cenil, kar se očetu ni preveč zdelo, zatorej obljubijo oče sinku domu gredé 1 kunca kupiti, ktereга bi svoji sestri Minki smel nesti.

Kakošen denar je pa bil ta „petica“?

Ali je to 5 krajcarjev, ali 5 rajniš?

Petica velja tedaj koliko krajcarjev?

Kdo izmed vas je pa že tak denar vidil?

Ali je petica — bakren (kufrast) ali srebern denar?

Koliko je pa petica memo čvtertaka vredna?

Koliko pa čvtertak manj velja kakor petica?

Ako bi oče vse zajce pokupili, koliko petic bi morali pa dati za nje? — Zakaj? — Odgovor: Ker 1 zajec 1 petico velja, mora jih 5 petkrat toliko veljati, kolikor 1 sam; kajti petkrat 1 petica je 5 petic. Koliko je 5×1 ? Koliko zajcev so oče kupili? — Ker so oče le 1 zajca kupili, kolikokrat 1 petico so mogli pa dati za njega? 5×1 je koliko? In koliko je 1×5 ? — S čim zamoreš petico plačati ali zmeniti? Z 1 čvvertakom in 1 krajcarjem, z 2 dvojakoma in 1 krajcarjem, in s 5 krajcarji.

Mihec je bil s tim zadovoljen, kar so mu oče rekli, ter gresta naprej. Prišla sta v predmestje. Visoka kupla (turnast oblok) in na vsaki strani 2 zvonika so jima prijazno naproti gledali.

Koliko zvonikov je stalo na desni in koliko na levi strani kuple?

Kolikokrat 2 zvonika sta stala pri cerkvi?

Koliko je 2×2 ? Koliko je pa kupel tam stalo?

Koliko je bilo zvonikov s kuplo?

Koliko je $2 \times 2 + 1$?

Med tem ko so oče dečku kuplo pokazali je ura ravno 5 bila.

Kolikokrat mora kladvo na zvon vdariti, kadar ura 5 bje? In 5×1 je koliko?

Blizo cerkve je stala vojašnica (kaserna) z dvojno stražo. Ob 5 so vojake na stražišči čredili. —

Koliko vojakov je pa stalo na straži? (2). 1 vodnik in 2 prostaka pristopijo zdaj k straži in eden je drugemu nekaj na uho pošeptal.

Koliko vojakov je to: „1 vodnik in 2 prostaka“? In če doštejemo še oba stražnika (čuvaja)? Koliko jih je tam vsih skup stalo? — Zakaj? Ko je vodnik stražnike sčredil, koliko jih je pa ž njim vred odstopilo? In koliko jih je na straži ostalo? Ako 3 od 5 vzameš, koliko ti pa še ostane? — Koliko je 5 manj 3? Koliko je 5 manj 2? 5 manj 1? 5 manj 4? Koliko je 5 več kakor 4? kakor 3? kakor 2? kakor 1? — Ko sta oče in njegov sin Mihec cerkov, vojašnico in celo predmestje že za herbtom imela, ležali so na enkrat pred njima sadunosniki, vino-gradi, košata polja, zeleni gozdi in za timi prikaže se versta golih gorá, ktere so oba jako zavnemale. Ali vreme jima ta dan ni bilo ugodno; kajti ravno te gore so bile, na kterih so se černi oblaki zbirali, in hudo vreme oznanjati pričeli. Zabliska se in zagromi, da se je zemlja tresla, srage začno padati in zmiraj bolj se temni. Med tem pripelje se družbin voz po cesti in oče ne opusté te priložnosti, da bi oba še suha domu prišla. Vsredi voza je sedel en častnik z 1 gospo, in ker je na zadnjem kraji le 1 sam star gospod sedel, sedeta oče in njegov sin Mihec k njemu; kočijaž pa pritisne tim bolj na konje, da je derčalo proti mestu kakor parovoz.

Koliko oseb je prej na vozu sedelo?

Koliko oseb je pa potem na vozu sedelo, ko sta oče in sin na voz sedla? — Zakaj? Ko se do mesta pripeljejo, tudi prodajalca s kunci ni več tam bilo, ker ga je hudourje pregnalo; ali Mihec še ni pozabil, česar so mu

oče prej obetali; zatorej je on očeta na obljubo opomnil. Oče mu dopovedó, da to dans dro ni več mogoče, ker je prodajalec že odšel; pa vendar mu obljubijo, da so volje drugi dan deklo po 1 zajčka poslati, da ga njegovi sestri Minki prinese, in da ji sme to prej naznaniti.

b) Ura. Ves kovan denar ni bakren; nekteri je srebern, nekteri pa tudi zlat. Srebro je več vredno od bakra; in zlato več od srebra. Učitelj naj pokaže učencem 1 petico, 1 desetico in 1 dvajsetico ter reče: To ti kovani denarji so iz srebra in zovejo se zategadelj srebern denar. Namesti 5 krajcarjev utegnem petico plačati; 1 petica velja 5 krajcarjev. Namesti 2 petic morem desetico plačati? 1 desetica velja 2 petici: 2 desetici ste 4 petice. Mesti 2 desetic ali 4 petic morem 1 dvajsetico plačati; dvajsetica velja 2 desetici ali 4 petice.

Koliko krajcarjev je peti del od petice? 1.

Namesti peti del pravimo tudi en petin ($\frac{1}{5}$).

Koliko krajcarjev je tedaj $\frac{1}{5}$ od petice?

Koliko pa $\frac{2}{5}$ (dva petina), $\frac{3}{5}$, $\frac{4}{5}$? Koliko je polovica desetice? — Koliko petic je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ dvajsetice? — Koliko petic ste 2 desetici in 1 petica? Koliko krajcarjev da 1 štirjak in 1 krajcar? — Koliko pol krajcarjev sta 2 krajcarja in $\frac{1}{2}$ krajcarja? Koliko maselcev je 1 bokal in 1 masec? Koliko je 5 četertinov več od 1 palice? Koliko liber in rezi da 5 rezi?

2. Teden.

13. Mali vertnar.

a) Ura. Tonček je že z mladih dni nad vertnarijo svojega očeta veselje imel.

Očetu je Tončkovo veselje do vertnarije zeló dopadlo; zatorej skušajo še s tim bolj za to opravilo navdati ga, da mu na vertu prostorček odločijo, kjer se je utegnil

vertnarije vaditi. Ta vertiček je bil Tončkovo prvo premoženje. Zato je moral pa Tonček očetu obljubiti, da bode svoj vertiček ravno tako obdeloval, kakor pa oče svojega. In kar je Tonček obljubil, je tudi zvesto spolnil. Kajti prigovor pravi:

Obljuba je Bogu ljuba.

Kraj, ktereга so oče Tončku odmerili, je bil peterovogelnik. — Poznate tako podobo? Koliko čert je potrebnih, da peterovogelnik zarisamo? Poglejte, jaz jo bodem na tablo naredil. Soštejte najpopred vogle, potem kote. Koliko je voglov? koliko pa kotov? Koliko je strani? In koliko pa čert, iz kterih je nared? Kolikokrat 1 čerta je pa potegnjena? Kolikokrat 1 vogel je v tej podobi? Zatorej mu pravimo peterovogelnik.

Tonček zabije na vsakem voglu 1 količ v zemljo in med količe nektere paličice in preplete je s protjem; na eni strani pusti nekaj odpertega prostora za vhod. Tako je Tonček svoj vertič naredil.

Koliko količev je Tonček v zemljo zabil, da je vertič zagradil? Koliko je to več kakor 4? kakor 3? kakor 2? In koliko več kakor 1?

Cvetlice so Tončka posebno veselile. On prosi očeta, da mu nektere dajo. Oče dajo mu 1 vertnico, 1 poprožo (potonika), 1 trobentico, 1 zvončico in 1 limbar.

Tonček opleva svoj vertiček in priliva cvetlicam, da je bilo kaj. Zavoljo velike marljivosti kupijo oče Tončku pri kositrarji prav zelo prilijalce z obširnimi kropilcem. S tim je Tonček svoje delo prav lahko in priročno opravljal.

Koliko cvetlic je dobil Tonček od očeta?

Soštejmo je. Štejte do 5! Skusite tudi zadnjiški šteti!

Od dne do dne je Tonček pridniši delal; zatorej so pa tudi cvetlice vedno košateje in lepše postajale.

Šipek ali vertnica pokaže pomaloma petero popkov; 2 sta se koj razcvetela. Na poproži (peoniji ali bozurji)

je 5 dvojic popkov razpokalo se; tudi trobentice, zvončice in limbarji so se začeli razcvetevati. Vse cvetlice so stale zdaj v svoji naj lepši krasoti. Koliko popkov je pa pog-nal šipek ali vertnica? Kolikokrat 1 roža se je potem razvila? Koliko popkov je na poproži razpokalo se? 1 dvo-jico poprožic da Tonček svoji mlajši in 1 dvojico svoji starejši sestri. Koliko dvojic poprožic mu je pa še ostalo? Koliko jih je poprožic v dvojici ali paru? Koliko pa v 2 dvojjicah? — Kdo mi pa vé poveti, koliko jih je v treh dvojjicah? Koliko je pa to več, kakor 5? Kolikokrat po 2 je 5? $2 \times 2 + 1 = 5$.

b) Ura. O cvetji pride mlad gospod na Tončkov vert gledat, kakošen je. Zavzel se je, da je vert tako lepo obdelan. Krasne cvetlice so gospoda naj bolj mikale. Go-spod oberne se proti Tončku in ga praša, ali mu proda vse cvetlice, kar jih je na tem vertiči. Tonček malo po-misli, potem pa pravi. Rad je dro ne dam, ker imam ve-liko veselje ž njimi; vender, ako mi za vsako cvetlico 1 petico daste, so pa vaše. Gospod seže v žep, ter mu na-šteje golih srebrnih petic.

Koliko petic je dobil Tonček za cvetlice?

Koliko je to desetic? in koliko še črez?

Koliko je dvajsetic in kaj še? Koliko jih ima petica krajcarjev? Koliko pa desetica? In koliko dvajsetica? Ktera med temi tremi velja naj več? Ktera naj manj? Ktera je v sredi med obema?

3. Teden.

a) Ura. Da je Tonček iz malega toliko skupil, ga je to za vertnarijo še bolj vnelo. On misli si, ker sem si že s cveticami toliko pridelal, jo hočem zdaj še drugači zasukati. Čemu bi jaz koj cvetlice redil, koje mi ne nesó užitnega sadu? Jaz hočem zdaj očeta prositi, da mi nek-

tera mlada drevesa dajo; naj raji bi dobil 1 jablanico, 1 hruškico, 1 slivico, 1 črešnico in 1 češpelc; te bi jaz rad na svojem vertiči nasadil, v vsak kot 1 drevesce, na gredo sredi vertiča pa nekaj cvetlic, kojih sem že prej imel. Kar je Tonček sklenil, to je brez odloga storil. On prosi svojega očeta za imenovana drevesca, ktera so mu oče z veseljem podarili. Zdaj je imel Tonček v svojem vertiči še več dela kakor popred. Moral je vert gnojiti, kopati, drevesca zasajati, rastline osipati, kropiti, cveticam prilizati, zemljišče pleti, drevesca prirezovati, cepiti, poročati itd. Le nekoliko let je preteklo, da so pričela nasajena drevesca Tončku ves njegov trud in skerbno delo obilno plačevati. V tretjem letu že prinese jablanica 3, v četrtem 4 jabelka in v petem letu 5 jabelk.

V katerem letu je jablana naj več jabelk prinesla? Koliko je to več od tistih, četrtega leta? In koliko več od tretjega?

Koliko je $4 + 1$? $3 + 2$?

Hruška je razrasla se v 3 veje. Četrtega leta prinese na 2 vejah po 2 in na 1 veji 1 samo hruško. Koliko hrušek je prineslo hruškovo drevesce? Kolikokrat po 2 in koliko še je 5? Koliko je 2 krat po 2 in 1? Na slivi je do petega leta 5 vejic zraslo. Vsaka veja je prinesla 5 dvojic sliv.

Koliko dvojic je bilo na 1 veji?

Ako bi Tonček za vsako dvojico ali par 1 krajcar dobil, koliko petic bi to bilo? Tonček pa ni prodal vse slive, temoč jih prinese k mali južini na pladnji toliko, kolikor jih je na 1 vejici viselo in je dá na mizo.

Koliko je bilo sliv na pladnji? — Zakaj? Ljudi je sedelo pri mizi petero (5). Koliko sliv je mogla vsaka oseba vzeti, da je kaj dobila? Koliko dobiš, ako 5 med 5 razdeliš?

Če 5 sliv med 5 oseb deliš, koliko sliv bode pa dobila 1 oseba? Zakaj? Kolikokrat moreš 1 od 5 vzeti? Koliko je peti del od petih? Koliko sliv je še na pladnji ostalo, ko je prva oseba 1 vzela? Ko je druga oseba 1 vzela? tretja? četrta? peta?

Črešnja je do petega leta le 2 veji razvila. Ena veja je prinesla po 2 in ena po 3 kobilčke črešenj. Na vsakem kobilčku je dozorelo 5 črešenj. Koliko vej je črešnja imela? Koliko kobilčkov črešenj je bilo na eni in koliko na uni veji? $2 + 3 = ?$

Koliko črešenj je dozorelo na vsakem kobilčku? Koliko dvojic znese 5 črešenj? Koliko je to kop? in koliko črez? Koliko kop dasta 2 kobilčka in koliko še? Koliko kop nanese 3 kobilčki? 4? Koliko je črešenj pri vsakem kobilčku črez 1 kopo? Tonček proda kobilčke po 1 krajcarji; koliko krajcarjev je pa dobil za-nje? Zakaj? S čim zamoreš 5 krajcarjev plačati?

Češpelj je prinesel peto leto 5 kop češpeljnov? Kdo pa se upa zrajtati, koliko je to dvojic, petic, desetic in dvajsetic?

Ako je Tonček za 5 kop 5 krajcarjev dobil, po čem pa je on kopo prodal? — Ako bi pa Tonček 5 kop med ljudi razdelil, koliko oseb bi moralo pa biti, da bi vsaka 1 kopo dobila?

Vsako leto so drevesa Tončku več sadja s tim pa tudi več dobička doprinašala; po 2, 3, 4, 5 in še večkrat toliko, kolikor v četrtem, in petem letu toliko, da je Tonček v nekterih letih že mnogo denarja imel.

Delavnost ti zaklad nabira,
Lenoba ti ga pa razdira.

b) Ura. Doštrevaj število

$$1 \text{ k } 1 \text{ do } 5 = 1 + 1 = 2 + 1 = 3 + 1 =$$

$$2 \text{ k } 1 \text{ do } 5 = 1 + 2, \quad 2 + 2, \quad 3 + 2 =$$

$$3 \text{ k } 1 \text{ do } 5 = 1 + 3, \quad 2 + 3 =$$

$$4 \text{ k } 1 = \quad 4 + 1 \text{ ali } 1 + 4 = 5$$

Odštevaj od števila 5, kar si došteval k številu 1, n. pr. $5-1 =$, $4-1 =$, $3-1 =$, $2-1 =$.

Poštevaj števila od 1 do 5 med seboj, kolikor se da; 1krat $1 =$, 2krat $1 =$, 3krat $1 =$, 4krat $1 =$, 5krat $1 =$;

tako tudi: 1×1 , 1×2 , 1×3 , 1×4 , $1 \times 5 =$, $2 \times 2 + 1 =$.

Razštevaj število 5 med 2, 3, 4 in 5.

4. Teden.

a) Ura. Anica je 2 kosma spredla, Nežica pa 3 več, koliko kosmov je Nežica spredla? Mati so 2 funta tančine spredli, dekla pa 3 funte hodnika; koliko preje ste obe skup spredli? V obeh rokah imam 5 krajcarjev in sicer v desnici 1 manj od leve; koliko jih imam v vsaki roci?

Ako jaz vsakemu med 5 učenci 1 pisalo dati hočem, koliko pisal pa moram imeti?

Koliko petic velja 5 tablic, če 1 tablica 1 petico velja? Za 1 krajcar dobiš 1 polo papirja, koliko pa za 5 krajcarjev? Mati potrebujejo za 1 teden 1 libro sladkorja; za koliko tednov bode pa 5 liber sladkorja doneslo? — 5 liber sóli velja 5 desetec; koliko desetec pa na libro pride, ali po čem je libra? — 5 šivanic velja 1 petico; po čem pa je 1 šivanica?

Neki oče razdeli med svoje 4 otroke 5 krajcarjev; naj starejši otrok dobi 2 krajcarja; koliko krajcarjev pa dobi vsak ostalih otrok?

Ponavljjanje.

b) Ura.

$1 + 1 =$, $5 - 1 =$, $1 + 2 =$, $4 - 2 =$, $4 - 3 +$.
 $3 + 1 =$, $4 - 1 =$, $3 + 2 =$, $5 - 2 =$, $5 - 2 +$.

$$2 + 1 = , 2 - 1 = , 2 + 2 = , 4 - 3 = , 1 + . = 3$$

$$4 + 1 = , 3 - 1 = , 1 + 3 = , 5 - 5 = , 4 + . = 5$$

$$1 + 4 = , 1 - 1 = , 2 + 3 = , 5 - 3 = , 2 + . = 5$$

$$3 \times 1 = , 1 \vee 5 = \quad \frac{1}{2} \text{ od } 2 = , 2 + 1 + 2 =$$

$$2 \times 2 = , 2 \vee 4 = 4 \text{ med } 2 = , \frac{1}{4} \text{ od } 4 = , 5 - 4 + 3 =$$

$$1 \times 5 = , 1 \vee 3 = \quad \frac{1}{2} \text{ od } 4 = , 5 - 1 - 2 =$$

$$1 \times 1 = , 2 \vee 5 = 5 \text{ med } 2 = , \frac{1}{3} \text{ od } 3 = , 2 + 2 - 3 =$$

$$5 \times 1 = , 4 \vee 5 = 5 \text{ med } 4 = , \frac{1}{5} \text{ od } 5 = , \frac{1}{5} \text{ od } 5 + 4 =$$

V. Sušca (Marca)

število 6.

1. Teden.

Sivi škrat (možič).

a) **Ura.** Bogat kmet je imel več sinov. Ime jim je bilo: Ivan (Janez), Juri, Matevž, Peter, Šimon in Jernej.

Koliko sinov je imel bogati kmet?

Jaz bodem pri vsakem imenu čerto na tabli potegnil; le štejte za menoj. Koliko čert sem naredil? Res, 6. Koliko enot obsega število 6? Poskusimo je razložiti: $1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 6$. Preiščimo, koliko bode dvojakov iz njih $2 + 2 + 2 = 6$; res trije so, in ti dajo? Zdaj še trojake: $3 + 3$. Koliko je trojakov? In koliko je 3 in 3? V kaj pa se število 6 še da razložiti? V 1 čveterak in 1 dvojak; kajti $4 + 2 = 6$; in slednič še v 1 petico in 1 enoto: $5 + 1 = 6$.

Kdo se upa število 6 tako razložiti? Jaz hočem vam še enkrat povedati, kako se število 6 razloži ali razdeva. — Število 6 moreš razložiti v 6 enot, 3 dvojake, 2 trojake, v 1 čveterak in 1 dvojak, v 1 petico in 1 enoto (edinko).

Bogatemu kmetu so pa vsi sinovi pomerli razun Jerneja.

Koliko jih je pa umerlo? In koliko jih je še živel? Koliko je 6 več od 5? Koliko 5 manj od 6? Koliko moraš k 5 došteti, da 6 dobiš? In koliko moraš od 6 odšteti, da ti 5 ostane? — Jernej je bil ondaj še le 6 let star. Dasiravno je bil še mlad, so se morali vendar vsi ljudi čuditi črez njegovo derznost in serčnost.

Ko je Jernej mladenč dorastel, ni hotel več doma ostati, temoč hoče na pot podati se, da bi svet pogledal. Mati se jokajo, oče mu odsvetujejo (branijo), ali vsaka beseda je bila zastonj. Jernej obesi svojo popotno torbo na stran, poljubi očeta in mater, ter jo odrine ob 4 zjutra.

Obkored se je Jernej od doma podal?

Koliko je 4 manj kakor 6? In koliko manj kakor 5? Koliko je 4 več ko 3, 2, 1?

Prehodivši kos poti, vsede se Jernej pod drevo, ter použije kosec kruha, ker ga je hoja že zlačnila. O tem času je ura v bližnji vasi 6 udarila. Jernej vstane in odpravi se, da bi še pred hudo vročino gozd dosegel, ktereга je on moral prehoditi, da v mesto pride. —

Koliko je o kosilici ura v bližnji vasi udarila? Kolikokrat je moglo kladvo na zvon biti? — 6krat 1 je koliko? Koliko je pa 1krat 6? Doštevaj 1 od 1 do 6. Zdaj pa odštevaj.

Tako tudi 2, 3, 4, 5 (mnogokrat).

Pridši do gozda, stori Jernej križ na zemljo in pokriža se, da bi ga ljubi Bog obvaroval na poti pred zverino in hudobnimi ljudmi. Tudi spomni se, da so mu ded večkrat pripovedovali o nekem sivem škratu, kateri sredi gozda v majhenem pa zelo lepem gradiči stanuje. Jernej sicer ni bil boječ dečak, pa vender ga strah spreleti, kolikor dalje on v gozd zajde, kjer se je

tako stemnilo, da on milega solnca na sinjem nebu ni več vidil. Ker Jernej zdaj ne ve, kaj storiti, ko na razpotje pride, ali bi šel na desno ali na levo roko, postoji in premišljuje. Med tem zašumi v goščavi, in prej ko je mislil, že je stal škratelj pred njim, ter se mu ponudi za vodnika na poti. Malo po tem prideta sredi gozda do gradiča, ki je v sredi prednje stene velika črna vrata, na desni in na levi strani vrat po 2 okni in nad vratni tudi 2 okni imel.

Koliko krat po 2 okni ste bili v prednji steni gradiča? Koliko je 3×2 ? Koliko je pa 2×3 ?

Na vsaki strani gradiča sta stala 2 siva stolpiča (turniča) in pred vsakim stolpičem je 1 patuljak (paglavец, čiček, malec) na straži stal.

Koliko stolpičev je gradič imel?

Koliko patuljakov je čuvalo (stražilo)?

Skoz vsako okno je 1 patuljak gledal, kateri so hitro k vratom prileteli, kadar je škrat s svojo čarodelno paličico na vrata vdaril. Oni vzamejo tujcu popotno palico in torbo z rok, in ga zapeljejo v prvi goren (nadstropje). Stopivši v prvo izbo zagleda na steni 3 kletke, 1 sinjo (modro, plavo), 1 rumeno in 1 rudečo. V sinji kletki sta bila 1 lišček in en čížek, v rumeni 1 kalin (popkar) in 1 križemkljun (blosk), v rudeči 1 kós in 1 slavec.

Koliko kletek je bilo na steni? Kakošne barve so imele? Koliko ptic je bilo v vsaki? Kolikokrat po 2 je to? In koliko je 3×2 ? Koliko ptic je tedaj bilo vsih skup? Kdo pa ve še te ptice imenovati?

Škrat vzdigne svojo čarodelno paličico, vdari ž njo na mizo, in v tem trenutku začnejo vse ptice, vsaka po svojem, prepevati kakor o naj lepšem spomladnem dnevu.

Iz te izbe je peljal patuljak Jerneja v drugo sobo. Tukaj ozira se Jernej po sobi, ter zagleda tam na polici

6 samokresov (pistol). Škrat vdari zopet s čarodelnico po mizi, pa ne le enkrat, temuč 6krat. Hitro priskočijo patuljaki in so samokrese zaporedoma jemali raz polico.

Koliko samokresov ali pistol je ležalo na polici? Koliko jih je pa še tam ostalo, ko je prvi patuljak 1 raz polico vzel? Koliko jih je pa potem še ostalo, ko je drugi patuljak 1 odvezel? In koliko, ko je tretji, četrti, peti in šesti 1 vzel?

Škrat zopet s paličico na mizo vdari. Ko blisk, zleti vsaki patuljak k svojemu oknu. Škrat še enkrat ob mizo vdari in patuljaki strelijo ravno v tistem redu skoz okna, v katerem so pistole raz polico jemali. Jernej ves prestrašen misli, da je vojska.

Kolikokrat je vsak patuljak skoz okno strelil? Koliko je 6×1 ? In 1×6 ?

Patuljak pelje Jerneja v tretjo sobo.

Kar se je tam godilo, prihodnjič. —

b) Ura. V tretji sobi so stale 3 mize in pri vsaki mizi sta stala 2 lesena, pozlačena stola. Koliko sob ali izb je Jernej vidil? Koliko kletek je bilo v prvi? in koliko ptic v vsaki? in koliko vsih skup? Kaj je vidil v drugi sobi? Koliko pistol ali samokresov je ležalo na polici? Koliko patuljakov je škratu streglo?

Koliko miz je stalo v tretji sobi? Koliko stolov je stalo pri vsaki mizi? Kolikrat 3 mize so tam bile? In kolikokrat 2 stola? Koliko je 3×2 ? Koliko pa 1×3 ?

Patuljaki so zdaj mnogo opraviti imeli; kajti letali so urno sem ter tje po gradiči in Jernej ni vedel, kaj se bode ž njim zgodilo. Kar pride 1 patuljak in začne 2 mizi pogernjati in pripravljati; le tretja miza je prazna ostala. Na vsako izmed 2 miz prinese patuljak 3 sklede, 3 pladnje in 3 zlate kozarce; pladnji so bili tudi zlati, sklede pa so bile sreberne.

Koliko srebernih skled je postavil patuljak na 1 mizo? Koliko na 2? Koliko pa pladnjev? Koliko zlatih kozarcev je prišlo na 1, koliko na obe mizi? Zakaj?

Jernej ni vedel, kaj to pomeni; kajti vse sklede in kozarci so bili prazni, in razun njega in malega poger-njalca ni bilo žive duše v sobi. Ko ste bili mizi na-pravljeni, pride sivi škrat z dvema lepo oblečenima mla-denčema, ktera sta bila na vides kot kraljeviča, in vsede se ž njima k eni mizi. Jernej je moral k uni mizi sestiti. Obema mizama sta po dva patuljaka stregla.

Koliko patuljakov je bilo potrebnih? Zakaj? Ko so vsi že pri mizah sedeli, mahne sivi škrat s čarodel-nico po zraku, in pri tej priči pogrezne se tretja prazna miza pod tla, prikaže se pa precej obložena z naj slaj-šimi jedmi in vini. Patuljaki so zdaj prinašali in vsak je mogel jesti in piti, kar mu je dišalo. Patuljaki so na-našali jedi v tem le redu: 1. rezance pod juho, 2. te-lečjo pečenko s čežano, 3. močnik, 4. pražo, 5. gibanico in drugo pogačarijo, 6. sadje in vseh verst sladkarije. V steklenicah je stalo Štajersko, Avstrijansko, Ogersko, Laško, Kranjsko, pa tudi kislo Koroško vino.

Jernej je jedel do četrte jedi, dalje ni mogel več, ker se je že do sitega najedel. Škrat mahne s čarodelnico, in Jernej se hipoma tako zlačni, da je potem vse snedel, kar je pred njim stalo.

Koliko jedi so patuljaki nanosili?

Pri koliki jedi je Jernej že nasitil se?

Koliko je 4 več 2? Koliko je 6 manj 3?

Koliko jedi je še prišlo na mizo po četerti jedi?

Kolikera vina so pili? Šestera.

Po jedi sta zala mladenča koj odšla in tudi patu-ljaki so odstopili. Škrat oberne se zdaj proti Jerneju, rekoč: Je li hočeš ti pri nas ostati, ti vse svoje žive

dni dobro pojde; ako pa raji odideš, hočem te spremiti in ti pravo pot pokazati. Jernej, kteremu je nekako težko pri sercu bilo, prosi, da bi smel oditi, in škrat gre še tisto uro ž njim na pot. Gredé pripoveduje sivi škrat Jerneju, da v tem gozdu neka strašna pošast (medved) z ognjenimi očmi in žerečim žrelom biva, koja vsacega tujca razterga, kakor ga v kremplje dobi. Jerneja so mravlje po herbtu preletele pri teh besedah; tresel se je po celem životi, da je komaj prestopal. Meni se zdi, da si se ti zbal, pravi škrat. Maš tudi vzrok, pravi škrat dalje; ko ne bi bil te našel jaz včeraj v gozdu, ti bi ne bil več danes živ. Jaz ti pa hočem sredstvo dati in povedati, kako se utegneš tej pošasti oteti in kako jo moreš, če hočeš, vmoriti. Izrekši te besede, potegne sivi škrat Jerneja pod drevo, vsedši se, reče škrat: Na, tukaj ti izročim 3 vrečice (žakljice), v vsaki sta 2 čudodelna kamna. Ako bodeš ti z enim izmed tih kamnov pošast zadel, tako je po njej, je mertva, in ti si otet; če je pa ne zadeneš, tedaj ti je ob življenje (si izgubljen). Dokler na moji grajski uri 5 ne vdari, nimaš se bati te pošasti. Ura tako glasno bije, da se lahko po celem gozdu sliši. Škrat je te besede komaj izgovoril, že zgine.

Koliko vrečic je dal škrat Jerneju?

Koliko kamnov je bilo v vsaki vrečici?

Kolikokrat dva kamna sta bila v vrečicah?

In 3krat 2 je koliko? Koliko pa je 2×3 ?

Jernej poda se zdaj na pot. Ves boječ ozira se sem ter tje, ali ne bi pošasti začutil, in v tem času vdari grajska ura 5.

Koliko je grajska ura bila?

Kolikokrat je kladvo na zvon vdarilo? Zakaj?

V tem času zagleda iz daljave z očmi bliskajočo pošast. Strašen medved, kteremu je ognjeno žrelo široko

narazen zijalo, leti ravno proti njemu, ter mu žuga, požreti ga.

Jernej postavi se k drevesu, vzame 1 čudodelni kamen iz možnjice, pomeri, zažene, pa — ni zadel.

Koliko kamnov mu je še ostalo? — Zakaj?

Jernej verže drugi kamen, pa tudi ni zadel.

Koliko kamnov mu še zdaj ostane? — Zakaj?

On zaluči tretji kamen, pa ta mu tudi odreče.

Koliko kamnov ima še za metanje? — Zakaj?

Zdaj zabrusi četrti kamen, in tudi ta mu spodleti.

Koliko jih je še imel? — Zakaj?

S petim tudi ni sreče imel.

Koliko jih je še mogel vreči?

Koliko je

6 — 1 ? 5 — 1 ? 4 — 1 ? 3 — 1 ? 2 — 1 ?

Le samo šesti kamen zleti pošasti v gerlo. Zver se zverne na tla, začne valjati se po travi, in vse okoli nje je goreti začelo. Ali poglej! iz te ognjave je izhajala zala gospa, ktera se mladenču prijazna dela, in mu veliko možnjo polno zlatov in dragih kamnov poda, rekoč: „Jaz sem začarana (zapanjena, meni je zadelano) grajšakinja; ti si me rešil; na, to je tvoje zaslužen plačilo.“

Jernej poda se domu s svojim obilnim zakladom, in ne poželi več po svetu hoditi.

2. Teden.

15. Pole s podobami.

a) Ura. Davorin (Tini, Martin) je za vojaški stan posebno vnet bil. Naj večje veselje je imel, kadar je mogel vojake malati. Nekega dne pride k materi in jo prosi, je li bi smel iz svoje štednice (hranilnice) 3 krajcarje vzeti, da bi mu dekla, ki v mesto pojde, pol s po-

dobami nakupila, in sicer take, kojih 2 po krajcarji dobi. Ker je Davorin zelo priden in ličen (vljuden) otrok bil, so mu mati radi privolili. Davorin da dekli 3 krajcarje in je težko čaka, da ona iz mesta domu pride.

Koliko pol s podobami bi mogla dekla s seboj prinesiti, praša mati Davorina. Ta malo pomisli, potem pa pravi —

Kako to more biti, da bode Davorin za 3 krajcarje 6 pol s podobami dobil?

Ker on po 1 krajcarji 2 poli dobi, in 3krat 2 je 6.

V kratkem pride dekla nazaj in izroči Davorinu zvitek pol s podobami. On razvije pole in začne svoje vojake pregledovati.

Na prvi poli ste bili 2 versti dragoncev, v vsaki versti 3 precej veliki moži.

Koliko mož je bilo v obeh verstah? — Zakaj?

Je-li so dragonci pešci ali konjiki? Kaj morajo imeti, kadar jezdijo?

Koliko konj je imel Davorin za malanje?

Na drugi poli so stale 3 verste topov tako, da je vsaka versta od 6 enako število imela, in pri vsaki versti je 1 topnik (artiljerist) stal, da je čul.

Koliko topov je bilo na tej poli? — Zakaj?

Koliko jih je bilo v vsaki versti?

Koliko je moglo pa topnikov biti?

Koliko je 3krat 1? 1krat 3? 2krat 3? 3krat 2? 6krat 1? 1krat 6?

Na tretji poli so stali 3 šotori. Pred prvim šotorom je 1 vojak sedel; pod drugim jih je sedelo še 1krat toliko in pred tretjim jih je 3krat toliko sedelo, kolikor pred prvim.

Koliko vojakov je sedelo pred drugim šotorom? — Zakaj? Koliko pa jih je pred tretjim šotorom sedelo? — Zakaj?

Ko je Davorin četrto polo razvil, se je neizrečeno razveselil; kajti na tej poli so se verstili ulani z nekterimi častniki (oficirji), katerih je skup 6 bilo, vsakih polovica, prostakov in častnikov.

Koliko prostakov je raven častnikov bilo?

Koliko pa častnikov pri prostacih?

Koliko je 3 in 3? Kterih je več bilo, prostakov ali častnikov, ali more biti obojih enako število? Koliko je 6 več kot 3?

Koliko pol je Davorin do sedaj razvil?

Koliko jih mu še ostane za pregledovanje?

Sedaj se loti Davorin pete pole.

Na tej so se najdlji visoki (štabni) častniki, in to ti so bili 1 vojskovod (general), 1 polkovnik in 3 tisočniki (jezerniki, majorji).

Koliko viših častnikov je bilo na peti poli?

Koliko jih je 3 in 2?

Slednič pride šesta pola na versto, na kateri so granicarji bili, in sicer 1 prostak, 1 bobnar, 2 častnika, 1 tesar in 1 stotnik.

Koliko podob je moglo to biti?

Sedaj vzame Davorin bojno krabico (škatlico za barve) in svojo ščetko (čopič, penzel) v roko in začne malati. Tako tiho je sedel raven, da ga je bilo veselje gledati.

Primerjanje.

b) Ura. Za koliko je število 6 večje od 5, od 4, od 3, od 2, od 1?

Za koliko je število 5 manje od 6, večje od 4, večje od 3, večje od 2, in večje od 1?

Koliko je 4 manj kot 6, manj ko 5, več ko 3, več ko 2 in več ko 1?

Za koliko je število 3 manje od 6, od 5, od 4, večje od 2, od 1?

Koliko je 2 manj kakor 6, kakor 5, kakor 4, kakor 3, in več kakor 1?

Koliko ti še manjka do 6, kadar imaš 1? do 5, do 4, do 3, do 2?

Ktera enaka in neenaka števila najdeš v številu 6? — 6 obstoji iz enakih števil $2 + 2 + 2$, in neenakih $1 + 2 + 3 =$.

c) Ura. 6 je kolikerno od 1? — šesterno.

1 je koliki del od 6? — šesti ali en šestin ($\frac{1}{6}$).

Koliko moraš od 6 vzeti, da 4 dobiš? — 2.

Koliko moraš k 2 dodati, da 6 dobiš?

Koliko moraš od 6 vzeti, da 3, 1, 4 in 2 dobiš?

Da 3 dobiš, moraš 3 odšteti, da 1 dobiš, moraš 5 odšteti, da 4 dobiš, moraš 2 odšteti, da 2 dobiš, moraš 4 odšteti.

Iz kolikokrat 3 je število 6? In iz kolikokrat 2?

Ktero število je za 5 večje od 1? za 3 večje od 3?

Ktero število moraš od 6 dvakrat odšteti?

Ktero število se da od 6 trikrat odšteti?

Koliko je polovica od 6?

„ „ tretji del od 6?

„ „ četerti „ 6? 1 (2 ostane)

„ „ peti „ 6? 1 (1 ostane)

„ „ šesti „ 6?

3. Teden.

16. Cvetlični jerbasič.

a) Ura. Gospa Šumarica je sedela o lepem jutru v svoji sobi in je šivala. Njeni otroci, kojih lica so bila, kakor bi kri v mleko zлил, so stali in sedeli okoli nje. Dečka sta brala in pisala, deklici ste nogovici pletli,

in naj mlajša otroka sta igrala. Izmed naj manjših je bila hči 2 leti stara, in sin je bil 4 leta star.

Koliko otrok je imela gospa Šumarica? Koliko je bilo bratov in koliko sester med njimi? Koliko otrok se je učilo? Koliko jih je nogovice delalo? In koliko jih je igralo? Kolikokrat 2 sta to? In koliko jih je 3krat 2? Koliko znese $2 + 2 + 2$?

Koliko let je bila stara naj mlajša hči?

In koliko je bil star naj mlajši sin?

Koliko je $4 + 2$? $2 + 4$? Koliko let sta štela oba vkup? Zakaj?

Med tem pride vertnar z jerbasičem polnim cvetlic, postavi ga na mizo in reče, da ga otrokom v dar prinese. Šestero šopičev zvezanih cvetlic je ležalo v jerbasiči. Vertnar pristavi, da se šopiči naj le med dekleta razdelé in sicer tako, da bode vsaka enako število šopičev dobila. Otroci jerbasič z veseljem obstopijo in cvetlice ogledujejo. Med timi so bile bele, belkaste, rumene, rumenkaste, modre (plave), rudeče, temno rudeče, zelenkasto rumene, pisane itd. Ko so v cvetlice naj bolj zamišljeni bili, zapazijo, da se cvetlice same o sebi gibljejo. In poglej: naglič vzigne strupeni gad svojo glavo izmed cvetlic in žuga s smertjo, ako ga kdo razkači. Otroci zbeže na vse strani. Vertnar vzeme palico, in vmori gada, kateri je eden naj nevarniših kač, in pravi, da je že snoči jerbas s cvetlicami napolnil; ker pa gospode doma ni dobil, je jerbas na vert postavil, da bi rosa na cvetlice padla in da bi one presne (čverste) ostale. Kača je mogla po noči med nje zlesti, da je nisim začutil.

Mati pokliče otroke, rekoč: Glejte pri vsakem veselji, da bi kacega sovražnika raven ne bilo, kateri bi skušal, vam škodovati!

Deklicam pa ukaže v versto stopiti, da se jim bodo šopiči razdelili.

Koliko deklic je bilo? Koliko pa šopičev?

Koliko šopičev dobi 1 deklica, ako jih 6 med 3 deklice razdeliš? — Zakaj? Kolikokrat moreš 2 od 6 vzeti?

Koliko je $6 - 2$? $4 - 2$? $2 - 2$?

Če bi pa vertnar med vse otroke šopiče razdelil, koliko bi jih pa tedaj 1 dobil? — Zakaj? 6 med 6 dobiš koliko? Kolikokrat moreš 6 od 6 vzeti? Ako bi pa le med naj mlajša otroka šopiče razdelil, koliko bi jih pa tedaj prišlo na 1? — Zakaj? Kolikokrat zamoreš 3 od 6 vzeti? — Zakaj? Ako 6 med 2 deliš, dobiš koliko?

b) Ura. Kdo pa ve žival imenovati, ktera ima 6 nog? Koliko nog pa imajo muhe, mravlje, metulji, brošči, bučele, ose itd.?

Koliko dvojic ali parov nog pa ima vsaka tih žival? — 6 krajcarjev je koliko petic in kaj še? — 1 žemla velja 2 krajcarja; koliko jih pa dobiš za 6 kr.? — 1 jekleno pero velja 1 kr.; koliko jih pa za 6 kr. dobiš?

Za 6 kr. dobiš 6 jabelk; koliko pa 1 jabelko velja? Ti dobiš v 1 tednu 1 petico; koliko jih pa v 6 tednih dobiš? Koliko bokalov je 6 maselcev? Koliko pol krajcarjev 3 kr.? — 1 libra ima 4 četerti; koliko liber je 6 št.? — 6 kvintelcev je koliko lotov?

Mati dajo dekli 6 kr., da salate za prikuho prinese; prinesla je 2 glavici, koliko pa velja 1? En delavec si prisluži v ponedelk 1 rajniš, v torek 1 r., v sredo 1 r., v četrtek 1 r., v petek 1 r., v soboto 1 r.; koliko si je prislužil v tem tednu? V nedeljo potrosi za potrebne reči 2 r.; koliko mu še ostane? Če je potem od ostalega denarja vsak dan 1 r. potrosil, koliko dni mu je pa doneslo?

Merjenje.

3. Teden.

a) Ura. Da zveš, kako dolga, široka, visoka ali globoka je kaka reč, postavim: miza, tabla, duri, okno, šolska soba, studenec itd., tako jo moraš zmeriti. Ako pa hočeš kar si biti zmeriti, ti je mere dolgosti neobhodno potreba; dolgost pa merimo s sežnjem, čevljem, palcem, pedjo, palico, vatlem, loktem itd. (Zdaj z metrom in dm.)*

Učitelj naj pokaže take mere s kredo na tabli, ali, kar je še boljše, da ima bitne pri roci, ter jim razdelitve na njih pokaže in razloži. To se da tako-le razkladati: N. pr. čevelj. Če jaz obe pesti z ravno stegnjenima palcema tako palec k palcu deržim, da se dotikata, dobim dolgost, ktero mi čevelj imenujemo. — 6 čevljev je 1 seženj; seženj pa dobim, ako jaz, ki sem odraščen človek, obe roci tako na levo in na desno stegnem, da ste obe v voderavni legi. Če ti iz seznja (klaftre) 6 enako dolgih delov ali koncev nameriš, je 1 tak del 1 čevelj. Čevelj je razdeljen v palce. Od konca ali osti palca do kolenca je 1 palec dolgosti, in tej pravimo sploh palec. — 6 palcev je pol čevlja, tedaj ima čevelj 2krat 6 palcev.

Na lokte, palice ali vatele, pedi itd. merijo posebno kupci tkanine, n. pr. platno (pert), sukno, svilo in še drugo robo. Loket ima $1\frac{1}{2}$ palice (vatla), palica ali vatel je 2 čevlja in 5 palcev dolga.

Koliko čevljev je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{6}$ seznja?

Koliko polovic ima palca, koliko pa tretjinov, četer-tinov in šestinov?

Učitelj naj zmeri zdaj dolgost šolske sobe, in naj pokaže učencem, kako se naj prej seznji, potem pa čevlji in palci naštevajo; tako se tudi širokost in če hoče tudi višava šolske sobe zmeri.

* Poglej mesec Avgust o številu 10.

Koliko pale je 6 četertinov ($\frac{6}{4}$).

Če kdo 1 šestin ($\frac{1}{6}$) vatla (palce) sukna kupi, koliko šestinov pa je to manj od 1 vatla?

Ako pa 5 šestinov kupi, koliko je pa tedaj manj od vatla?

Kmet ima v 1 hlevu 1 bika, v drugem ima pa 3 krave in dvojico volov; koliko goved ima ta kmet? Zakaj?

1 krava tehta 3 stote, 1 junica 2 stota in 1 junc 1 stot; koliko goved je to, in koliko tehtajo skup? Zakaj?
— Za 1 petico dobiš 2 jajci, koliko jih pa dobiš za 3 petice? — Zakaj? Ti imaš 6 krajcarjev; ako 1 beraču daš, koliko ti jih pa še ostane? Težek voz vlečejo trije pari konj; koliko konj je vpreženih? Tonček hoče 2 pismarici narediti, v 1 bi rad 3 pole zvezal; koliko pol mu je treba za obe? V prvi klopi sedi 6 učencev; koliko parov jih je? Jožek ima 6 pisal, Anica ima le tretji del od 6; koliko pisal ima Anica? Koliko jih ima manj od Jožka?

Kmet ima 6 krav in pa polovico toliko svinj; koliko svinj pa ima?

Ponavljanje.

b) Ura.

$$\begin{array}{l}
 2 + 1 = , \quad 3 + 2 = , \quad 2 + 2 = , \quad 1 + 4 = , \quad 6 = 4 + . \\
 2 - 1 = , \quad 3 - 2 = , \quad 5 - 2 = , \quad 6 - 4 = , \quad 4 = 1 + . \\
 3 + 1 = , \quad 4 + 2 = , \quad 1 + 3 = , \quad 2 + 4 = , \quad 5 = 3 + . \\
 3 - 1 = , \quad 4 - 2 = , \quad 6 - 3 = , \quad 5 - 4 = , \quad 6 = 2 + . \\
 4 + 1 = , \quad 3 + 3 = , \quad 2 + 3 = , \quad 1 + 5 = , \quad 2 + . = 3 \\
 4 - 1 = , \quad 3 - 3 = , \quad 5 - 3 = , \quad 6 - 5 = , \quad 1 + . = 6 \\
 5 + 1 = , \quad 1 + 2 = , \quad 1 + 1 = , \quad 4 + 2 = , \quad 4 + . = 5 \\
 5 - 1 = , \quad 6 - 2 = , \quad 6 - 1 = , \quad 6 - 6 = , \quad 2 + . = 6
 \end{array}$$

c) Ura.

$$\begin{array}{l}
 3 \times 2 = , \quad 2 \times . = 4, \quad . \times 3 = 3, \quad 6 \text{ med } 1 = \\
 2 \times 2 = , \quad 2 \times . = 6, \quad . \times 1 = 2, \quad 4 \text{ med } 2 = \\
 1 \times 4 = , \quad 5 \times . = 5, \quad . \times 3 = 6, \quad 5 \text{ med } 1 = \\
 6 \times 1 = , \quad 1 \times . = 3, \quad . \times 2 = 6, \quad 6 \text{ med } 2 = \\
 2 \times 3 = , \quad 3 \times . = 6, \quad . \times 2 = 4, \quad 6 \text{ med } 3 =
 \end{array}$$

$$\frac{1}{2} \text{ od } 2 =$$

$$\frac{1}{3} \text{ od } 3 =$$

$$\frac{1}{2} \text{ od } 6 =$$

$$\frac{1}{3} \text{ od } 6 =$$

$$\frac{1}{2} \text{ od } 4 =$$

d) Ura.

$$\begin{array}{l}
 2+1+3= , \quad 1+5-3= , \quad 3 \times 1+2= , \quad \frac{1}{2} \text{ od } 2+4= \\
 1+2+2= , \quad 2+3-4= , \quad 2 \times 3-4= , \quad \frac{1}{3} \text{ od } 3+5= \\
 3+2+1= , \quad 5-1+2= , \quad 1 \times 5-3= , \quad \frac{1}{6} \text{ od } 6+3= \\
 6-3-1= , \quad 6-5+4= , \quad 2 \times 2+2= , \quad \frac{1}{3} \text{ od } 6-2= \\
 6-2-4= , \quad 6-2+2= , \quad 6 \times 1-5= , \quad \frac{1}{2} \text{ od } 6-1=
 \end{array}$$

VI. Malega travna (Aprila)

število 7.

1. Teden.

17. Teden.

a) Ura. Gospod katehet so vam blizo že pravili, koliko dni je ljubi Bog svet stvarjal? — Kteri izmed vas pa ve mi povedati? Učenec: 6 dni. — Koliko dni pa mi smemo delati? U. Tudi 6 dni. — Ali je more biti tudi še kak drugi dan, ob katerem mi delati ne smemo? Tudi še en tak dan je. — Kako se pa pravi temu dnevu? Temu dnevu pravi se nedelja. — Kaj pa pomeni ta beseda? Ta

beseda pomeni: ne delaj. Kaj pa je Bog ta dan počenjal?

On je ta dan počival. Nedeljo je Bog za-se stvaril, da ga častimo in molimo. Dneve, ob katerih delamo, imenujemo sploh delavnike. — Koliko je delavnikov? Delavnikov je 6. — Koliko je pa nedelavnih dni? Eden. Koliko je to: $6 + 1$? To je 7. Čas 7 dni imenuje se teden. Koliko dni ima teden?

Sedaj hočem vam dokazati, ali je dro 7 dni v tednu. Jaz bodem vsaki dan tedna imenoval, vi pa za menó, in pri vsakem imenu bodem čerto na tablo zarisal, ktere bodemo potem sošteli. — Jaz začnem: Nedelja 1, ponedelk 1, torek 1, sreda 1, četrtek 1, petek 1, sobota 1.

Še sami enkrat skusite! Prav tako! veseli me, da že dneve tedna iz glave znate. Sedaj pa čerte štejte, koliko jih je? Sedem jih je. — Ali ste sedaj spričani, da ima teden 7 dni? Kteri dan pa je danes? Danes je sreda. Vsakemu učencu mora všeč biti, da ve, kteri dan v tednu je, kadar v šolo gre. — Kaj pa pomeni beseda „sreda“? Vsaka reč ima svojo sredo, (t. j. kar je v sredi), tako tudi teden. Ta dan je v sredi tedna, zatorej mu pravijo sreda. — Koliko dni pa ima sreda za seboj? Res: nedeljo, ponedelk in torek. — Koliko dni je to? 3. Koliko dni ima sreda pred seboj? Tudi 3. Res: četrtek, petek in soboto. — Kolikokrat 3 je to? 2krat 3. In koliko je 2×3 ? In če sredo pridemo, je koliko? Kolikokrat 3 je 7? $2 \times 3 + 1 = 7$.

Začnite z 1 šteti, in doštevajte poredoma po 1 do 7; namreč: $1 + 1 = 2$, $2 + 1 = 3$, $3 + 1 = 4$, i. t. d. Tako tudi po 2, 3, 4, 5, 6.

Odštevajte od 7 zaporedoma po 1; namreč: $7 - 1 = 6$, $6 - 1 = 5$, $5 - 1 = 4$, i. t. d. Ravno tako po 2, 3, 4, 5, 6.

18. Uganka.

b) Ura.

V zraku leti,
 na zemlji leži,
 na drevji sedi,
 se v roci poti,
 se na peči stopi,
 se v vodi vtopi,
 kdor ugane, neumen ni.

Koliko rekov ima ta uganka?

Dobro poslušajte! jaz bodem pri vsakem reku malo obmolnil in čerto na tablo naredil. — (Učitelj opetuje vse reke in stori, kakor se je reklo.) Soštejte sedaj vse čerte na tabli! koliko jih je? Koliko rekov je v tej uganki?

Koliko je 7 več kakor 6?

Koliko je 7 mimo 5, 4, 3, 2 in 1?

Vsaki rek nima biljega (znanila), zato rej zvesto poslušajte, mi hočemo zdaj biljege (znanila) slediti (iskati).

Kje leti ta reč? — v zraku.

Kje leži ta reč? — na zemlji.

Kje sedi ta reč? — na drevji.

Koliko biljegov smo že sasedili?

Koliko jih je 3 manj kakor 7? — Zakaj?

Koliko manj kakor 5, 6, in 4! — Zakaj?

Kaj pa ta stvar v roci stori? — poti se.

Kaj pa stvar na peči stori? — stopi se?

Kaj pa v vodi stori? — vtopi se.

Koliko znamenj smo pa zdaj našli?

Koliko biljegov ali znamenj smo pa vsih skup našli?

Kaj so 3 od 6? Kaj sta 2 od 6?

Premislite, more biti, da v njo pridete, kaj bi to moglo biti.

Kadar je oblačno in prav merzlo, ali tedaj dro moremo dežja pričakovati?

Česa imamo se tem več bati? (snega).

Kje pa leti sneg? Kje pa leži? Kje pa sedi?

Ako ti delj časa sneg v roci deržiš, kaj pa se zgodi ž njim? Stopi se ali poti se.

Kaj pa se zgodi, če ti sneg v vodo veržeš?

On se vtopi, t. j. raztopi se.

Ktera beseda reši uganko? (sneg).

2. Teden.

19. Volk in mlade koze.

a) Ura. Koza je imela 7 kozličev, ktere je z velikim trudom zredila in tako marljivo za nje skerbela, kakor mati za svoje otroke skerbi. Veselo je bilo gledati mlade živalice z njihovo starko na travniku, kako so tu skakale in prešerne bile. Izmed vsih naj bolj serboritna in nagajiva (dražljiva) sta bila 2 rikljasta in beli kozlič; ostali so bili sivi in so naj rajši okoli starke bivali, ko so uni gore in doli tekali, poskakovali in skakljali, da bi si človek mislil, noge si morajo polomiti.

Koliko nog imajo koze? Ali ima vsaka koza 4 noge? Ali ima vsaka žival 4 noge?

Katere imajo pa 2 nogi? in katere 6?

Ali imajo koze tudi roge? Koliko rogov pa ima koza?

Kateri kozličji so tako zelo serboritni bili?

Koliko kozličev je to? — Zakaj?

Koliko jih je sivih bilo? — Zakaj?

Počasi primaha jesen; zrak postaja ostreji in merzleji, in drevje se že tudi začjenja osipati; zato je šla starka v log, da bi stelje in dervá na zimo napravila. Prej da starka od doma gre, pravi svojim mladičem: Dobro in zvesto bdite in nikomur ne odprite; kajti vi

dobro veste, da se naš sovražnik, volk, jako huliti (hliniti) zna. Če on vas omoti (prekani), bode vas vse raztergal. Kozličiči obljubijo starki, da bodo to zvesto spolnili, kar jim je ona svetovala. Na to jim pove znamenje, kako bode meketala, ko se bode zopet iz loga domu vernila in na hlevne duri prišla. Volk je vse to slišal in vidil, ali tako, da ga starka in kozličiči niso začutili. On misli zdaj sam pri sebi: Naj prej bodem jaz mlade kozličiče pojedel, in v gozd gredé starko raztergal. Koza je komaj duri zaperla in odšla, že volk prileze, poterka 3krat na duri in veli mladičem, duri odpreti. Kozličiči so pa na glasu spoznali, da ni starka, temoč nekdo drugi; kajti njihova starka je imela veliko bolj tanek glas, in zatorej mu niso odperli. Volk še dvakrat poterka, pa zastonj.

Kolikokrat je volk naj prej poterkal?

Kolikokrat je poterkal, prej da je odšel?

Kolikokrat je volk skupno poterkal?

Koliko je $3 + 2$? Koliko je 5×1 ? 1×5 ?

Ker mu kozličiči niso odperli, zleze tedaj na okno, da bi po sili v hlev prišel. Ali okno je bilo majheno pa jako vterjeno; kajti priterjene so bile 4 železne špranjice (križi) prek okna in 3 navskriž od zgorej navzdol in po tem volku ni bilo mogoče s svojo glavo skoz okno priti.

Koliko špranjic je bilo prek okna potegnjenih? Koliko je 4 mimo 3?

Koliko je 3 manj kakor 4.

Koliko je 7 manj kakor 3? 7 manj 4?

Ker se volku ni usrečilo, da bi bil kozličiče prekanil, odide in preišljuje, kako bi je zamogel med svoje zobe dobiti. Pade mu v glavo, da kdor krido jé, tanek glas dobi; zastran tega gre h kupcu, nakupi si nekaj koscev krیده, sne jo in verne se zopet k hlevu, kjer so kozličiči

bivali. Takrat je volkov glas starkinemu tako podoben bil, da bi mu kozličič hitro duri odperli, ako ne bi bil eden izmed kozličev ne sumil, ali bi dro mogla starka že v tem kratkem času iz gozda domu priti. Beli kozlič je pa med vsemi naj radovedniši bil, zategadelj je duri malo odperl, da bi se prepričal bil, kdo je. Volk to zagledavši, streli s svojo spičasto (šiljato) glavo skoz slabo prislunjene duri in skoči v hlev. Gladovni volk zgrabi naj popred belega kozliča, kterega je hitro razmesaril in požerl.

Koliko kozličev je volk na naglici raztergal? Koliko jih je še živel?

1 je koliki del izmed 7?

Sedaj je prišla versta na ostale kozliče, kateri so se v hlevcu skrili, kakor so mogli, ali kervoželjnosti njihovega sovražnika uiti jim vendar ni bilo mogoče. Volk prepričan, da mu izmed teh repiča ne uide, zgrabi naj bližnjega kozliča, da bi ga razmesaril in požerl. V tem času zasliši strašno vreščenje in beketanje na travniku; ko se ozre, zagleda starko na skok proti hiši leteti. Dalje muditi se dro ni mi varno, misli si volk; zatoraj popade pol kozliča in poda se v gozd ž njim.

Koliko je starka še živih našla? — Zakaj? Starka je zdaj po unešenih kozličih zelo žalovala ter podučila še živeče, da nezmerna radovednost večkrat le v nesrečo zapelje.

b) Ura. Koliko krajcarjev je 1 četvertak in 3 krajcarji? 1 petica in 2 krajcarja? — Koliko petic je, ako 3 desetice zмениš in 1 petico prideneš? — Koliko krajcarjev je 1 petica in 2 krajcarja? — Koliko kop je 7 orehov? Koliko liber je 7 četertinov? — Koliko bokalov je 7 maselcev? — Koliko čevljev je 1 seženj in 1 čevelj? — Za koliko je vatel manj, kakor 7 četertinov? Mati kupijo enkrat 4 in drugokrat 3 libre sladkorja,

koliko je vsega vkup? — Dekla namolze od 1 krave 4 in od druge 3 bokale mleka; koliko mleka pa daste obe kravi? — Od tega mleka dobi 1 polič smetene.

Ako gospodinja bokal mleka in polič smetene po 10 krajcarjev proda, koliko desetice pa dobi za mleko in za smeteno? — 1 ovca da 3 in 1 druga 4 libre volne, koliko pa obe vkup? — Izmed 2 kur znese vsaka po 1 jajci na dan, koliko jajc znesete obe skup v štirih dnevih, ako ena četerti dan neha?

Neka gospodinja nese maslo na prodaj in proda libro za pol goldinarja, koliko liber masla je pa prodala, ker je 3 in pol goldinarja denarja domu prinesla? — S čim moreš 7 krajcarjev poplačati? — Ti imaš 7 krajcarjev in kupiš si 3 pole papirja po 2 krajcarja; koliko ti še ostane? — Mati potrebujejo za kosilce vsak dan 1 bokal mleka; koliko pa v 1 tednu? — Ako 1 gumb 1 kr. velja, koliko jih pa za 1 petico in 2 kr. dobiš? — 7 beračem daš 7 krajcarjev, koliko pa dobi 1? — Med 4 otroke razdeliš 7 hrušek tako, da 1 3 dobi, koliko pa dobi vsaki?

3. Teden.

20. Svinja in želodje.

a) Ura. Jesenskega dne se je svinja pasla pod velikim dobom. Želodje je bilo že zrelo, zato je vsak veterc lahko natresel. 2 kobilčka padeta na tla, katerih eden je 3 uni pa 4 želode imel. Kmalo po tem padeta 2 kobilčka na zemljo, kojih eden je 2 uni pa 3 želode dal.

Svinja je bila z dobom jako zadovoljna, da ji tako obilno piče poklada. Ona pozoblje želodja, kolikor se ji poljubi.

Koliko želodov je prvokrat na tla padlo?

Koliko želodov je pa drugikrat na zemljo priletelo?

Naglič potegne močen veter in strese dob, da se želodja na kupe na tla usuje, in svinjo prav po herbtu otleče. Čez to je bila svinja nevoljna in začne kruliti proti dobu posvarjaje ga, da mora prihodnjič previdnejši biti, kadar bode svoj sad otresal.

Ti nehvaležna svinja, jo zaverne dob, ti si že zastran te majhene neugodnosti jezna, in ne prevdariš, koliko hvale si mi dolžna, ker te že celi teden tako skerbljivo redim. Da bodeš pa ti dobroto, koje si bila doslej deležna, še le prav spoznala, hočem se jaz odslej varovati, da bi te jaz s svojim redilnim želodjem še enkrat nadlegoval.

Dob ostane mož beseda; zatorej je mogla svinja odslej stradati.

Kako dolgo je dob svinjo z želodjem preskerbljeval?
En teden je koliko dni?

Ali vsi ljudi teden po 7 dni štejejo?

Koliko dni pa rokodelec šteje, kateri kraj tedna svoje pomočnike plačuje?

Tedaj ima delavni teden le 6 dni?

Koliko še manjka do 7?

Primerjanje.

b) Ura. Sedem je kolikerno od 1? sedmerno.

Eno je koliki del od 7? sedmi del.

Koliko moraš od 7 vzeti, da imaš 4?

Koliko moraš pa k 4 pridjati, da 7 dobiš?

Koliko moraš pa k 2 pridjati, da je 7?

Koliko ti še manjka do 7, kadar maš le 1?

Koliko moraš od 7 odšteti, da je 3, 5 in 6?

Ktero število je za 4 večji od 3, in za 2 manji kakor 7? — Ktero število je za 4 manji kakor 7 in za 2 večji kakor 4?

Ktero število je za 5 večje od 2 ? za 6 večje kakor 1 ? za 4 večje ko 3, za 2 večje ko 5, in za 1 večje kakor 6 ? — število 7.

Iz kolikokrat 3 obstaja število 7 ? Iz $2 \times 3 + 1$.
Zakaj ?

Iz kolikokrat 2 obstaja število 7 ? Iz $3 \times 2 + 1$.
Zakaj ?

Ktero število se da dvakrat od 7 vzeti, in kaj še ostane ?

Ktero število utegneš od 7 trikrat odšteti in koliko ti še mimo ostane ?

Kaj je polovica od 7 ? Polovica od 7 je $3 + \frac{1}{2}$.

Koliko je tretji del od 7 ? 2 (1 ostanek).

Koliko je četerti del od 7 ? 1 (3 ost.).

Koliko je peti del od 7 ? 1 (2 ost.).

Koliko je sedmi del od 7 ? 1.

4. Teden.

21. Ščinkovec.

a) Ura. Ščinkovec ali zeba (činkelca) je v ternejvci za svoje mladiče precej veliko gnezdo naredil, kakor da bi popred vedel, da bode skori oče zapuščenih sirot. Blizu njegovega bivališča je bilo še drugo gnezdo z dvema pticama. Ker so pa jima lakomni ljudje starko in starca pojeli, se jih je ščinkovec usmilil, in nesrečni ptičici v svoje gnezdo k 5 mladičem zanesel, ter za nju skerbel, kakor za svoje.

Koliko mladih ščinkovcev je bilo v gnezdu ?

Koliko sta 2 manj ko pet ? In koliko manj ko 7 ?

Koliko sta 2 manj ko 4, in koliko manj od 6 ? — Koliko sta 2 manj kakor 3 ?

Koliko je 5 mimo 3 ? mimo 2 ?

Koliko mladičev je imel ščinkovec zdaj več preskerbeti odprej? — Zakaj?

Nekega dne zleti starec po živeža. Prej da odleti, pa pravi svojim mladičem: Otroci! bodite tihi in pokojni v svoji postelji; jaz moram iti piče iskat. Pomislite, da vi s svojim čebljanjem in žvergolenjem lahko svoje bivališče razodenete in sirove fantine privabite. Tudi kregulj — zebar je naš najhuji sovražnik, pred katerim vas ne morem dosti svariti. Ako on enega izmed vas zasliši, tako je po vas. Mladiči obljubijo starcu, da se bodo zvesto po njegovem svetu vedli, ter se za toliko nazaj pomeknejo in vkup stisnejo, da se ni družega vidilo, kakor njihovi rumeni kljunčki.

Koliko kljunčkov se je moglo viditi? — Zakaj? Koj po tem, ko je starec odletel, prileti kregulj — zebar, in vdarja s perutami, da zrak cvrči, leta okoli ternjevca, ker pa gnezda ne najde, odleti.

Starca pa dolgo ni bilo nazaj. Mladiči pričenjajo žvergoleti in čivkati deloma zaradi gladovnosti, deloma zastran dolgočasa, in 5 jih pomoli svoje glavice čez rob gnezda in odperajo kljunčke, da bi jim starka živeža dala.

Koliko mladičev je še v gnezdu tiho sedelo? Zakaj?

Ko je pa že precej časa prešlo, in sameca še ni bilo nazaj, je tudi za une posteljica pretesna postala, se znepekajo, vzdignejo se in razprostirajo svoje nežne habice in začnejo vehljati. Od začetka poskaklujejo po najbližnjih vejah, koje so gnezdo obdajale; s časoma se že dalje izupajo, dokler da so se tako oddaljile, da svojega kraja niso mogle več najti.

Koliko ščinkovcev je pa še v gnezdu bilo?

Sedaj je začelo mlade ptičice strah biti, in začno vse plašne in zmedene okoli letati. O tem času pride kregulj. Derzno plani na svoj plen, zagradi ga s kremplji,

in ga odnese. Enega prestrašenih ptičev je ta nesreča zadela. Hitro za tim prileti stavec z živežem. Ko zazré, da mu 2 mladiča manjkata, podé pičo berš na varen kraj in zleti ko blisk zašli ptičici iskat. V daljavi zagleda kregulja s plenom v kreppljih, ali oteti ga ni več mogel; unega pa najde vsega preplašenega ter ga srečno privodi nazaj v svoje bivališče.

Koliko ščinkovcev je še živelo? — Zakaj?

Koliki del ptičev je kregulj poropal? — Zakaj?

Koliko je sedmi del od 7?

Kolikokrat 1 moraš vzeti, da imaš 7?

b) Ura. Tvoja sestra je celi teden bolna ležala; koliko dni je bila bolna?

Matiček celi teden ni šole obiškal; koliko dni ga ni bilo v šoli? 5 dni.

Nekdo verže vsaki dan petico v denarnico; koliko petic je pa notre, ko teden mine?

Koliko je to desetice in dvajsetice, in koliko še čez?

Dekla I. vsak mesec 1 dvajsetico na stran dene; koliko pa to v 7 mescih znese? — Koliko goldinarjev je 7 dvajsetic, kojih 5 na rajniš gre? — Gospa pošle po 7 masecev mleka, koliko poličev in masecev je to?

Vsako jutro potrebujejo mati 1 maselec smetene za zajutrek; koliko bokalov in masecev pa celi teden? — Nekomu gre vsak dan hlebček kruha; koliko pa mu jih gre za 2, 3, 4, 5, 6 in 7 dni?

Krojač kupi 7 kvintelcev svile, koliko lotov je to? Ti dobiš h kosilu vsak dan 1 žemljo; koliko jih sneš v celem tednu? — Zakaj?

Ako žemljo po 2 krajcarja rajtamo, kolikokrat po 2 krajcarja so mogli oče za žemlje dati? — Koliko dvojakov je to? Koliko šterjakov je 7 dvojakov? — Sedem jabelk 7 krajcarjev velja; koliko pa 1? — Sedem lotov sladkorja 7 krajcarjev stoji; koliko pa 1 lot?

Koliko dni ni šole v tednu? — Ktera 2? — Koliko dni je pa šola? — Ktere dni? — Koliko dni pa o veliki noči ni šole?

Kteri so naj večji prazniki leta? Koliko jih je to? 3, velika noč, duhovi in božič. Koliko jih je vsakokrat zaporedoma? 2. Koliko je 3×2 ? In če sveto Rešnje telo pridenemo?

4. Teden.

Ponavljjanje.

a) Ura. Pismeno.

$$\begin{array}{l}
 1 + 2 = , 6 + 1 = , 4 + 3 = , 1 + 5 = , 7 = 6 + . \\
 3 - 1 = , 7 - 1 = , 7 - 4 = , 6 - 3 = , 6 = 4 + . \\
 2 + 2 = , 5 + 1 = , 3 + 3 = , 3 - 4 = , 5 = 2 + . \\
 4 - 1 = , 6 - 2 = , 6 - 4 = , 7 - 6 = , 7 = 3 + . \\
 3 + 2 = , 4 + 1 = , 2 + 3 = , 1 + 4 = , 1 + . = 6 \\
 5 - 1 = , 5 - 2 = , 5 - 4 = , 5 - 3 = , 5 + . = 7 \\
 4 + 2 = , 3 + 1 = , 1 + 3 = , 2 + 5 = , 4 + . = 5 \\
 6 - 1 = , 4 - 2 = , 4 - 4 = , 7 - 7 = , 2 + . = 7
 \end{array}$$

b) Ura.

$$\begin{array}{l}
 1 \times 2 = , 6 = 3 \times . 2 \vee 2 = , 3 \vee 5 = , \frac{1}{2} \text{ od } 2 = , \\
 2 \times 2 = , 4 = 2 \times . 2 \text{ ,, } 3 = , 3 \text{ ,, } 6 = , \frac{1}{2} \text{ ,, } 4 = , \\
 3 \times 2 = , 2 = 1 \times . 2 \text{ ,, } 4 = , 3 \text{ ,, } 7 = , \frac{1}{2} \text{ ,, } 6 = , \\
 1 \times 3 = , 7 = 1 \times . 2 \text{ ,, } 5 = , 4 \text{ ,, } 4 = , \frac{1}{3} \text{ ,, } 3 = , \\
 2 \times 3 = , . + 2 = 4 \text{ 2 ,, } 6 = , 4 \text{ ,, } 5 = , \frac{1}{3} \text{ ,, } 6 = , \\
 1 \times 5 = , . + 1 = 5 \text{ 2 ,, } 7 = , 5 \text{ ,, } 6 = , \frac{1}{4} \text{ ,, } 4 = , \\
 1 \times 6 = , . + 3 = 6 \text{ 3 ,, } 3 = , 6 \text{ ,, } 7 = , \frac{1}{5} \text{ ,, } 5 = , \\
 1 \times 7 = , . + 2 = 6 \text{ 3 ,, } 4 = 7 \text{ ,, } 7 = , \frac{1}{7} \text{ ,, } 7 = ,
 \end{array}$$

c) Ura.

$$\begin{array}{l}
 2 + 2 + 2 = , \quad 2 + 5 - 4 = , \quad 1 \times 5 + 2 = , \quad \frac{1}{6} \text{ od } 6 + 5 = \\
 7 - 5 + 3 = , \quad 7 - 2 + 1 = , \quad 7 \times 1 - 4 = , \quad \frac{1}{2} \text{ ,, } 4 + 4 = \\
 1 + 3 + 2 = , \quad 6 - 3 - 2 = , \quad 2 \times 3 - 3 = , \quad \frac{1}{2} \text{ ,, } 6 + 3 = \\
 5 - 2 + 4 = , \quad 4 - 3 + 6 = , \quad 3 \times 2 + 1 = , \quad \frac{1}{3} \text{ ,, } 6 - 1 = \\
 4 + 3 - 6 = , \quad 7 - 5 - 2 = , \quad 1 \times 6 - 4 = , \quad \frac{1}{2} \text{ ,, } 2 + 6 = \\
 3 - 2 + 1 = , \quad 5 + 1 - 4 = , \quad 4 \times 1 + 3 = , \quad \frac{1}{5} \text{ ,, } 5 + 2 = \\
 7 - 3 + 1 = , \quad 2 + 4 - 5 = , \quad 1 \times 1 + 5 = , \quad \frac{1}{7} \text{ ,, } 7 - 1 = \\
 7 - 4 + 3 = , \quad 7 - 2 - 4 = , \quad 6 \times 1 - 6 = , \quad \frac{1}{4} \text{ ,, } 4 + 5 =
 \end{array}$$

VII. Velikega travna (Maja)

število 8.

1. Teden.

22. Zverinjak.

a) **Ura.** Martinek bi bil rad z očetom v zverinjak šel, ker še ni vidil ne kune, ne dihurja, ne lesice, ne volka, ne medveda, ne risa, ne oroslana (leva), ne tigra, ali oče zavoljo mnogih opravil niso utegnili iti ž njim.

Kterih žival še ni vidil Martinek?

Koliko živali je to?

Jaz hočem je še enkrat imenovati in pri vsakem imenu čerto na tabli potegniti, da bomo po številu čert lahko zvedeli, koliko jih je.

Le urno izrekujte imena za menoj, in kateri hoče naj tudi čerto na svojo tablico naredi.

Jaz začnem: kuna | dihur | lesica | volk | medved | ris | oroslana | tiger | .

Sedaj pa štejmo čerte, koliko jih je? — 8, res. Kdo pa že zna sam do 8 šteti?

(Učitelj naj pusti tukaj vsacega učenca do 8 šteti, da se prepriča, ali že vsi znajo).

Sedaj pa poskusimo to tudi zadnjiški šteti.

(Učitelj zbriseva med štetjem eno čerto za drugo na tabli od 8 do 1 ter ukaže mnogim učencem po samem ponavljati in sicer pred in zad, dokler da prav dobro gre.)

Neki lepi dan majnika rečejo oče proti Martinku :
Napravi se ! dans pojdeva v zverinjak. Očetu ni bilo treba počakovati, je bil Martinek že napravljen.

Ko sta v zverinjak prišla, prosi Martinek očeta, da bi ga naj popred k mladim medvedom peljal, ker pravijo, da so toti tako čudne zveri. Ona prideta h kletki in najdeta tam 1 medveda, 1 medvedko, in 6 mladih, ki so igrali.

Koliko medvedov je bilo v ti kletki? — Zakaj?

Koliko je 6 več kakor 4? — Koliko je 6 manj kakor 8? — Zakaj?

Mladi medvedi so se po železnih špranjah plazili in 3 izmed njih so tiho stali, gledaje, da bi jim kdo kaj dal; starec in starka sta pa gledala, kar so mladi medvedci vganjali.

Koliko medvedov je tiho stalo? — Kje so uni bili? Koliko se jih je po špranjah plazilo? — Zakaj? Kaj je polovica od 6?

Igra ni dolgo trajala (terpela); kajti strežnik pride z mesom v skledi, da zverini poklada. Pri kermljenji pa niso smeli medvedi skup biti; temoč morali so kletko z desko tako pregraditi, da je na vsaki strani polovica medvedov bila?

Koliko jih je moglo biti v vsaki pregraji? — Zakaj? — Koliko je četerti del od 8? — Zakaj?

Od ondod gresta k oroslanu (levu). Ta je Martinku posebno dopadel, ker ima veliko, skori štirivoglato glavo

in samec obilno grivo, ki mu obdaja vrat in glavo ter pada po persih in plečih.

Strašno je bilo videti in slišati, kader je grive stresel in rujoveti začel. Manj mu je oroslica dopadla, ki je zadi v kletki ležala in z mladiči igrala. En oroslanec pride k levu, da bi se ž njim gobljal (tergal, igral), uni so pa pri starki ostali.

Levu pa ni bilo všeč, da bi igral; on zabrusi leviča tje v kot, da je strašno zarujovel.

Koliko oroslanov je bilo v tej kletki?

Koliko je mladih oroslanov več bilo kakor starih? Kaj sta 2 od 4? — Kaj 4 od 8?

Tik te kletke je bila druga, v kateri je 1 tiger bil, koji se je ravno stegoval in zeval, kakor da bi hotel celi svet požreti.

Za nekatere korake dalje prideta h kletki s tremi pregrajami. V prvi sta bila 1 kuna in 1 dihur, v drugi 1 lesica in 1 volk in v tretji 1 ris.

Koliko zveri je to?

Koliko jih je bilo v prvi pregraji?

Koliko v drugi? Koliko v tretji?

Koliko sta jih prej vidila?

Koliko je $2 + 2 + 1$? Koliko pa $2 + 2 + 1 + 3$?

Doštevaj 1 k 1 do 8! Odštevaj 2 od 8!

Tako tudi 3, 4, 5, 6, 7.

Martinek ogleduje te zveri pazljivo.

Oče pa pravijo Martinu, naj mu od tih zveri pove, kakošne so.

Martinek jih začne opisovati, kakor ve in more in sicer tako-le: Kuna in dihur sta skori enako velika. Dlake je kuna sivo rujavkaste, le gerlo in persi so bele. Dihur je po verhu dlake černorujavkast, pod verhnjo dlako pa rujavkast; gobček, kolobarček okoli očes in

konec ušes so beli. (Oče mu še pristavijo, od česa se te živali redijo in kje bivajo). Lesica je špičastega gobca, rujave dlake in košatega repa. Aj! zakriči zdaj Martinek, meni je naglič nekaj v glavo padlo, to so pa tiste zveri, o kojih so nam gospod učitelj pripovedovali, da so neki gospodinji 3 peteline pokradle. Požrešne zveri! jaz vas ne morem rad imeti. Med tem pogovorom je ura že osem odbila. Oče in sin zapustita zdaj zverinjak ter se verneta proti domu. Domu gredé obljubijo oče Martinu, da ga v kratkem zopet v zverinjak popeljejo, če se bode pridno učil. Martinek z veseljem obljubi, da bode očeta rad vbogal.

Merjenje.

b) Ura. Za koliko je 8 večji kakor 7? večji kakor 6, večji kakor 5, večji kakor 3, večji kakor 2 in večji kakor 1?

Za koliko je 7 manji kakor 8 in večji kakor 6, 5, 4, 3, 2 in 1?

Za koliko je 6 manji kakor 8, manji kakor 7 in in večji kakor 5, 4, 3, 2 in 1?

Za koliko je 5 manji kakor 8, manji kakor 7, manji kakor 6 in večji kakor 4, 3, 2 in 1?

Za koliko je 4 manji kakor 8, 7, 6, 5 in za koliko večji kakor 3, 2 in 1?

Za koliko je 3 manji kakor 8, 7, 6, 5, 4 in za koliko večji kakor 2 in 1?

Za koliko ste 2 manji od 8, 7, 6, 5, 4, 3 in za koliko večji kakor 1?

Koliko je 1 manj od 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2?

Iz koliko enakih števil obstaja število 8?

Število 8 obstaja iz 2 enakih $2 \times 4 = 4 + 4$; in iz 4 enakih števil $4 \times 2 = 2 + 2 + 2 + 2$; dalje

iz 2 enakih in 1 neenakega števila: $2 \times 3 + 2 =, 3 + 3 + 2.$

2. Teden.

23. Divji sin.

a) Ura. V malem mestu je živel nekdanj čevljar, kateri je prav pošten mož bil, pa s svojimi rokami ni mogel si toliko pridelati, da bi vse, kar je za sebe, za svoje 4 sinove in za ravno toliko hčeri potreboval, oskerbeti zamogel.

Koliko otrok je čevljar imel? — Zakaj?

Revni mož je moral mnogo prestati, in tim več, ker je njegova žena vse otroke sovražila razun enega sina, kojemu so ljudje v celi okolici „divji sin“ rekali.

Žena je ostalim otrokom davno že smert želela, ali te želje ji ljubi Bog dolgo ni spolnil. Privlekla se je zdaj v tisti kraj, žali Bog, nalezljiva bolezen, ter pobere čevljarju 2 dečka in 2 deklici.

Koliko otrok je pomerlo?

Koliko je 2 krat 2?

Koliko otrok je bilo vsih skup?

Koliko otrok je še živelo, ko so 4 odmerli?

Koliki del je (so) 4 od 8?

Koliki del ste 2 od 8? — Zakaj?

Kolikokrat moreš 2 od 8 vzeti? — Zakaj?

Koliko je $2 + 2 + 2 + 2$?

Koliki del ste 2 od 4? — Zakaj?

Koliko otrok je čevljar zdaj manj imel?

O tem času, ko je oče po svojih pokojnih (rajnih) otrocih žaloval, je bila mati veselega sercá, da jih ni več vidila. Zima se je bližala; torej so morali otroci zgodaj vstajati in v daljni gozd, kamor je bilo več ur hoda, po derva hoditi, ker jih zarad ubožtva kupiti niso

mogli. Ker pa mati divjega sina ni v gozd pošiljala, in je doma svojo majheno sestro vedno rad dražil, so otroci vselej dalje v gozdu mudili se, da le niso pri bliži tega sirovega in nagajivega brata bili. — Slaba in pičla hrana pa večkratno gerdo djanje materno z ostalimi otroci in pa težka dela je bil vzrok, da so ti tudi umerli; le divji sin ne.

Koliko otrok je pomerlo? — Zakaj?

Koliko je 7 manj kakor 8?

Koliko je 8 več kakor 6? In koliko več kakor 3?
— Koliko je 7 več ko 5, koliko več ko 4 in 2?

Sedaj je divji sin sam bil, in materna želja se je spolnila. Vsa njena ljubezen se je v njem zjediniła. Ali divji sin je vročo ljubezen svoje matere le z nehvaležnostjo povračeval; kajti on je svojo mater vedno s čimur bodi žalil, in mnogokrat so jo zastran divjega sina pred sodnijo poklicali. Divji sin se je marsikterega hudobnega djanja vdeležil; on je ljudem okna potrupil, mlada drevesca izdiral, večemu drevju veje polomil, plot podiral, po vertih hodil in sadje kradel, na polji pa kopcaneljne raznašal itd. V tem kraji je bilo ostro prepovedano ptice loviti in moriti ali mladiče iz gnezd jemati, in to za tega delj, ker so se gosonice, hrošči in drugi škodljivi merčes neverjetno hitro množili, ptice pa so se vsled pogostega zalezovanja in lova jako zredile. Kdor je zoper to postavo grešil, so ga ali že z denarjem kaznovali, ali pa so ga zaperli.

Divji sin je že dvakrat svojim staršem to sramoto storil, da so ga zaperli, ker starši škode niso mogli poplačati, katero je storil. Ko so njegove sestre in njegovi bratje že pomerli, je moral on po derva v gozd hoditi. Njegova slast po ptičjih gnjezdih se zopet nagloma zbudi, ko vidi, kako je kos okoli gnjezda letal in vsakemu mladiču kacega červička v kljun vtaknil. Le čakaj ti, pravi

na polglasno divji sin sam sebi, jaz te bodem že pregnal iz tega kraja, da bode tega sitnega žvergolenja konec! On spleze na drevo kakor veverica in v trenutku je bil pri gnezdu. Strahljivo vehlja starka sem ter tje in brani svoje mladiče pred hudodelcem, kolikor more, ko je fantin z roko po gnezdu segal. Premišljuje nekaj časa, ker ni prav vedel, kaj bi z mladimi pticami počel, ker se kazni boji, ktera bi ga bila zadela, ako bi se njegovo djanje zvedelo.

Osem lepih ptičic je čepalo v gnezdu, koje so po živeži hrepené s kljunčki široko zijale. Neusmiljeni deček zagrabi prvo ptičico, stisne ji vrat in jo verže na tla. To grozovitno djanje doleti še drugi 2 ptičici. Ko pa hudobnež svojo kervavo roko po četerti ptičici stegne, sede mu starka na ramo, ter mu prav glasno na uho zacverči: Ti zlodejev deček, pusti moje mladiče z mirom! Nad tim se deček tako neizrečeno prestraši, da z drevesa pade in si zatilnik zlomi. — Tako smert stori hudoben človek!

Koliko kósov (ptičic) je divji sin zadavil?

Koliko jih je v gnezdu ostalo?

Koliko mladičev je mogla starka obžalovati?

Primerjanje.

b) Ura. Osem je kolikerno od 1? Osmerno.

Eno je koliki del od 8? Osmi.

Koliko moraš od 8 vzeti, da 7 dobiš? — Zakaj?

Koliko moraš k 1 djati, da 8 imaš? — Zakaj?

Koliko moraš od 8 vzeti, da 6 dobiš? — Zakaj?

Koliko moraš k 2 djati, da imaš 8?

Koliko moraš k 5 došteti, da 8 našteješ? — Zakaj?

Koliko moraš pa od 8 odšteti, da ti 5 ostane?

Koliko moraš od 8 jemati, da ti 7, 6, 5, 4, 3, 2 in 1 ostaja? itd.

Iz kolikokrat 1 obstaja število 8? Iz 8×1 . — Zakaj?

Iz kolikokrat 2 obstaja število 8? Iz 4×2 . — Zakaj?

Iz kolikokrat 3 obstaja število 8? Iz $2 \times 3 + 2$. — Zakaj?

Iz kolikokrat 4 obstaja število 8? Iz 2×4 . — Zakaj?

Po kolikokrat 5 je 8? Po $1 \times 5 + 3$. — Zakaj?

Po kolikokrat 6 je 8? Po $1 \times 6 + 2$. — Zakaj?

Po kolikokrat 7 je 8? Po $1 \times 7 + 1$. — Zakaj?

Ktero število utegneš od 8 dvakrat odšteti? Število 4. — Zakaj?

Ktero število da se od 8 štirikrat odštevati?

Koje število se na osemkrat od 8 jemati?

Kolikokrat pa moreš število 7 od števila 8 vzeti?

Kolikokrat moreš 6 od 8 vzeti? in koliko ti še ostane?

Ktero število moraš od 8 vzeti, da ti 3 ostane?

Kolikokrat pa število 3 moreš od 8 vzeti?

Kaj je polovica od 8?

Koliko je tretji del od 8? — Tretji del od 8 ste 2 in 2 ostane.

Koliko je četerti del od 8? — Četerti del od 8 ste 2. —

Koliko je peti del od 8? — Peti del od 8 je 1 in 3 ostane.

Koliko je pa šesti del od 8? — Šesti del od 8 je 1 in 2 ostane.

Koliko je sedmi del od 8? — Sedmi del od 8 je 1 in 1 ostane.

Koliko je osmi del od 8? — Osmi del od 8 je 1.

3. Teden.

24. Deček in jabelčni slamnici.

a) **Ura.** Neki deček gre v sosedovo hišo po součenca, da bi vkupej v šolo šla. Stopivši v sobo, nikogar ne vidi; oziraje se po izbi, zagleda na klopi 2 slamnici, v kojih so razna jabelka ležala, in ktera so mu jako dopadla. On malo bliže stopi, da bi se lepih jabelk nagledal in navohal. Nagledavši se vabljivega sadú, vzame 1 jabelko v roko in sošteje ostala. V slamnici, ktere jabelka je soštel, so ležala 4 jabelka, v uni pa 3. Kar hojo zasliši. Hitro položi jabelko nazaj, pa ne v tisto slamnico, v kateri je prej ležalo, temuč v uno, ki je zraven te stala, kar je še le zapazil, ko je že prepozno bilo; kajti fantov ded je ravno duri odperl.

Koliko jabelk je bilo od začetka v 1 slamnici in koliko v drugi?

Koliko jabelk je bilo v obeh slamnicah? — Zakaj?

Koliko jabelk je pa potem v vsaki slamnici ležalo, ko je jabelko, ktero je vzel zopet nazaj ali v uno slamnico djal? — Zakaj?

Ded je bil prav ljubeznivi mož, kateri je posebno z otroci veselje imel. Ded reče dečku, da je njegov součenc ž njim v šolo šel, zatorej bi zastonj na njega čakal. Med tim, ko hoče sosedov deček oditi, pogleda ded na jabelčni slamnici, in praša dečka, ali bi ne hotel eno dvojico jabelk vzeti. Deček prosi za nje in ded mu jih vtekne 1 par v žep.

Koliko jabelk je to?

Koliko pa jih je še v slamnicah ostalo?

Koliko je 6 manj kakor 8?

Koliko ste 2 manj od 8? — Zakaj?

Ako so v vsaki slamnici 4 jabelka bila, koliki del jabelk je pa dobil deček? — Zakaj?

Kolikokrat ste 2 v 4? Kolikokrat pa 2 v 8?

Deliš 8 med 4, dobiš? 8 med 2?

Koliki del vsih jabelk je deček dobil?

Tonček misli ravno oditi, ko ga ded vpraša, ali ima še brate in sestre.

Enega brata in eno sestro imam, pravi Tonček. Če je tako, pravi starček, ti moram še za-nje tudi še kaj seboj dati.

Ded mu da za mlajšega brata in za malo sestro ravno toliko jabelk, kolikor jih je Tonček dobil.

Koliko jabelk je tedaj Tonček dobil? — Zakaj?

Kolikokrat po 2 jabelki je Tonček od deda dobil?

In 3×2 je koliko?

Koliko jabelk je dobil Tonček od deda?

Koliko jabelk je pa še v slamnicah ostalo?

Koliko ste 2 manj kakor 6?

Koliko je 6 več kakor 2?

Tonček poljubi starčku roko in odide.

Domu pridši, poda materi jabelka, da jih med otroke razdelijo.

25. Porabno število.

b) Ura. Kopa orehrov, jih je koliko? — Koliko pa 2 kopi?

Bokal derži koliko maselcev? Koliko pa 2 bokala? — Zakaj?

Ako masele smetene 1 petico velja, koliko pa 2 bokala?

Na drevesu sedi 8 vrabcev; lovec pride in strelji med nje; 3 padejo na tla; koliko jih pa še na drevesu ostane? (Jaz mislim nobeni, ker so prestrašeni odleteli).

Pola papirja je večji del po krajcarji, koliko pol za 8 krajcarjev dobiš?

Koliko liber ali funtov je 8 četertinov?

Četertin sladkorja, postavim, je po desetici; na koliko stojite 2 libri?

Za 2 libri moke plačaš 8 petic; koliko petic moraš pa za 1 četertin libre plačati?

Za 8 pol papirja daš 8 krajcarjev; po čem pa je pola?

Ako je masele piva po 1 novem groši, po čem pa je 1 bokal? Po čem pa 1 polič in po čem 2 bokala?

Tončica dobi od svoje kume 8 smokev (fig); ako jih ona med svoji mlajši sestri tako razdeli, da vsaka 2 dobi, koliko jih je pa za-se prihranila?

Neki oče pošlje svojega Jurja v župnijo (farovž) po raztrupljen škaf. — Kdo je neki Jurjev oče bil?

Na dvori najde gospoda župnika (fajmoštra), ki je s ptujim gospodom govoril. Juri že od dalječ svoj klobuček sneme in gre proti njima, ter poljubi roko naj prej gospodu župniku potem pa ptujemu gospodu. To je vljuden deček, pristavi ptujec, seže v žep, in verže 2 svetla četvertaka v Jurjev klobuček.

Koliko krajcarjev je imel zdaj Juri v klobuku? Juri poljubi gospodu roko za denar in gre v izbič (kuhinjo) po razpaden škaf.

Ko Juri proč gre, je ptuji gospod že odšel; ali gospod župnik so še na dvoru stali, pokličejo dečka k sebi in pravijo: „Lepo zaderžanje in vljudnost obresti nese.“ Župnik stisnejo Jurju nekaj denarja v roko in gredó svojo pot. Juri je že zelo radoveden bil denarja, kojega so mu gospod župnik dali, ali njemu se ni spodobno zdelo, da bi bil denarje pogledal, dokler je še bil v plovaniji (v župnikovi hiši). Kakor pa je Juri plovanijo za herbtom imel, stegne svoje perste in — in — ino — 1 petica in 3 krajcarji tako lepi, kakor da bi bili še-le iz kovnice prišli, so se mu naproti svetili.

Koliko krajcarjev je to bilo ?

Juri pa ni šel, da bi si sladkarije kupil, temuč da denarje materi, da so je shranili. — Koliko krajcarjev je Juri od ptujega gospoda dobil ? — Koliko petic in krajcarjev je to ? — Koliko krajcarjev je pa od gospoda fajmoštra dobil ? — Koliko petic in krajcarjev je to vkup ? — Koliko mescev je tele staro, koje že 8 tednov živi ? — Učenec I. že 2 meseca ni v šolo prišel ; koliko tednov je pa že šolo zamudil ?

Neki mizarški učenec dobi od svojega mojstra vsaki teden 1 dvajsetico ; koliko jih pa dobi v 2 mesecih ? — Koliko pa goldinarjev ?

Osem jeklenih peres velja 8 krajcarjev ; koliko pa velja 1 pero ?

Ako ti vsaki dan 1 uro prej vstaneš, koliko ur bi pa to čeli teden naneslo ?

Osem vaganov koruna velja 8 goldinarjev ; po čem pa je vagan ?

En delavec prisluži 1 dan 1 goldinar ; koliko pa v 8 dneih ?

Četertin libre ima 8 lotov. Koliko lotov je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ četertina ? — Vagan ima 8 osminov.

Koliko osminov je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$ vagana ?

S katerim denarjem pa moreš ti 8 krajcarjev poplačati ? — Koliko desetic je 8 petic ? — Koliko je 8 čevljev mimo sežnja ?

Koliko vatlov je 8 četertinov ? — Jakec ima eno sestro, ktera je 5 let stara ; on je 3 leta starejši od nje ; kako star je Jakec ? — Na verti stoji 6 hruškovih dreves in 2 jablani ; koliko sadunosnih dreves stoji na vertu ? — Nekdo je 8 rajniš dolžen ; jih ima pa koj 5 ; ali more svoj dolg čisto plačati ? — Koliko mu pa še manjka ?

— En hleb kruha tehta 2 libri, en drugi 6 četertinov; za koliko je prvi hleb težji od drugega? — Za koliko je drugi lažji od prvega? — Koliko koles imata 2 voza? — Koliko nog imate 2 miši? — Ktere živali imajo 6 in ktere 8 nog? — Koliko dvojic je 8 piščet? — En kmet ima 8 volov; koliko vozov pa more napreči, ako v vsaki voz 2 ali 1 par volov vpreže? — Minka ima 8 orehov; koliko kop jih pa ima?

4. Teden.

26. Čudne pravlice.

a) Ura. Nekdaj so ljudje, posebno o časih slavjanskega poganstva, zelo radi verovali na patuljake (zmišljene možice), škrateljne, čarovnike in čaravnice (copernice), gorne in povodne može, divje in žalik-žene, vsigdarne pošasti, zle in dobre duhove. — Takošne spakarije pa nikdar ni bilo nič na svetu. Takove prikazni in pošasti so le nevedni ljudje izmislili in babja vera jih je podpirala, ker je take sanjarije med ljudstvo raznašala in hranila.

Pripoveduje se, da so bili patuljaki in škrateljni vmesoma zelo dobrodušni, ker so kmetom pri poljskih in domačih opravilih zdatno pomagovali. Oni so krave kermili in pasli, žito mlatili, derva cepili in marsiktera druga dela opravljali. Če jih je pa kdo razžalil, tedaj so postali strašna šiba zoper razžalilca; kajti oni so mu škodovali pri vsaki priložnosti, in večasi so tisto družino, v koje hiši je škrat bival, v kratkem času na beraško palico pripravili in vgonobili. — Zatorej so se jih ljudje jako bali, in vsaki kmet se je skerbno varoval, da bi katerega ne razžalil.

Čarovniki in čarovnice so bili zlodejni ljudje, kateri so komur bodi kaj zlega nagodili. N. pr. temu kmetu so hišo zažgali, unemu so njegovim kravam naredili, da niso več mleka dajale, ali pa namolzeno mleko s pepelom zatrosili in pokvarili, spet drugemu so njegovi živini zadali, da je mogla poginiti.

Neki kmetinji je vsled čarovniije precej živinčet poginilo: 2 kravi, 1 junca, 2 junici 1 tele in 1 par volov.

Koliko živinčet je kmetinji poginilo?

Koliko jih je $2 + 1 + 2 + 1 + 2$?

Ako bi pa volom ne bilo nared, koliko bi jih pa tedaj poginilo?

Ako bi pa teletu tudi ne bilo pocoprano? — In juncu tudi ne?

Kaj je 4 od 8?

O gornih možih so pravili, da so se mogli tako zeló stegniti, da se je eden z verha gore na verh druge gore prekoračil, dasiravno ste gori uro hoda narazen stali in se zopet tako skerčiti, da ga ni bilo več viditi.

Ravno take čudne reči pripovedujejo o povodnih možih. Enkrat pride eden k neki gospodinji v izbič, in začne klicati: Marinka, Marinka, daj grump! Gospodinja, ktera je ravno zasako razpuščala, vzame kuhavnico, zabaše ž njo grump iz ponve, kar jih je na žlici ostalo, ter mu je vsuje v pest. Grumpe so bile zeló vroče, torej je premečuje iz ene roke v drugo, in ker ga začne preveč žgati, s tako močjo v roko pihne, da so vse grumpe gospodinji v medočeje šterknile, in vodni mož zgine v tistem trenutku.

Žalik-žene so bile prerokinje poganskih Slovencev. Prerokovale so kmetom dobro in slabo letino, kaj in kdaj more žito sejati, da bode bolje obrodilo; prerokovale so tudi kugo, lakoto in vojsko, ter opominjale ljudstvo, naj se poboljša, da take nesreče odverne.

V nekem skalovitnem kraji so bile 3 špilje; v eni ste prebivali 2, v unih 2 pa po 3 žalik-žene.

Koliko špilj je bilo v teh skalah? — Koliko žalik-žen je v vsaki prebivalo? — Koliko jih je skup?

Koliko jih je $2 + 3 + 3$? — Kolikokrat 3 je 8?

Koliko jih je v 2 več bivalo kakor v 1?

V neki jami na Sl. je bivalo več patuljakov. Ti so tam 4 spalnice postavili si, in v vsaki spalnici sta ležala po 2 patuljaka.

Podne so hodili pod milim nebom in so jih le osmi del za varha doma pustili.

Koliko spalnic so patuljaki v tej jami postavili?

In koliko jih je ležalo v vsaki spalnici?

Kolikokrat po dva patuljaka sta v jami spala?

In 4×2 jih je koliko?

Kedaj so bili patuljaki v špilji?

Kje pa so po dnevi bili?

Koliko jih je pa doma ostalo?

Koliko patuljakov je po dnevu pod milim nebom okoli hodilo? In koliko jih je 7 manj kakor 8?

Enkrat so patuljaki slovesnost (veselico) imeli. V ta namen okinčajo svoje stanišče z lepimi cveticami in jelovimi vejicami, ter tako vse lepo k slovesnosti pripravijo. Med tem, ko so se naj bolj veselili, prikaže se nedočakovani čarovnik med njimi, ter je vse paglovce hipoma v kamenje spremenil. Od tiste dobe ni viditi več nobenega patuljaka v tem kraji.

Kako se hitro rajta ali račun.

b) Ura. Koliko je 8 manj 1, manj 2, manj 3, več 6 razdeljeno med 1? — $8 - 1 - 2 - 3 + 6 : 1 = 8$.

Koliko ste 2 več 4, manj 3, več 2, več 3, razdeljeno med 2? $2 + 4 - 3 + 2 + 3 : 2 = 4$.

Koliko ste 2, več 5, več 1, polovica od tega, manj 3, več 7 razdeljeno med 3? $- 2 + 5 + 1 : 2 - 3 + 7 : 3 = 2$ (2 ost.).

Koliko je 7 manj 4, manj 2, več 3, dvojno od tega, razdeljeno med 4? $- 7 - 4 - 2 + 3 \times 2 : 4 = 2$.

Koliko je 6 manj 3, več 4, manj 1, polovica od toga, več 5, razdeljeno med 5? $- 6 - 3 + 4 - 1 : 2 + 5 : 5 = 1$ (3 ost.)

Koliko je 3 več 4, manj 1, manj 2, dvojno od tega, razdeljeno med 6? $- 3 + 4 - 1 - 2 \times 2 : 6 : 6 = 1$ (2 ost.)

Koliko ste 2, več 3, manj 1, polovica od tega, četverno od tega, razdeljeno med 7? $- 2 + 3 - 1 : 2 \times 4 : 7 = 1$ (1 ost.).

Naloge na dom.

Ponavljjanje.

1. Nal.

$$\begin{array}{l}
 1 + 1 = , \quad 2 + 2 = , \quad 1 + 3 = , \quad 1 + 5 = , \quad 8 = 3 + . \\
 3 + 1 = , \quad 6 + 2 = , \quad 3 + 3 = , \quad 3 + 5 = , \quad 6 = 4 + . \\
 7 + 1 = , \quad 5 + 2 = , \quad 2 + 3 = , \quad 2 + 5 = , \quad 7 = 5 + . \\
 5 + 1 = , \quad 3 + 2 = , \quad 3 + 4 = , \quad 1 + 6 = , \quad 2 + . = 8 \\
 4 + 1 = , \quad 4 + 2 = , \quad 1 + 4 = , \quad 2 + 6 = , \quad 6 + . = 7 \\
 6 + 1 = , \quad 5 + 2 = , \quad 4 + 4 = , \quad 1 + 7 = , \quad 1 + . = 5
 \end{array}$$

2. Nal.

$$\begin{array}{l}
 6 - 1 = , \quad 7 - 2 = , \quad 6 - 3 = , \quad 5 - 4 = , \quad 6 - 5 = \\
 7 - 1 = , \quad 6 - 2 = , \quad 5 - 3 = , \quad 7 - 1 = , \quad 8 - 5 =
 \end{array}$$

$$\begin{aligned}
 5-1= & , 4-2= , 8-3= , 8-4= , 7-6= \\
 4-1= & , 8-2= , 4-3= , 4-4= , 8-6= \\
 6-1= & , 3-2= , 7-3= , 7-5= , 8-7=
 \end{aligned}$$

3. Nal.

$$\begin{aligned}
 3 \times 2= & , 2 \vee 8= , 5+2+1= , 4 \times 2-5= \\
 1 \times 8= & , 4 \vee 8= , 3+3+2= , 5 \times 1+3= \\
 2 \times 4= & , 3 \vee 7= , 8-6+3= , 3 \times 2-6= \\
 2 \times . = 6 & , \frac{1}{2} \text{ od } 8= , 7-3-1= , \frac{1}{4} \text{ od } 8+4= \\
 . \times 1 = 7 & , \frac{1}{3} \text{ od } 6= , 3+5-7= , \frac{1}{8} \text{ od } 8+3=
 \end{aligned}$$

VIII. Rožnika (Junija)

število 9.

1. Teden.

27. Kegljanje (čegljanje).

a) Ura. V nekem mestu so sejem imeli. Mati so tje šli, da bi marsiktere malenkosti za dom nakupili. Tevžek (Matevž) bi bil mater že davno rad za nekaj prisil, pa upal ni se. Ko je pa zvedel, da mati v mesto pojdejo, da bi si ob sejmu boljše cene kaj oskerbeli, prosi je za keglje (koželjke), ktere so mu oče že pretečene jeseni obljubili. Če bode mogoče, pravijo mati, tako ti jih hočem kupiti; rajtam, da se bodo dro dobili.

Mati odidejo v mesto, Tevžek pa vzame bukve pod pazduho in gre v šolo. Ko on iz šole domu pride, in keglje s kroglico vred, vse iz lepe dobovine storjeno, zagleda, se je neizrečeno razveselil, leti k materi, ter jim roko poljubi za to darilo.

Kdo pa ve mi povedati, koliko kegljev je potreba, kadar kegljajo?

Koliko verst kegljev stoji na kegljišči?

Koliko jih mora v eni versti stati?

Koliko jih je $3 + 3 + 2$? Koliko jih je pa $3 + 3 + 3$?

Za koliko jih je zdaj več kakor osem? — Zakaj?

Koliko jih je $8 + 1$?

Koliko kegljev je treba za kegljanje?

Štejte od 1 do 9! — Zadnjiški.

Štejte 1 k 1 do 9! Zdaj 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

Zdaj pa odštevajte ravno ta števila!

Kolikokrat 1 versta kegljev stoji na kegljišči?

Koliko je 3×1 ? — Koliko je 1×3 ? — 2×3 in 3×3 ?

Za koliko je število 9 večje, kakor število 8?

Mali Tevžek se jaderno pripravi, in postavi svoje keglje v 3 verste, vzame kroglico, ter jo verže po deski. In čudo! kroglica leti vedno po sredi kegljišča ter jih od vogla 5 pobije.

V kolikih verstah so kegli stali?

Koliko jih je v vsaki versti stalo?

Koliko jih je tretji del od 9?

Za koliko so 4 manj, kakor jih je 9?

Za koliko jih je 5 več, kakor 4?

Tevžek drugič svojo srečo poskusi in poglej! 3 so mu padli.

Koliki del postavljenih kegljev je pa Tevžek pobil? — Zakaj?

Za koliko jih je 6 manj, kakor 9?

Za koliko so 3 manj od 6? — Zakaj?

Med tem, ko je Tevžek poderte keglje postavljajal, pride njegova sestra Minka, ktera je rada nektere ure pri svoji teti ostala. Z veseljem naznani brat svoji sestri, kar so mu mati s sejma domu prinesli, pove ji pa tudi, da mati nje tudi niso pozabili in ji veliko lepo čečo z

dolgimi kitami, — svileni obleko in z lepim glavnikom kupili.

Ljuba Minka! pravi Tevžek, ti tudi poskusi čegljati, more biti, da pobiješ nektere. Minka prijeme kroglo, ter jo zvali po deski na kegle; je pa koj 2 pobila, ker ni bila tako močna, kakor njen brat.

Koliko kegljev ni padlo?

Za koliko sta 2 manj od 9?

Za koliko jih je 7 manj od 9? — Zakaj?

Koliko jih je 7 mimo 2?

Za koliko sta 2 manj od 7?

Odkar je Tevžejeva sestra vedela, da so mati čecho za-njo kupili, bila je vsa v ognji; zatorej reče svojemu bratu: Z Bogom, ljubi moj! in leti k svoji materi. Mati so čecho že v rokah deržali ter jo hčeri podajo, rekoč: Varuj je, da se ničesar na njej ne pokvari.

Dočas je Tevžek vse keglje postavil. Ravno hoče metati, ko mlada muna skoz keglje zleti in vse podere razun 1.

Koliko kegljev je stalo, in koliko jih je po tem ležalo? — Zakaj?

Koliki del je 1 izmed 9?

Za koliko je 1 manji kakor 9?

Za koliko je število 8 manje kakor število 9?

Za koliko je št. 8 večje kakor št. 1? — Zakaj?

Koliko jih je 1 manj od 8?

Ker je že čas prišel, južinat iti, pobere Tevžek svoje keglje in je zanese na njihov odločen kraj.

Ko so počitnice navstale, se je mnogokrat s keglji kratkočasil.

b) Ura. Ktero število je za 7 večje kakor število 2? za 4 večje kakor 5? za 8 večje kakor 1? za 6 večje kakor 3? za 2 večje kakor 7? za 1 večje kakor 8 in za 5 večje kakor 4?

Iz kolikokrat 1 obstaja število 9? — Zakaj?

Iz kolikokrat 2 obstaja število 9? — Iz $4 \times 2 + 1$.

Iz kolikokrat po 3 obstaja število 9?

Iz kolikokrat 4 obstaja število 9?

Iz kolikokrat 5 obstaja število 9? itd.

28. Čarodelna kača.

Nekega dne gre kmet Manjek s koso na rami na senožet senarit. On je pridno sekal in ko je že skori pol travnika pokosil, se je še-le zlačnil, užejal in vtrudil.

Na senožeti je stala visoka lipa, ktera je iz svojega debelega debla 3 debla pognala. Na vsakem deblu so se 3 košate veje razprostirale; zato je bila v hudi vročini prikladno hladišče vsakemu popotniku in delalcu.

Koliko debel je imela lipa?

Koliko pa vej na vsakem deblu?

Koliko vej je vsih skupej bilo? — Zakaj?

Tudi kmet Manjek pride pod lipo, da bi se ohladil, sede na tla, sleče svoj jopič in leže na njega. On komaj svoj kruhek sne, že zaspi.

Zdelo se je, da mož prav terdo spi, pa vendar se mu je nekaj sanjalo, kar ga je težavilo. Manjek vidi v sanji malo kačo, ktera je ravno proti njemu lezla, kakor da bi pri njem pomoči iskala; kajti 3 druge velike kače z odpertim žrelom so jo podile. Za timi so se, za vsako posebej, 3 manje kače zvijale, ktere so neizrekljivo lepo pisane bile. Kmetu se je zdelo, kakor da bi gorjačo v roci deržal, ktera je z verha 3, spodej pa 6 školjčinih kolcev imela, kteri so glasno zarožljali, kadar je kmet s palico naviš mahnil. Tega ropotanja so se kače sicer dro zbale in ubežale, ali precej so zopet proti njemu priskakale, dokler da ni iznovič z gorjačo zarožljaj in po njih mahnil.

Koliko kač je malo kačo podilo?

V kolikih verstah so manje kače za velikimi letele?

Koliko jih je bilo v vsaki versti?

Koliko pa vsih skup?

Koliko školjčinih kolcev je bilo zgorej palice? koliko pa spodej?

Koliko je to skup? — Zakaj?

Koliko kolcev je bilo verh palice več kakor spodej?

Za koliko jih je 6 več kakor 3?

Za koliko jih je 6 manj kakor 9?

Ta boj je trajal, dokler da je ura v bližnji vasi 12 odbila. Kmet se zbudi in si oči meje.

On nevarnih kač sicer ne vidi več; ali zraven njega je ležala lepa, pisana v kolobar zvita kača, ktera proti njemu prijazno svojo glavico pomala. Manjek v prvem hipu ni vedel, ali je zbujen, ali spi, bolj se mu sanja. Kača začne govoriti, ter pravi: Imej usmiljenje z menó in obvaruj me le 3 tedne preganjanja tih zmij (kač); tedaj bi bila jaz terpljenja rešena. Iz hvaležnosti hočem te obogatiti in bodeš srečen in vesel vse žive dni.

Kako pa naj jaz to dosežem? praša kmet.

Jaz te bodem vsega podučila, pravi kača, ako mi popred oblubiš, da me zvesto obvaruješ.

Potem, ko je kmet obljubil to storiti, govori kača dalje: Vse te kače, ktere si ti v spanji vidil, bodo vsaki teden trikrat k tebi prišle in bodo me tam iskale; kajti le pri tebi sim jaz njihovega preganjanja varna. Tebi ni treba družega storiti, kakor s palico mahiniti, ktera raven tebe leži, in kače ne morejo ne tebi ne meni škodovati. Če pa ti na čarodelno palico pozabiš in kače nad tebe pridejo; tedaj je po nama. Kmetu so pri teh besedah mravlje po herbtu letele, ker je pa že obljubil, hoče mož beseda ostate. Kača je zginila in kmet gre s školjčino palico domu.

Koliko tednov bodo kače prišle?

Kolikokrat bodo v vsakem tednu prišle?

Kolikokrat bodo sploh prišle? — Zakaj?

Ako bi pa kače vsak teden le dvakrat prišle, kolikokrat bi mogle pa tedaj vsem skup priti?

Ako bi pa kače vsaki teden le enkrat prišle, kolikokrat bi mogle pa tedaj v 3 tednih priti? — Zakaj?

Manjek danes ni mogel več delati. On ni vedel, ali bi od te čudne prikazni svoji ženi kaj razodel, ali da bi more biti bolje bilo, da bi celi prigodek zamolčal. Po kratkem pomisliku sklene molčati, in tako nikdor ničesar ni vedel, kaj bi se utegnilo kmetu prigoditi.

Manjek gre, kakor navadno v postelj leč, pa ni mogel spati; kajti vedno je dočakoval, da ga bodo kače obiskale. Na enkrat zagleda tam v kotu sobe, kjer je okno bilo, nekaj svetlega, in v tistem trenutku požene se kača na njegovo postelj ter leže prek njegovih persi; kajti vsih 9 kač prigomazi za-njo. Kmet mahne s čarodelno palico, in hipoma se odmaknejo strašne prikazni (pošasti). Ta boj je trajal celo uro; kakor hitro je pa čas potekel, so kače zopet v zemljo pobegnile, iz ktere so prišle. Tudi preganjena kača je zibnila in zdaj še-le je mogel kmet s pokojem zaspati.

Dalje prihodnjšč.

b) Ura. V nedeljo so kače pervikrat prišle; potem jih ni bilo do petka. V petek in soboto se zopet prikažejo. Vse tribarti je kmet kače s čarodelno gorjačo odpodil; kakor je s palico švignil, so se jezno zvijsaje odmaknile.

Ktere dni so kače prišle? Koliko dni je to? Ktere dni jih pa ni bilo? Koliko dni je pa to? Za koliko so pa 4 dni manj od tedna?

Ko 3 tedni minejo, ni bilo nobene kače več viditi, in kmet premišljuje sedaj, odkod bi utegnilo to neizmerno bogastvo priti, koje mu je kača obetala. Med tem, ko kmet tako skerbno premišljuje, prikaže se naglo ko blisk prezala gospodična v svilnatem oblačilu, okinčana z dragimi kameni in drugo lepotijo. Ona se kmetu lepo zahvali, da jo je rešil ter mu naznani, da je ona naj bogatejša kraljevičina Indovskega in da jo je čarovnica (copernica) v to kačo spremenila. Jaz bodem te obogatila, ali dobro pazi na to, kar ti jaz zdaj porečem, je djala kraljevičina (princesinja) kmetu.

Skoz 3 dni bode voznik kmalo po solnčnem zahodu z vozom, kojega mezgi povlečejo, pred tvojo hišo obstal; na tem vozu bodo 3 sodi z oglem ležali. Te sode daj ti v svojo klet spraviti, ali odpreti je in noter pogledati po nobeni ceni ne smeš, sicer bi te strašna nesreča zadela. Ko ti 3 dni minejo in so vsi sodovi že v kleti (hramu), tedaj vzemi svojo čarodelno gorjačo in vdari ž njo trikrat na vsaki sod in ogle se ti bode v tem času v zlate premenilo. Ta denar pa ne gre tebi samemu, temoč na tri kraje in sicer tako-le: Tretji del je k temu odločen, da ti na hribu za svojo hišo lepo cerkev postaviš, polovico ostanka med uboge razdeliš in ostalo je tvoje.

Koliko sodov je bilo na vsakem vozu?

Koliko sodov je moglo v treh dnevih v klet spravljenih biti?

Koliki del so 3 od 9? Koliki del so 3 od 6?

Ali je kmet smel vsih sodov povlastiti se?

Koliko je 3. (tretji) del od 9?

Koliko sodov je moralo še ostati?

Kaj pa je moglo s polovico teh 6 sodov zgoditi se?

Koliko sodov z zlati je kmet smel obderžati. — Zakaj?

Zale kraljevičine že precej časa ni bilo več, ko kmet

zmiraj še sterma v tla gleda; kajti take sreče nikoli in nikdar ni pričakoval.

Ko drugi dan prvi voz z oglem pred njegovo hišo obstoji, in une dva dni tudi drugi in tretji voz ne izostaneta in kmet s čarodelno palico ogle v zlate premeni, tedaj leti on k svoji ženi, ter ji razodene, da je on zdaj naj bogatejši kmet na celem svetu.

3. Teden.

29. Gosi in lisica.

a) Ura. Dobro jutro, gospa soseda, pravi lesica eni gosi, ktera je ravno celo trumo gosic po dvoru tje v ribnik peljala, da bi se kopale. Ali so to te vse tvoja mladina? prasha lesica gos. Gos ji prikima da, vse so moje. Če je temu tako, me prav veseli in se ne hlinim, ako ti rečem, da so prav lepe živalice, ktere bi jaz koj gledala!

Gos, kteri je lesičina hvala jako dopadla, zažlobodra proti lesici, da so le 4 njene, in 5 jih je od sestre prevzela, ktere je neusmiljena kmetinja pretečeno nedeljo izmed unih povjela, da bi spečenih svatom, koji so iz mesta prišli, predpostavila (na mizo dala).

Koliko gosi je s starko vred na dvoru bilo?

Lesica še ni nehala gosi hvaliti, ko so se po dvoru naprej zibale in med sebo blebetale. Starka ni mogla lesice znebiti se, vedno se ji prilizuje in nekaj na uho šepeta; gos ne misli o lesici ničesar hudega ter tapa lepo tiho proti ribniku. K vodi pridši, hoče mladim gosicam lep izgled dati, in plani perva v ribnik; zdaj kliče svoje mladiče, naj jo posnemajo. Ali vse je niso ubogale, le 7 jih je v vodo skočilo, ostale so pa po bregu korakale, kakor da bi se vode bale. Te lepe pri-

ložnosti lesica ne zamudi, zgrabi 1 gosico za vratom in jo pomede.

Koliko gosi je v ribnik skočilo?

Koliko jih je na bregu ostalo? — Zakaj?

Koliko jih je pa lesica odnesla?

Koliko jih je tedaj še na bregu ostalo?

Koliko mladih gosic je še bilo?

Slednič plunkne še una gosica v ribnik.

Starka plava zdaj z gosicami dalječ po ribniku.

Mlade so plavale v štirih verstah za njo.

Koliko gosi je v vsaki versti plavalo? — Zakaj?

Koliko je četerti del od 8? — Zakaj!

b) Ura. Ako imaš 1 petico v žepu, koliko krajcarjev moraš pa še dobiti, da jih bo 9?

Koliko bokalov je 9 maselcev?

Koliko lotov je 9 kvintelcev?

Koliko liber je 9 četertinov?

Koliko mescev je 9 tednov?

Ako 1 svinčnik 1 petico velja, koliko jih pa za 9 petic dobiš?

Mati dajo ti 9 sliv, in ukažejo, da moraš 2 sestri in 3 bratu dati; koliko ti jih še ostane? Hlapec I. si v 9 mescih 9 goldinarjev prihrani; koliko goldinarjev mora vsaki mesec na stran djati?

Oče prinesó v skledi 9 velikih jabelk; okoli mize sedi 9 ljudi; če jih oče med 9 oseb razdelijo, koliko jabelk pa dobi 1 oseba?

Koliko celih krajcarjev je 9 polkrajcarjev?

Koliko desetic je 9 petic in kaj še ostane?

Koliko četertinov ste 2 libri in 1 četertin?

Koliko maselcev dajo 4 poliči in 1 masele?

Koliko dni je 1 teden in 2 dni?

Koliko orehov ste 2 kopi in 1 oreh?

Koliko čevljev je 1 seženj in 3 čevlji?

Kolikokrat po 2 palici sukna pa moreš od 9 četer-tinov odrezati?

V prvi, drugi in tretji klopi sedé po 3 učenci, koliko jih je skup? — Tvoj oče imajo 5 krav na paši, 4 pa v hlevu stojé; koliko krav pa imajo tvoj oče vsih skup?

Dekla začne ob 6 zvečer presti, in prede 3 ure ne-prenéhoma, obkorej je nehala presti? — Koliko ur pre-teče od 1 do 9?

Mati so masla prodali; maslo s piskrom vred tehta 9 liber; pisker sam tehta 2 libri; koliko je čistega masla?

Palica sukna je po 3 rajniš; koliko znesó 3 pa-lice? — Neka gospodinja ima 9 kur, in vsaka znese na dan 1 jajce; koliko jaje vsaki dan znesó vse kure? — 1 svinčnik velja 3 krajcarje; koliko jih pa za 9 krajcarjev dobiš? — Koliko pol papirja dobiš za 9 kraj-carjev, ako pola 1 kr. velja?

Trem beračem daš 9 krajcarjev; koliko jih pa dobi eden, ako je enako razdelé?

Janez dobi od očeta 9 krajcarjev, in da svojemu bratu tretji del; koliko je dal bratu in koliko mu še ostane? — 3 bokali vina pridejo na 9 dvajsetic, na ko-liko pa bokal?

Naloge na dom.

Ponavljanje.

1. Nal.

$$\begin{array}{l}
 7 + 1 = , \quad 5 + 2 = , \quad 3 + 3 = , \quad 5 - 1 = , \quad 8 - 5 = \\
 2 + 2 = , \quad 3 + 1 = , \quad 8 + 1 = , \quad 6 - 2 = , \quad 9 - 4 = \\
 1 + 3 = , \quad 6 + 2 = , \quad 4 + 2 = , \quad 4 - 3 = , \quad 7 - 1 =
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 2+4=, \quad 5+1=, \quad 5+3=, \quad 9-1=, \quad 9-2= \\
 3+5=, \quad 6+3=, \quad 4+2=, \quad 8-2=, \quad 5-3= \\
 2+6=, \quad 6+1=, \quad 2+3=, \quad 6-4=, \quad 8-8= \\
 2+7=, \quad 7+2=, \quad 3+5=, \quad 4-1=, \quad 9-7= \\
 1+5=, \quad 5+2=, \quad 3+2=, \quad 9-6=, \quad 6-3=
 \end{array}$$

2. Nal.

$$\begin{array}{l}
 2 \times 1 =, \quad 1 \times 6 =, \quad 2 \vee 6 =, \quad 4 \vee 9 =, \quad \frac{1}{4} \text{ od } 4 = \\
 1 \times 5 =, \quad 2 \times 2 =, \quad 1 \vee 9 =, \quad 2 \vee 5 =, \quad \frac{1}{2} \text{ od } 8 = \\
 2 \times 4 =, \quad 1 \times 7 =, \quad 2 \vee 4 =, \quad 3 \vee 8 =, \quad \frac{1}{5} \text{ od } 5 = \\
 3 \times 3 =, \quad 2 \times 3 =, \quad 3 \vee 6 =, \quad 4 \vee 7 =, \quad \frac{1}{3} \text{ od } 6 = \\
 4 \times 2 =, \quad 4 \times 1 =, \quad 2 \vee 8 =, \quad 2 \vee 9 =, \quad \frac{1}{2} \text{ od } 4 = \\
 6 \times 1 =, \quad 1 \times 9 =, \quad 3 \vee 9 =, \quad 3 \vee 7 =, \quad \frac{1}{4} \text{ od } 8 = \\
 1 \times 8 =, \quad 3 \times 2 =, \quad 4 \vee 8 =, \quad 5 \vee 9 =, \quad \frac{1}{3} \text{ od } 9 = \\
 3 \times 1 =, \quad 5 \times 1 =, \quad 7 \vee 7 =, \quad 6 \vee 8 =, \quad \frac{1}{2} \text{ od } 6 =
 \end{array}$$

3. Nal.

$$\begin{array}{l}
 6 = 5 + ., \quad 8 + . = 9, \quad 8 = 2 \times . \quad . \times 2 = 4 \\
 4 = 1 + ., \quad 6 + . = 8, \quad 4 = 2 \times . \quad . \times 3 = 9 \\
 7 = 4 + ., \quad 2 + . = 4, \quad 7 = 7 \times . \quad . \times 1 = 3 \\
 9 = 6 + ., \quad 5 + . = 7, \quad 6 = 3 \times . \quad . \times 4 = 8 \\
 5 = 3 + ., \quad 4 + . = 5, \quad 8 = 4 \times . \quad . \times 2 = 6 \\
 3 = 1 + ., \quad 1 + . = 2, \quad 9 = 3 \times . \quad . \times 9 = 9 \\
 8 = 4 + ., \quad 3 + . = 6, \quad 6 = 2 \times . \quad . \times 2 = 8 \\
 9 = 7 + ., \quad 7 + . = 8, \quad 5 = 1 \times . \quad . \times 3 = 9
 \end{array}$$

4. Nal.

$$\begin{array}{l}
 3 + 2 + 4 =, \quad 1 + 2 + 3 + 2 =, \quad 2 \times 3 + 1 = \\
 1 + 4 + 3 =, \quad 4 + 1 + 2 + 1 =, \quad 4 \times 2 - 5 = \\
 6 - 2 - 4 =, \quad 9 - 3 - 4 - 1 =, \quad 3 \times 3 - 7 = \\
 9 - 5 - 2 =, \quad 9 - 6 + 2 + 3 =, \quad 2 \times 2 + 4 =
 \end{array}$$

$$2 + 7 - 3 = , 4 + 4 - 5 + 6 = , \frac{1}{2} \text{ od } 8 - 3 =$$

$$3 + 4 - 5 = , 8 - 2 + 3 - 7 = , \frac{1}{3} \text{ od } 6 + 7 =$$

$$8 - 6 + 7 = , 2 + 7 - 6 + 4 = , \frac{1}{9} \text{ od } 9 + 4 =$$

$$9 - 4 + 3 = , 7 - 2 - 3 + 6 = , \frac{1}{4} \text{ od } 8 - 2 =$$

4. Teden.

30. Medved, ki zna rajati.

a) Ura. Medved, ki je bil še-le 2 leti star, se je v past vjel. Djali so ga v železje, denejo mu železen obroček na rilec, in tako je morala vboga žival, prisiljena z lakoto in tepenjem, plesati se učiti. Ko se je medved v nekterih tednih te umetnosti, t. j. plesati naučil, vozi ga njegov vodnik od kraja do kraja, od mesta do mesta ter si na ta način z nepametno zverjo potreben kruh služi.

Tako je medved že 7 let po svetu hodil, pred da se je medvedar ž njim na Hrovaško domu vernil.

Koliko let je bil medved star, ko je z medvedarjem domu prišel? — Zakaj?

Kako star bi pa mogel medved tedaj biti, ko bi le 5 let okoli hodil? — Zakaj?

Za koliko ste 2 manj od 5?

Koliko ste 2 manj kakor 7?

Koliko ste 2 manj ko 9?

Potovanje je medveda že davno merzelo; zastran tega misli na sredstva, kako bi se kaj mogel železja znebiti.

Popotovaje po svetu pride medvedar s svojim pajdašem v neko siromašno vas, ktera je precej daleč od velike ceste ležala. 9 je že odbila, ko v kerčmo (taberno) prideta; bilo je o jeseni, zatorej se je še-le dan storil.

Obkorej je bilo, ko je medvedar na vas prišel? — Kolikokrat je kladvo na zvon udarilo? — Koliko je 9×1 ? — 1×9 ?

Glad in trud sta zmogla, da mož nekaj manj skerbno nad medvedom čuje; on sneme medvedu brez pomislika verige in obroček z rilca in zatišči ga v svinski hlev. V tem hlevci je bivalo 6 mladih prešičev, koji so v zadnjem oddelku ležali. Medved se kmalo zavede, kje je, in ostane za durmi tako dolgo tiho, dokler da njegov gospodar pol hleba kruha in nektore kosti prinese, ktere mu je skoz duri v hlevce vergel, ter je duri zopet zaperl in zataknil. To pičlo poklad je medved koj pozobal. Ko je na dvoru vse pokojno bilo, zleze medved na zadnji del hleva, in ne zbira, temoč zgrabi od kraja prešiča, kterege je s taco (lopo) dosegel, ter ga razterga in požre.

Ta sam pa medvedu ne zadostuje, temoč še 2 druga je pohlastal.

Koliko prascev je bilo v hlevu?

Koliko jih je medved pozobal?

Koliko jih je še ostalo? — Zakaj?

Koliko jih je 3 manj kakor 6? — Zakaj?

Za koliko jih je 6 manj kakor 9? — Zakaj?

Za koliko jih je 6 manj kakor 8? — Zakaj?

Ako bi bil medved le tretji del prascev pojedel, koliko bi jih bilo? — Zakaj?

Koliko bi jih tedaj še živel?

Za koliko so 4 več ko 2? — Zakaj?

Koliki del sta 2 od 8, 6, 4? — Zakaj?

Ko je medved prvo lakoto potolažil, misli na svojo prostost.

Hlev je bil že star; stene so imele mnogo preverh in so semtertje že režale in trohnele; zarad tega medvedu ni bilo težavno s svojimi tacami trohljive panje izdreti in ubežati. Od veselja, da je prost, pozabi ostalih 3 prascev v hlevu, kterih bi se bil lahko lotil.

Polnoči je ravno že minulo; kajti semtertje se je že petelin oglašal; zatorej medved ni smel se dalje muditi,

če hoče pred svitom gozd doseči. On prestopa v temnem semtertje, slednjič dirja ravno naprej, in doseže gozd okoli 7 zjutra, kjer se malo spočije.

Kdaj je medved iz vasi odšel?

Koliko ur je medved potreboval do gozda, ki je hitro po polnoči iz vasi odšel in je ob 7 v gozd prišel?

Ko se je medved spočil, je šel spet naprej, da bi si berloga poiskal. V tem gozdu se je medvedu ravno tako dozdevalo, kakor da bi že bil enkrat tamkaj bival. In v resnici medved ni motil se; kajti ravno tisti gozd je bil, kjer je medved svojih mladih let preživel, in se v past vjel.

Ko globokeje v les zajde, srečajo ga 4 medvedje, kateri vsi začudjeni obstojó in medveda ogledujejo. Tu spozna izmed njih tovarše svoje mladosti, stopi bliže ter jih objema. Bratje medvedi so se zeló razveselili, da je njihov nekdanji tovarš zopet med njimi ter se vsedejo skupaj na tla, da bi jim povedal, kako se mu je na poti godilo, in kaj je v ptujih krajih in deželah slišal in vidil. Medvedu je radovednost tovaršev zeló dopadla; ravno kar začne praviti, kako mu je šlo po svetu, prikorakajo zopet 3 medvedje in kmalo za timi še 1 oče s svojim sinom.

Koliko ptujih medvedov je zdaj vkup bilo? — Koliko so 3 več kakor 3? in koliko več kakor 2? — Za koliko so 3 manj kakor 4, in koliko več kakor 2?

Medved prične znovič praviti, in tovarši ga prav pazljivo poslušajo. Ko na to pride, česar se je naučil, začne po polsko plesati (rajati). Ples dopade tovaršem in začnó tudi rajati, ter ga posnemajo, kolikor in kakor so mogli. Gorni medvedje niso se mogli tako lahko in urno gibati, kakor njihov tovarš, kateri je po svetu mnogo poskusil in svojemu gospodarju s plesom kruh služil. Ker so bili uni preveč okorni in štorasti, se ke-

dar bodi nekteri na tla zgrudi, da je zemljo stresel. Ko vidijo, da je njih trud in prizadevanje zastonj in da jim je njih tovarš pri plesu vedno kos, zamomljajo vsi v en glas: Preč s tebo, bedak! ti hočeš modreji biti kakor smo mi? Pri tem mermranji zakadijo se v njega in medved je bil prisiljen ubežati in drugo bivališče poiskati.

31. Mizar in patuljaki.

b) Ura. Matiček je bil mizarski sin. Bilo jih je 9 otrok; tretji del je bilo dečkov, ostali so bile pa deklice. Koliko bratov je imel Matiček? — Koliko je pa Matiček sestric imel? — Kolikokrat po 3 jih je bilo? — Koliko je $3 \times$ po 3? $= 3 \times 3 = 9$.

Koliko je $3 + 3 + 3$? — Koliko je to več kakor 6? — Koliko je bilo deklic več memo dečkov? — Koliko je bilo fantov manj od deklic? — Koliko je 1 tretjin od 9? — Koliko pa 2 tretjina ($\frac{2}{3}$)? — Koliko edink dajo trije tretjini ($\frac{3}{3}$)? — Koliko je 1 devetin ($\frac{1}{9}$)?

Matiček je bil najstarejši sin; zatorej je moral očetu pri delu pomagati, in potem takem se prigodi, da je bil sin primoran, često (večkrat) še proti polnoči v mizarnici delati, med tem ko je oče že dolgo v pokoji spal; kajti Matiček ni bil očetov ljubič, timveč sovražil ga je zarad njegovih rudečih las. Če Matiček svojega naloženega dela ni še storil, ga je oče ojstro strahoval. Oče se je moral o jutru mnogokrat zavzeti, da je Matiček po noči toliko naredil; kajti nihčer ne bi bil v stanu 2 ali 3 dvojice stolov v eni noči narediti.

Koliko stolov ste 2 dvojici? — Zakaj? — Koliko jih je stolov v 3 dvojicah? — Zakaj? — Koliko stolov je v 3 parih več, kakor pa v dveh?

Nekega dne mu naroči oče 9 parov stolov narediti,

rekel je, da mora te stole v enem tednu dodelati. Delalci so bili pa le trije: oče, sin in pomočnik.

Koliko parov stolov bi moral vsaki narediti? — Zakaj? — Delalni teden ima koliko dni? — Koliko dni ima teden, ako se še nedelja došteje? — Koliko stolov naredi eden v šestih dnevih, ako vsaki dan enega naredi? — Koliko parov jih je 6 stolov? — Koliko parov naredita 2 delalca? — Koliko parov pa 3 delalci naredé? — Koliko parov pride na 1 delalca, ako 6 parov med 3 delalce razdeliš?

Kako se začudi cela hiša, ko je Matiček drugi dan zjutra že 6 storjenih stolov na noge postavil.

Oče strese z glavo, ter misli, da to ni samo na sebi (ni po pravem godilo se).

In taka je tudi bila.

V tej hiši so bivali trije patuljaki, kateri so z ubogim Matičkom veliko usmiljenja imeli, in torej so vsak večer, kakor hitro je oče odšel, prileteli, Matička vspavali, potem pa delali in narejali, kar je bilo Matičku naloženega.

Kdo pa še ve koliko stolov je moral vsaki narediti?

Mili patuljaki delajo tako naprej nekoliko mesecev; ker pa mizar proti svojemu sinu ni hotel spregledljiviši ravnati, temoč je od njega vedno več dela tirjal, postanejo patuljaki o tem nevoljni, ter si predvzamejo, nad neusmiljenim možem maščevati se (to se pravi da mu hočejo škodovati).

Zastran potrebnega dela sta morala nekega dne tudi oče in pomočnik na nogah ostati in delati.

Komaj je ura 9 odbila, že se zasliši pred durmi strašen ropot. Oba obledita, le Matiček ne, kateri se je glasno nasmejäl.

Koliko je ura udarila? — Kolikokrat je moralo kladvo na zvon pasti, da je 9 odbilo? — Zakaj? —

Kolikokrat 1 je 9? — Koliko je to edink? — Koliko pa dvojakov? trojakov? itd.

Kolikokrat pa tedaj kladvo na zvon vdari, kadar 8 bije? — Zakaj?

Duri se odprejo in trije patuljaki vstopijo, kateri mojstra in pomočnika zgrabijo in skozi duri spodó.

Matičku pa ničesar žalega ne storé. Od tistega dne je oče z Matičkom vse drugači obhajal, ter ga ni nikdar več z delom presilil.

IX. Malega serpana (Julija)

število 10.

1. Teden.

Merjenje števil med sebo od 1 do 10.

a) Ura.

1. s številom 1.

$$| 1 \quad 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 10$$

| 1

$$| 1 \quad 10 \times 1 = 10$$

$$| 1 \quad 1 \times 10 = 10$$

| 1

| 1

$$| 1 \quad 10 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 - 1 = 0$$

| 1

| 1

$$| 1 \quad 10 : 1 = 10$$

2. s številom 2.

$$|| 2 \quad | \quad 2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$$

$$|| 2 \quad | \quad 5 \times 2 = 10$$

$$|| 2 \quad | \quad 2 \times 5 = 10$$

$$|| 2 \quad | \quad 10 - 2 - 2 - 2 - 2 - 2 = 0$$

$$|| 2 \quad | \quad 10 : 2 = 5, 10 : 5 = 2$$

3. s številom 3.

$$||| 3 \quad | \quad 3 + 3 + 3 + 1 = 10$$

$$||| 3 \quad | \quad 3 \times 3 + 1 = 10$$

$$||| 3 \quad | \quad 10 - 3 - 3 - 3 - 1 = 0$$

$$| 1 \quad | \quad 10 : 3 = 3 \text{ (1 ost.)}$$

4. s številom 4.

$$|||| 4 \quad | \quad 4 + 4 + 2 = 10$$

$$|||| 4 \quad | \quad 4 \times 2 + 2 = 10$$

$$|| 2 \quad | \quad 2 \times 4 + 2 = 10$$

$$10 - 4 - 4 - 2 = 0$$

$$10 : 4 = 2 \text{ (2 ost.)}$$

5. s številom 5.

$$||||| 5 \quad | \quad 5 + 5 = 10$$

$$||||| 5 \quad | \quad 2 \times 5 = 10$$

$$10 - 5 - 5 = 0$$

$$10 : 5 = 2$$

6. s številom 6.

$$||||| 6 \quad | \quad 6 + 4 = 10, 4 + 6 = 10$$

$$|||| 4 \quad | \quad 6 \times 1 + 4 = 10, 1 \times 6 + 4 = 10$$

$$10 - 6 - 4 = 0$$

$$10 : 6 = 1 \text{ (4 ost.)}$$

7. s številom 7.

7	$7 + 3 = 10, 3 + 7 = 10$
3	$7 \times 1 + 3 = 10, 1 \times 7 + 3 = 10$
	$10 : 7 = 1$ (3 ost.)
	$10 - 7 - 3 = 0$

8. s številom 8.

8	$8 + 2 = 10, 2 + 8 = 10$
2	$8 \times 1 + 2 = 10, 1 \times 8 + 2 = 10$
	$10 - 8 - 2 = 0$
	$10 : 8 = 1$ (2 ost.)

9. s številom 9.

9	$9 + 1 = 10, 1 + 9 = 10$
1	$9 \times 1 + 1 = 10, 1 \times 9 + 1 = 10$
	$10 - 9 - 1 = 0$
	$10 : 9 = 1$ (2 ost.)

b) Ura. Za koliko je število 10 večje kakor število 7 in 3? — Za koliko je število 10 večje kakor števila 6, 2 in 1? — Za koliko je število 10 večje kakor število 5? — Za koliko ste 2 manj kakor 10, in koliko je 10 več kakor 4? Za koliko je število 10 večje kakor števila 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2 in 1?

Za koliko je število 9 manje kakor število 10 in za koliko večje kakor 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2 in 1? Za koliko je 8 manj od 10, manj od 9 in memo 7, 6, 5, 4, 3, 2, in 1? — Odgovor: 8 ste 2 manj od 10, za

1 manj od 9, za 1 mimo 7, za 2 mimo 6? za 3 mimo 5, za 4 mimo 4, za 5 mimo 3, za 6 mimo 2, za 7 mimo 1.

Za koliko je število 7 manje kakor število 10, 9 in 8, in za koliko večje kakor števila 6, 5, 4, 3, 2 in 1? — Odgovor: število 7 je za 3 manje kakor število 10, za 2 manje kakor število 9, za 1 manje kakor 8, in za 1 večje kakor število 6, za 2 večje kakor 5, za 3 večje kakor 4, za 4 večje kakor 3, za 5 večje kakor 2, in za 6 večje kakor 1.

Za koliko je 6 manj kakor 10, 9, 8, 7 in za koliko več ko 4, 3, 2 in 1?

Koliko je 4 manj od 10, 9, 8, 7, 6, 4 in koliko je mimo 3, 2 in 1?

Koliko so 3 manj ko 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4 in koliko več ko 2 in 1?

Za koliko je število, 2 manjši od števil 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3 in večje kakor število 1?

Za koliko je 1 manj kakor 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, in 2?

Iz katerih enako velikih števil obstaja število 10? — Odg. Število 10 obstoja iz števil $5 + 5$.

Iz katerih 5 enakih števil obstaja število 10?

Število 10 obstaja iz števil $2 + 2 + 2 + 2 + 2 = 10$.

Iz kojih neednakih števil obstaja število 10? —

Število 10 obstaja iz neednakih števil $4 + 3 + 2 + 1 = 10$.

2. Teden.

32. Velikan in patuljaki (čički).

a) **Ura.** Rokodelec Javornik poda se na pot. Njegov kernir (besaga, torba) je bil precej težek, njegova

mošnjica pa prazna; kajti vse njegovo premoženje v denarjih je obstajalo v dveh peticah.

Kakošni denar je rokodelec pri sebi imel? — Koliko krajcarjev znesete 2 petici? — Zakaj? — Koliko je 2×5 ? Koliko je tedaj zneslo rokodelčevo premoženje v denarjih?

Dasiravno je bil rokodelec boren in siromašen, je bil vendar vselej prav vesel; kajti on si misli: Predobrotljivi oče nebeški nobenega svojih otrok ne zapusti, tedaj tudi njega zapustil ne bode. Take misli gre Javornik po široki cesti naprej. Ob 10 priroma do gozdiča, kjer obsedi, počije in kosec domačega kruha sne.

Obkored je Javornik do gozdiča prišel?

Kolikokrat je moglo kladvo na zvon pasti, da je 10 odbilo?

Za koliko vdarcev je 10 več kakor 9?

Za koliko več kakor 8? kakor 3?

Koliko jih je 10 več kakor 7? in koliko več kakor 4?

Za koliko so 3 manj ko 10? — Koliko 6?

Za koliko sta 2 vdarca manj, kakor jih je 10? — Kaj je polovica od 10?

Koliko je peti del od 10?

Rokodelec Javornik je pod košatim drevesom v gozdiči sedel; on potegne iz svoje besage hlebec kruha, ter si odreže precej velik kosec, da si lakoto potolaži; uni konec hlebca pa zopet v torbo vtakne ter jo zaveže.

Ko je bil svoj kruh snedel, se ga spanje loti. Stegne se tje po košati travi, vzdigne glavo, potisne svojo besago pod njo in zaspi. Čudnih reči se mu je sanjalo. On vidi namreč strašnega velikana skoz gozd korakati, kateri je na vsaki roci 5 patuljakov nesel. Ti so tako majheni bili, da ga je zastran njih drobne postave v spanji smeh grudil. — Koliko patuljakov je ne-

sel velikan na vsaki roci? — Koliko pa na obeh rokah? — Zakaj? — Ako bi jih pa na desnici 6 nesel, koliko bi jih pa tedaj na levici manj sedelo? — Koliko pa na desnici več kakor na levici? — Koliko rok ima 5 patuljakov? — Zakaj? —

Patuljaki so popotnika zagledali in pokažejo s prstom na tisto mesto, kjer je ležal.

S čim so patuljaki na popotnikovo spavališče pokazali?

Koliko prstov ima 1 patuljak na eni roci? — Koliko pa na obeh? — Zakaj?

Rokodelec posluša v spanji, kako je velikan svojim majhenim služabnikom veleval, rekoč: Pervi na moji desnici naj gre popred in naj nam naznani, ali je popotnik zbujen ali da spi.

Koliko patuljakov je popred šlo? —

Koliki del je 1 od 10? — Zakaj?

Koliko patuljakov je še na desnici ostalo?

In koliko jih je na levici sedelo?

Koliko jih je še skup na rokah bilo? — Zakaj?

Hitro skoči patuljak raz roke ter leti k spijočemu popotniku, pogleda na njega, ter se urno zad oberne in pokima z glavo, da spi.

Velikan ukazuje dalje: Prednja 2 moje levice naj mi prineseta njegovo besago in Urno-naprej moje desnice naj spleza na to-le drevo in čuje, da nas naši sovražniki skrivši ne napadejo.

Kakor je on ukazal, tako se zgodi. — Urno-naprej zleze na drevo in una dva potegneta kernir izpod popotnikove glave tako varno, da se ne zbudi.

Na kateri roci sta tista dva patuljaka sedela, ki sta po kernir šla?

Koliko patuljakov je na levici sedelo? — Zakaj?

Kje je sedel Urno-naprej?

Koliko patuljakov je še tam sedelo?

Koliko jih je raz obe roci skočilo?

Koliko jih je obsedelo? — Zakaj?

Možička (patuljaka), ki sta besago privlekla, sta ječala pod težo, desta jo jaderno na pravo mesto, ter se v travo vsedeta, da se spočijeta.

Velikan se zopet zadere: Iskaj in Nahajaj, „na vaše delo!“ In poglej! 2 patuljaka z nožem in škarjami skočita z desnice, odpreta kernir in vzameta načeti hleb kruha iz njega, nad čemur sta se zeló veselila.

Kje sta sedela Iskaj in Nahajaj?

Koliko patuljakov je na desnici ostalo?

Koliko patuljakov je brez opravila ostalo?

Koliko jih je pa že opraviti imelo?

Zdaj pravi velikan dalje: Narezaj in Nalijaj, na delo! Hitro zletita 2 patuljaka z levece. Narezaj potegne oster nož iz kernirja, in razreže hleb; uni pa svoje žepe oberne, iz katerih je mnogo kozarcev spadalo.

Na kateri roci sta sedela Narezaj in Nalijaj? — Koliko patuljakov je moglo zdaj še tam sedeti? — Koliko patuljakov je pa na desni roci moglo sedeti? — Koliko jih je zdaj pri delu bilo? — In koliko jih je to več kakor 6? — In koliko manj kakor 10?

Dalje prihodnjič.

b) Ura. Velikan zopet velewa: Kuhaj in Kletaj, pogernita mizo! Zdaj skočita slednja 2 patuljaka raz roke in gresta urno na svoje delo. Velikan zacepta s pravo nogo v tla in v hipu prikaže se mizica s toliko sklenic, kolikor je patuljakov bilo. Vsaki patuljak je dobil kosec kruha, kateri jim je prav dobro dišal, velikan se pa ni dotaknil ne jedi, ne pijače. —

Koliko sklenic je moglo z mizico vred iz tal priti?

Na koliko koscev je moral Narezaj hleb narezati, da je vsak patuljak 1 koscec dobil?

Koliko kozarcev je moral Nalijaj iz žepa natrestiti, da je utegnili vsaki svojo sklenico ali glažek nalijati?

Med tem, ko patuljaki pri jedi sedó in pijó, zaupije Urno-naprej: Na noge bratje! Čarovnica iz zlatega grada pride.

V trenutku je mizica s sklenicami vred zibnila. Patuljaki zderknejo zopet vsaki na svoj kraj in velikan je ž njimi skoz gozd take korake delal, da ga v nekterih minutah ni bilo več viditi. Rokodelec je pa zmiraj še spal, in je v sanji vse videl, kar se je krog njega godilo.

V sredi gozda stal je zlat grad; zatorej tako imenovan, ker je iz najlepšega marmorja sezidan bil in je zlate duri in zlato streho imel. V tem prelepem, krasnem gradu je vešča (čarovnica) s služabnicami prebivala. Kadar se je od doma peljala, si je lov v misli imela, ali pa kacega nesrečnega človeka, da bi mu priskočila, kadar je v lesu zablodil (zašel), in kojega so velikanovi patuljaki obropali; ti niso daleč od ondod v neki temni špilji (jami) stanovali. Veščin svež je obstajal iz 10 golobov, ktere so služabnice po dvoje pred voz vpregle ali iz 6 labudov, koji so voz v dveh verstah vlekli.

Kadar je svež iz golobov obstajal, koliko parov jih je tedaj voz vleklo? — Zakaj?

Koliko parov je pa tedaj voz vleklo, kadar je 6 labudov vpreženih bilo?

Ker so labudi v dveh verstah voz vlekli, koliko jih je pa stalo v eni versti? — Zakaj?

Kadar se je vešča (čarovnica) od doma peljala, je polovico deklic seboj vzela; vsaka deklica ali služabnica je mogla 2 goloba in vsacega labuda 1 deklica ali služabnica preskerbovati.

Koliko služabnic je vešča danes s seboj vzela, ker se je z golobi od doma peljala?

Ako bi se pa vešča z labudi od doma peljala, koliko služabnic bi morala pa tedaj seboj imeti?

Veščine služabnice spijočega rokodelca niso zamudile. — Po tem ko je velikan odšel, kateri se je veščine serditosti zelo bal, so se one tje podale, kjer je popotnik spal. One vzamejo njegovo besago na ramo in njega na naročje in ga zanesó v zlati grad, kjer so ga na svileni blazino tako rahlo položile, da se ni zbudil. — Tam je spal blizo večera, da je že solnce za goro zahajalo. Zdaj se zbudi, si meje oči, in — kako se začudi, ko zazré lepoto in bliščobo, ki ga obdaja! Ozira se na levo in na desno stran, pa ni mogel zapopasti, kako je tje prišel. Med tem odprejo se duri in v sobo stopi zala vešča, oblečena v zlato in srebro z dragimi kameni. Vešča oberne se proti njemu, rekoč: Ker si ti že iz mladih dni pošten in pobožen bil, in si v čednosti in pobožnosti vedno rastel, zatorej smo te iz rok lakomnih patuljakov rešile, in tebe in tvoj kernir sem prinesle, da bodeš mogel brez škode in nezgode dalje popotovati. Poprej pa, da ti od nas greš, hočem te še nasititi in napojiti, da se okrepčaš na svojo dolgo pot. Tvojo besago ti bode vratarica pri odhodu izročila.

Rokodelec hoče se zahvaliti za gostoljubnost, katero mu je dobrotljiva vešča skazala, ali glej! v tem hipu je ona izpred njegovih oči zginila, in na mesto, kjer je stala, postavi se z najslajšimi jedili in pijačami pogrnjena mizica.

Popotnik sede k nji, najé in napije se, ter odide. Pri izhodu mu poda vratarica kernir, ter mu reče milo in prijazno: Ne odperaj kernirja prej, dokler ne prideš iz gozda na široko cesto. Kernir je bil zdaj tako težek, da ga je močni Javornik komaj nesel. On tira svoj to-

vor naprej in doseže brez nezgode veliko cesto. — Zdaj ni mogel več dalje svoje radovednosti berzdati. On odpre kernir in — neizrekljivo čudeža! besaga polna zlatov! Rokodelec verne se od ondod v svojo domovino, kjer je zadovoljen in srečen bil vse svoje žive dni.

3. Teden.

Delilni razmerek med števili od 1 do 10.

a) Ura.

1 je	polovica	od 2	3 (so) je	polovica	od 4	
	tretjin	od 3		2 ste	tretjin	od 6
	četertin	od 4			četertin	od 8
	petin	od 5			petin	od 10
	šestin	od 6			polovica	od 6
	sedmin	od 7			tretjin	od 9
	osmin	od 8		4 je	polovica	od 8
	devetin	od 9		5 je	polovica	od 10
	desetin	od 10				

Mnogoterno med števili od 1 do 10.

b) Ura.

1 je	enojno	od 1	7 je	sedmerno	od 1
2 ste	dvojno	od 1	8 je	osmerno	od 1
3 je	trojno	od 1		dvojno	od 4
4 je	čveterno	od 1		čveterno	od 2
	dvojno	od 2	9 je	deveterno	od 1
5 je	peterno	od 1		trojno	od 3
6 je	šesterno	od 1	10 je	deseterno	od 1
	dvojno	od 3		dvojno	od 5
	trojno	od 2		peterno	od 2

Iz ovega, kar se je prvo in drugo uro v tem tednu učilo, izhaja razno prašanje.

a) Ure: Kaj je 1 od 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10? Ali: Koliko je polovica od 2, tretjin od 3, četertin od 4, petin od 5, šestin od 6? itd.

b) Ure: 1 je kolikerno od 1? — 2 ste kolikerno od 1? — 3 je kolikerno od 1? — 4 je kolikerno od 1 in kolikerno od 2? — 5 je kolikerno od 1 in kolikerno od 2? itd.

4. Teden.

33. Divji lov.

a) Ura. Na neki goli skali je stal star grad, kateri je termasto in černo v prijazno dolino pod njim gledal. Dolina je bila zeló majhena, in po sredi je zvižjal se bister potoček. Čeravno je bila le dolinica, vendar je stalo na vsakem bregu potoka 5 dasiravno priprosto, pa terdno zidanih hišic.

Kje so stale hišice? — Koliko jih je stalo na desnem in koliko na levem bregu? —

Koliko je dvakrat po 5? In petkrat po 2? Koliki del ste 2 od 10? — Kaj je 5 od 10?

V gradu na skali je prebival grof, ktereга ničesar ni veselilo kakor sam lov, k čemur mu je temni gozd, kateri se je na eni strani doline začel, najlepšo priložnost dajal. V tem strašnem gozdu pa niso bivali koj medvedje, volki in druge zveri, temoč kmetje so pravili tudi o nekem čudnem moži. Videl še sicer tega moža noben kmet ni, ali slišali so o njem, da se hipoma tako velik naredi, kakor naj više drevo in zopet tako majhen, kakor palec na roci. Kmetje so vedeli svojim sinom o tem čudnem moži strašne reči pripovedovati; sinovi so jih zopet svojim sinom pravili in tako so prebajale te prav-

lice od ust do ust, da se še dan današnji pripovedujejo. — To je bil vzrok, da noben človek ni hotel v tistem gozdu hoditi, čeravno bi mu, Bog ve, kaj obljubil.

Grof, kateri je v gradu stanoval, je tudi o tem čudnem moži marsikaj slišal, pa ni bal se ga, temoč je le želel, da bi ga enkrat videl, in pri tej priložnosti s svojo sulico prebodel ali pa s samojstro vstrelil. Neki kimovčev dan, ko je še gosta megla po dolini ležala in tudi gozd še v sivi obleki zavit bil, ukaže grof svojim lovcem pse spustiti in se na velik lov napraviti. Precej po tem prideta 2 loveca, kojih eden je 2 in uni pa 5 psov otvezenih peljal. Tudi grof pride kmalo na dvor, in zleze na konja, da bi ga ta hitro v dolino in od ondod v strašni gozd zanesel. Dva psa sta ga obdajala, ktera nista bila samo velika in močna, temoč tudi strašna, in pod imenom medvedja loveca znana. Ta dva psa sta bila zeló zvesta; ona nista šla nikdar od svojega gospodarja in sta ga že večkrat smerti rešila, kadar je kak kosmat medved ali gladoven volk na njega planil, in hotel ga raztergati in požreti.

Koliko lovcev je prišlo v gradu na dvor?

Koliko psov sta imela otvezenih pri sebi?

Koliko psov je grofa obdajalo?

Koliko psov so na lov s sebo vzeli?

Zdaj so spodjemni most doli spustili, in grof hiti na konji po oski stezi, ktera je v dolino deržala. Tam v dolini pri neki žagi je ležalo na zravnanih diljah 7 lovcev, koji so na grofa čakali, da bi ga na lovu spremljali.

Koliko oseb se je lova udeležilo?

Za koliko je 7 več kakor 2?

Koliko je 7 manj kakor 10?

Koliko je bilo lovcev vseh skup?

Koliko jih je 9 manj ko 10?

Koliki del je 1 od 10 ?

Za koliko jih je 9 več kakor 7 ?

Za koliko jih je 10 več kakor 8, kakor 6, kakor 4 ?

Za koliko je 10 več kakor 7, kakor 5, kakor 3 ?

Tukaj pri žagi niso dolgo ostali, temoč vlečejo se proti gozdu, kjer so se lovci razdelili. Trije lovci z 6 psi se nagnejo na levo, uni pa ostanejo pri grofu.

Če bi tem ali unim odkod nesreča pretila, tako naj začno na roge trobiti, da uni, kateri so daleč od teh, slišijo in vedo, pri čem so, veleva grof.

Koliko lovcev je šlo na lov ?

Koliko pa jih je pri grofu ostalo ?

In ker sta še 2 lovčeta (lovska fanta) pri njem bila, koliko lovcev je potem takem grofu streglo ?

Koliko psov so 3 lovci s seboj peljali ?

Koliko psov je prišlo na vsacega lovca ? — Zakaj ?

Koliko psov je še grofu ostalo ?

Grof še ni zelo daleč v gozd prederl, že jelen skoz germovje prisopiha, kterega je grof podil in s sulico ranil. Ker pa jelen ni še obležal, temoč celo še s kerva-večo rano smerti ubežati hoče, spusté lovci grofove pse nad njega, da so ga razgrizli in umorili.

Nad takim djanjem se je grof sosebno radoval; kajti bil je sirov mož, ni imel usmiljenega serca ne do ljudi v terpljenji, ne do živali.

Zmiraj dalje v šumo (gozd) se pomikajo.

Zdaj pride po koncu strašen medved, ter koraka ravno nad grofa in njegovega konja.

Strašen boj se prične; ali grof medvedu ni bil kos; metalno kopje in strela, ničesar ni zdalo, ni pomagalo. Grof spusti svoja 2 medvedja lovca (psa) nad njega, in poglej — tudi to je bilo zastonj; — medved je oba raztergal. Lovci podajo se v beg in grofa prepusté osodi. Tudi grofa bi medved razmesaril, ako ne bi bil

prišel možič, kateri je v hipu visoko stegnil se kot smreka in je s tim medveda prestrašil, da se je pobral.

Medveda ni bilo več videti, ali velikan je stal žugaje pred grofom, ter ga prisilil za obljubo, da ne pride nikdar več v ta gozd na lov. In ko je grof to obljubil, postal je velikan zopet patuljak.

Poraba.

b) Ura. Koliko enot nahaja se v številu 10?

Koliko dvojakov? koliko trojakov? četertakov? petic?

S katerimi števkami zapišemo število 10? Na koliko mesto moramo ničlo, in na katero mesto enojko postaviti? — Odgovor: Kadar 10 pišeš, postavi ničlo na prvo mesto, t. j. na desno in enojko na drugo mesto, t. j. na levo stran ničle (nule).

Koliko krajcarjev velja četvertak, petica, desetica? (Učitelj naj pokaže učencem vse kovane denarje od krajcarja do goldinarja (zlata) in reče: 1 goldinar je enak 10 deseticam; 1 četertin goldinarja velja 5 petic; 1 goldinar velja 5 dvajsetic. Koliko desetic je $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$ goldinarja? Koliko je peti del goldinarja? — Četerti del dvajsetice? — Koliko krajcarjev ste 2 petici? — 2 četertaka in 2 krajcarja? — Koliko celih krajcarjev da 10 polkrajcarjev? — Koliko sežnjev je 10 čevljev? — Za koliko sta 2 vatla manj kakor 10 četertinov? — Koliko bokalov je 10 maselcev? — Koliko piskričev je 10 maselnov? — Koliko vaganov je 10 osminov? — Koliko lotov se nahaja v desetih kvintelcih? — Koliko tednov in koliko dni je preteklo, ko si 10 dni delal? —

Obkored je 1 uro čez 9? — Obkored je, ako od 10 štiri ure zad sežeš? —

En kmet je 4 berne prosa namel in 6 bernov turšice narobil, koliko bernov žita je to? — Ako bi moral od vsacega berna delavcu desetico plačati, koliko bi pa to zneslo?

Ti si 7 let star, kako dolgo moraš pa še v šolo hoditi, da bodeš 10 let dosegel?

Od 10 liber sladkorja porabiš polovico; kolikó liber sladkorja ti pa še ostane?

Ako ti mati 1 petico dajo, koliko ti pa še manjka do desetice? — Dekla ima 10 pladnjev za omivanje, 2 sta se ji strupila; koliko je pa še celih ostalo? — Ena igla velja 2 krajcarja; koliko velja 5 igel? — 1 pero velja 1 kr., koliko jih pa za 1 desetico dobiš? — Za 1 kr. dobiš 2 slivi, koliko pa za 5 kr.? — En vatel (palica) sukna na 3 goldinarji stoji; koliko vatlov pa za desetak (bankovec za 10 gld.) dobiš? — Koliko žemelj dobiš za 10 kr., če je 1 po 2 kr.? — Ena gospodinja porabi v 5 tednih 10 liber sladkorja, koliko pa v 1 tednu? — Ti imaš 2 kopi in 2 oreha, ako jih polovico sneš, koliko ti jih pa še ostane? — Od enega mesta do družega je, postavim, 10 milj hoda; koliko dni bi človek tje do družega mesta potreboval, ki bi vsak dan 5 milj hodil?

Ponavljanje.

Naloge na dom ali za posredstveni nauk,

t. j., kadar učitelj en oddelek uči, drugi pa na tihem naloge izdeluje.

1. Nal.

$6 + 1 =$	$3 + 2 =$	$4 + 3 =$	$1 + 4 =$	$4 + 6 =$
$2 + 1 =$	$7 + 2 =$	$6 + 3 =$	$5 + 4 =$	$1 + 6 =$
$7 + 1 =$	$4 + 2 =$	$3 + 3 =$	$3 + 4 =$	$3 + 6 =$

$1+1=$	$6+2=$	$7+3=$	$2+5=$	$2+7=$
$8+1=$	$1+2=$	$2+3=$	$4+5=$	$1+7=$
$4+1=$	$5+2=$	$5+3=$	$1+5=$	$3+7=$
$9+1=$	$2+2=$	$4+4=$	$5+5=$	$1+8=$
$3+1=$	$8+2=$	$2+4=$	$3+5=$	$2+8=$
$5+1=$	$1+2=$	$6+4=$	$2+6=$	$1+9=$

2. Nal.

$8-1=$	$6-2=$	$9-3=$	$7-4=$	$8-6=$
$5-1=$	$9-2=$	$5-3=$	$10-4=$	$7-6=$
$2-1=$	$4-2=$	$8-3=$	$7-5=$	$9-7=$
$4-1=$	$5-2=$	$6-3=$	$9-5=$	$10-7=$
$9-1=$	$8-2=$	$7-3=$	$6-5=$	$8-7=$
$3-1=$	$3-2=$	$8-4=$	$10-5=$	$9-8=$
$6-1=$	$10-2=$	$5-4=$	$8-5=$	$10-8=$
$10-1=$	$7-2=$	$9-4=$	$6-6=$	$8-8=$
$7-1=$	$4-3=$	$4-4=$	$9-6=$	$10-9=$
$1-1=$	$10-3=$	$6-4=$	$10-6=$	$10-10=$

3. Nal.

$7=5+.$	$4=2+.$	$2+.=7$	$5+.=10$
$9=7+.$	$6=1+.$	$3+.=9$	$2+.=8$
$6=2+.$	$3=2+.$	$5+.=8$	$6+.=9$
$8=1+.$	$5=4+.$	$1+.=3$	$3+.=7$
$5=3+.$	$10=3+.$	$4+.=6$	$7+.=10$

4. Nal.

$3 \times 1 =$	$1 \times 2 =$	$2 \times 4 =$	$8 = 2 \times .$	$. \times 3 = 3$
$7 \times 1 =$	$5 \times 2 =$	$1 \times 5 =$	$6 = 3 \times .$	$. \times 2 = 4$
$6 \times 1 =$	$3 \times 2 =$	$2 \times 5 =$	$2 = 2 \times .$	$. \times 7 = 7$
$2 \times 1 =$	$4 \times 2 =$	$1 \times 6 =$	$10 = 5 \times .$	$. \times 3 = 9$

$5 \times 1 =$	$2 \times 2 =$	$1 \times 7 =$	$4 = 2 \times .$	$. \times 2 = 6$
$8 \times 1 =$	$2 \times 3 =$	$1 \times 8 =$	$7 = 7 \times .$	$. \times 4 = 8$
$4 \times 1 =$	$3 \times 3 =$	$1 \times 9 =$	$9 = 3 \times .$	$. \times 3 = 6$
$10 \times 1 =$	$1 \times 3 =$	$1 \times 10 =$	$5 = 5 \times .$	$. \times 5 = 10$

5. Nal.

$1 \vee 5 =$	$2 \vee 4 =$	$3 \vee 9 =$	$4 \vee 5 =$	$6 \vee 10 =$
$1 \vee 8 =$	$2 \vee 8 =$	$3 \vee 10 =$	$4 \vee 9 =$	$6 \vee 7 =$
$1 \vee 2 =$	$2 \vee 3 =$	$3 \vee 5 =$	$5 \vee 10 =$	$7 \vee 10 =$
$1 \vee 7 =$	$2 \vee 5 =$	$3 \vee 8 =$	$5 \vee 7 =$	$7 \vee 8 =$
$1 \vee 4 =$	$2 \vee 10 =$	$3 \vee 7 =$	$5 \vee 9 =$	$7 \vee 7 =$
$1 \vee 9 =$	$2 \vee 7 =$	$4 \vee 4 =$	$5 \vee 8 =$	$7 \vee 9 =$
$1 \vee 6 =$	$2 \vee 6 =$	$4 \vee 7 =$	$5 \vee 6 =$	$8 \vee 10 =$
$1 \vee 10 =$	$2 \vee 9 =$	$4 \vee 10 =$	$6 \vee 9 =$	$8 \vee 9 =$
$1 \vee 1 =$	$3 \vee 6 =$	$4 \vee 6 =$	$6 \vee 6 =$	$9 \vee 9 =$
$1 \vee 3 =$	$3 \vee 4 =$	$4 \vee 8 =$	$6 \vee 8 =$	$10 \vee 10 =$

6. Nal.

$\frac{1}{2}$ od 10 =	$\frac{1}{2}$ od 6 =	$\frac{1}{4}$ od 8 =	$\frac{1}{6}$ od 6 =
$\frac{1}{2}$ od 4 =	$\frac{1}{3}$ od 9 =	$\frac{1}{4}$ od 4 =	$\frac{1}{8}$ od 8 =
$\frac{1}{2}$ od 8 =	$\frac{1}{3}$ od 3 =	$\frac{1}{5}$ od 5 =	$\frac{1}{9}$ od 9 =
$\frac{1}{2}$ od 2 =	$\frac{1}{3}$ od 6 =	$\frac{1}{5}$ od 10 =	$\frac{1}{10}$ od 10 =

7. Nal.

$2 + 1 + 6 =$	$2 + 5 + 2 =$	$10 - 2 - 6 =$	$3 + 2 + 4 + 1 =$
$3 + 2 + 5 =$	$6 + 1 + 1 =$	$10 - 1 - 7 =$	$1 + 2 + 3 + 4 =$
$2 + 4 + 1 =$	$7 + 2 + 1 =$	$8 - 3 - 4 =$	$4 + 1 + 2 + 2 =$
$1 + 3 + 2 =$	$2 + 3 + 3 =$	$9 - 2 - 5 =$	$5 + 4 + 1 - 8 =$
$4 + 5 + 1 =$	$5 + 3 + 2 =$	$10 - 6 + 3 =$	$7 + 1 - 6 + 5 =$
$2 + 1 + 5 =$	$2 + 3 + 4 =$	$10 - 3 + 2 =$	$2 + 6 - 5 + 4 =$
$4 + 3 + 2 =$	$1 + 4 + 3 =$	$8 - 2 + 4 =$	$10 - 7 + 4 + 1 =$

$$\begin{array}{|l|l|l|l|}
 \hline
 3+6+1= & 2+2+2= & 2+8-5= & 8-4+6-3= \\
 4+1+3= & 1+5+3= & 3+6-7= & 9-8+9-7= \\
 1+6+2= & 3+3+3= & 4+5-6= & 6-1-5+8= \\
 \hline
 \end{array}$$

8. Nal.

$$\begin{array}{|l|l|l|l|}
 \hline
 2 \times 3 + 4 = & 5 \times 2 - 7 = & 2 \times 4 + 1 = & \frac{1}{4} \text{ od } 8 + 7 = \\
 3 \times 1 + 5 = & 1 \times 6 - 4 = & 2 \times 4 - 1 = & \frac{1}{5} \text{ od } 10 + 6 = \\
 1 \times 4 + 3 = & 2 \times 4 - 5 = & 3 \times 2 + 4 = & \frac{1}{2} \text{ od } 6 - 3 = \\
 2 \times 2 + 6 = & 3 \times 2 - 3 = & 3 \times 2 - 4 = & \frac{1}{2} \text{ od } 10 - 4 = \\
 1 \times 5 + 2 = & 9 \times 1 - 8 = & 5 \times 1 + 3 = & \frac{1}{3} \text{ od } 6 + 5 = \\
 1 \times 8 + 1 = & 2 \times 5 - 6 = & 5 \times 1 - 3 = & \frac{1}{8} \text{ od } 8 + 9 = \\
 4 \times 2 + 2 = & 3 \times 3 - 5 = & 2 \times 2 + 2 = & \frac{1}{3} \text{ od } 9 - 2 = \\
 1 \times 1 + 8 = & 1 \times 10 - 7 = & 2 \times 2 - 2 = & \frac{1}{2} \text{ od } 8 - 3 = \\
 5 \times 1 + 4 = & 2 \times 3 - 4 = & 3 \times 1 + 1 = & \frac{1}{2} \text{ od } 2 + 8 = \\
 3 \times 2 + 3 = & 7 \times 1 - 3 = & 3 \times 1 + 1 = & \frac{1}{4} \text{ od } 4 + 6 = \\
 \hline
 \end{array}$$

X. Velikega serpana (Avgusta)

o novih merah.

1. Teden.

a) **Ura.** Do te stopnje smo le od starih mer in utež nekaj slišali; sedaj se nam pa ponudi priložnost, da vas tudi z novimi merami in z novo utežjo (vago) seznanim, kolikor se nam da na tej stopnji doseči.

Vatel ali palica, seženj, črevelj, palec, stot, libra itd., ki ste jih do zdaj spoznavali, so stare mere in uteži.

Ker vi število 10 v vseh razmerah že dobro poznate, boste tudi nove mere lahko in hitro razumeli. Število 10 je za nove mere in uteži naj imenitniše, ker se vse številenje v novi meri na-nj naslanja.

Ako boste lepo pazljivi, hočem vam počasi o novi

meri vse prav po drobnem razložiti; kajti mi moramo nove mere in uteži od starih dobro razločevati, da nas krivični ljudi ne bodejo mogli goljufati. —

Namesto vatla (palice) in sežnja bode nam rabila mera dolgosti z imenom „meter“. Imenujte mi reči, ktere so dolge! — Učenci imenujejo n. pr.: klop, stezo, pot, cesto, verv, nit itd. — Učitelj. Kar je dolgo, ima dolgost; kar je široko, ima pa širokost.

Kaj sem rekel? — Povej mi J.!

Jaz naredim s kredo čerto na tablo. Poglejte kakošna je! Učenci: Čerta je dolga. — Kaj ima vsaka reč, ktera je dolga? — Odg. Vsaka reč, ktera je dolga, ima dolgost.

Učitelj. Reči, ktere imajo dolgost, merimo z mero dolgosti in tej pravi se „meter.“

Čerta, ki sem jo na tablo narisal, je ravno 1 meter dolga. — Pogledite, tukaj v roci tudi 1 meter deržim. — Sedaj pa povej mi J., kako se nova mera dolgosti imenuje. — Odg. Nova mera dolgosti imenuje se meter. Vsi vkup še enkrat povejte!

Učitelj. En meter je nekaj delji od vatla — vatel je 2 črevlja in 5 palcev dolg — in clo še nekaj delji od pol sežnja; namreč 3 črevlje in skori 2 palca. (Učitelj naj to vse na tabli pokaže.)

Učitelj naj vzame zdaj 1 decimeter dolg klinec, ter ga položi na en kraj na tabli zarisane čerte in zaznani s kredo prvi decimeter, rekoč: Učenci! konec ali kosec, kterega sem jaz zdaj na čerti odmeril, imenuje se decimeter, to je 1 desetina ali deseti del metra. — Tako naj učitelj ravna naprej, dokler da cel meter v 10 enako dolgih koscev, t. j. decimetrov razdeli. Pri vsaki zarezi naj učitelj učence poprašuje, koliko decimetrov je že nameril.

Učenci si morajo imeni „meter in decimeter“

prav dobro v glavo vtisniti, da ju ne pozabijo. Naj mnogokrat praša: Koliko decimetrov ima 1 meter?

Kakor je učitelj razdelil meter v decimetre, tako naj on razdeli tudi decimeter v centimetre, ker ima 1 decimeter 10 centimetrov ali 10 stotinov metra.

b) Ura. Koliko decimetrov ima 1 meter? Kaj je delji, vatel ali meter? — Kaj pa je krajši, seženj ali meter? — Koliko črevljev je seženj dolg? — Koliko pa meter? — Koliko palcev črez 3 črevlje je meter dolg? (Učitelj naj pokaže 3 črevlje dolgo čerto, zraven pa dolgost metra.)

Koliko decimetrov zneso polovica metra? — Koliko decimetrov ti manjka od 6 decimetrov, da 1 meter dobiš? — Nekdo kupi pol metra svile (žide), koliko decimetrov svile pa ima? — Ena miza je 1 meter široka, ena druga pa 8 decimetrov, ktera je širji in za koliko? — En decimeter platna (perta) velja 1 desetico, koliko pa 1 meter? — Nekdo kupi 4krat 2 decimetra perta, nekdo drugi pa 3krat 3 decimetre, kdo izmed obeh si je več perta kupil in koliko več?

Ako je decimeter po desetici, koliko desetie je moral vsaki plačati?

Koliko dobi vsaki nazaj, ako vsaki 1 enotak (bankovec po goldinarji) tje da? —

Koliko je deset manj 2? 10 manj 1? Koliko decimetrov je: $2 + 2 + 2 + 2 + 2 = ?$ Koliko pa $3 + 3 + 3 + 1$?

Neka gospodinja kupi za kerpanje 1 meter platna; ona porabi ga 7 decimetrov, koliko decimetrov ga ji pa še ostane? — En meter sukna velja 3 gld., koliko nanesó 3 metri? — Ako 1 desetak (bankovec za 10 gld.) tje daš, koliko pa še nazaj dobiš? — Mati kupijo 9 metrov perta, če se ravno 3 srajce iz njega naredé, koliko metrov pa pride na 1 srajco? — Zakaj? Odg. 3 metri

nahajajo se v 9 metrih 3krat, 3 metri dajo 1 srajco; 3krat 3 metri morajo 3krat 1 srajco dati, in $3 \times 1 = 3$; ali kar je vse eno: 3 metre perta morem od 9 metrov 3krat vzeti, in kolikorkrat 3 metre perta odrežem, dobim vsakokrat 1 srajco ter $1 + 1 + 1 = 3$ ali $3 \times 1 = 3$.

Ena deska je, postavim, 9 metrov, ena pa 5 metrov dolga; koliko metrov je razloček med obema?

Ena šibra v oknu je 4 decimetre visoka in 3 široka, ena druga šibra pa 6 decimetrov visoka in 5 dm. široka; kako se razločujete v velikosti? — Za koliko je ena viša in širja od druge? —

2. Teden.

a) **Ura.** Dans hočemo od druge nove mere „za tekočine in suhe reči“ kaj slišati. — Na mesto bokala stopi „liter“ v rabo. — Novi bokal imenuje se liter. Kaj sem rekel? Povej mi J.! — Koliko maselec ima stari bokal? — Kaj mislite, ali bode liter tudi 4 maselece imel? (Učitelj naj pokaže mero (posodico), ktera 1 liter derži.) — Liter, bi rekel, za požirek manj derži kakor 3 maselece. —

Ako si mislite 10 takih posodic ali meric, ktere le z 1 litrom do verha napolnite, tako imate merice, kterim se deciliter pravi. Deciliter je tedaj deseti del ali 1 desetina litra. — Kaj sem rekel? — Koliko decilitrov ima 1 liter? — Koliko litrov je 10 decilitrov? — Ktera mera derži več, bokal ali liter? — Za koliko je liter manji od bokala? — Koliko pa bokal več derži od litra? — Koliko litrov sta 5krat 2 decilitra? — Polič in verček nam zastopa 5 decilitrov ali pol litra; maselec pa 1 deciliter ali tudi 1 četertin litra, ker je liter tudi v četertine razdeljen.

b) **Ura.** Ako 1 liter 1 dvajsetico velja, koliko pa

velja 5 litrov? — Ako je 1 deciliter po petici, po čem je pa 1 liter? — Koliko desetice je 10 petic? En liter ola (piva) prodaja se po desetici; koliko bodeš pa za 4 litre plačal? — Koliko dvajsetic dajo 4 desetice? — En liter mleka velja 10 kr.; koliko bode pa 1 deciliter veljal? — Odg. En deciliter pride na deseti del od 10 kr., deseti del ali 1 desetina od 10 je 1 kr.; kajti 10 v 10 nahaja se 1 krat; tedaj velja 1 deciliter 1 kr. — En liter smetene velja 2 desetici ali 1 dvajsetico; po čem je pa 1 deciliter? — Po čem pa pol litra? (Novi polič). — En liter kisa velja 3 petice; koliko veljata 2 litra? — Koliko desetice je 6 petic? — Koliko desetice še manjka do goldinarja? — En liter pšena velja 1 desetico ali 10 kr.; koliko pa nanesejo 4 litri? — En liter žganja velja 4 desetice ali 2 dvajsetici (= 40 kr.); počem je deciliter?

Odg. Ako 1 liter 1 desetico, t. j. 10 kr. velja, pride na 1 deciliter deseti del ali 1 desetina ($\frac{1}{10}$) od desetice,

t. j. 1 kr.; od 2 desetice 2 kr.,

od 3 „ 3 kr.,

od 4 „ 4 kr.;

tedaj hodi 1 deciliter po 4 krajcarje, kajti od vsake desetice 1 kr., da 4 kr.; (ali 10 v 40 nahaja se 4 krat = $40 : 10 = 4$, kar pa na tej stopnji še ne gre.)

3. Teden.

a) Ura. Dans bodem z vami o novi vagi govoril. (Učitelj narisa tehtnico ali vago na tablo, ali pa bitno pokaže). — Kot nova utež ali vaga nam bode rabil „kilogram“ (kilo); 1 kilo teži = 2 colni libri; colna libra je nekaj lahkeja od navadne stare libre. — Eno kilo znese 1 in 3 četertine stare libre. — Kdor pol kila mesa kupi, ga ima nekaj manj od stare libre; kdor ga pa 1 kilo kupi, ima 1 četertin manj ko 2 libri, ali pa 1 libro in 3 četertine ($1\frac{3}{4}$). —

Gram je naj manjša utež ali vaga; gram tako malo potegne, da ga ti na roci ne čutiš. — (Znese komaj 2 ali 3 grahova zerneta.)

Ako 10 gramov vkup vzameš, dobiš tako imenovani „dekagram“ = 10 gramov, kateri je le malo težji od pol lota, in ta bode naš novi lot, kojemu bodemo „dekagram rekali. — Ako ti 2 dekagrama duhana (tobaka za šnopanje) kupiš, imaš ga malo mimo lota; da kratko povem, 2 dekagrama dasta 1 lot; mi pa ne bodemo rekali lot, temoč dekagram zatorej se morate na besede „dekagram dobro vaditi. Kar smo do zdaj po lotih kupovali, bodemo prihodnjič po dekagramih jemali, n. pr.: kavo, sladkor, razne začimbe itd.

b) Ura. Kako se imenuje nova libra? — Kaj je težji, libra ali kilo? — Zakaj? — Koliko kilo več potegne kakor libra? — Ktero ime bodeš rabil, libro ali kilo, kadar bodeš kaj na utež (vago) kupoval? —

Nekdo potrebuje na dan 1 kilo govejega mesa; koliko kil mu ga treba na 1 teden? — Zakaj? kilo moke velja 1 dvajsetico; na koliko pa 5 kil pride? — Kteri izmed vas pa še vedó, kako bodemo novi lot imenovali? — Odg. Novi lot imenuje se dekagram. — Nova libra? — Koliko gramov ima 1 dekagram? — Ali je dekagram težji ali lažji od lota? —

En dekagram žgane kave velja 2 kr., koliko pa 5 dekagramov velja?

Eno kilo oleja velja 1 gld.; na koliko pa 10 kil stoji? — Zakaj? — En dekagram zdravila velja 1 gld.; koliko pa na 1 gram pride? — Koliko pa na decigram pade, ako preračunimo, da ima gram 10 decigramov? — Zakaj? — Učitelj naj nalogo tako-le oberne: En decigram 1 kr., koliko 1 gram? — Zakaj? — Koliko 1 dekagram? — Zakaj?

4. Teden.

34. Oče in njegova sina.

a) **Ura.** Neki oče, svoje delo dokončavši (ko je delo dokončal), sede zvečer k mizi pod lipo in njegova sinova Luka in Mohor sedeta k njemu. Oče pravi k njima: Meni se zdi, da vidva dans nista bila posebno pridna? — Starejši sin Luka začne mu ugovarjati, rekoč: Atej! ko bi vi nama odločeno zemljišče dali, bi pa midva gotovo rajši delala. No, če je temu tako, pristavi oče, pa pojdem jutre z vama na polje, ter hočem vsakemu 1 njivico odmeriti, ktera bode ravno 10 metrov dolga in 10 metrov široka.

Koliko sinov je imel oče? — Kako je bilo jima ime? — Kaj je oče vsakemu odmeril? — Kako dolga in kako široka je bila Lukova njivica? in Mohorova?

Pri tej priložnosti, pravi oče, hočem vama zopet nekaj novega povedati. — Ako 10 metrov na daljavo nameriš, imenuje se taka dolgost „dekameter.“ — Kaj sem rekel, Luka? — Mohor! Kako dolga je tvoja njiva? — L. Moja njiva je 1 dekameter dolga.

Koliko dekametrov je vsaka široka? — Odg. Obe ste po 1 dekametru dolgi.

Koliko metrov ima dekameter?

Povej mi Mohor, za koliko bi vajni njivi manji bili, ako bi vsaka le 5 metrov dolga in 5 metrov široka bila? —

Mohor. Pet metrov je polovica od 10; tedaj bi najni njivi na pol manji bili kakor določeni.

Oče vstane drugi dan zgodaj ter gre s sinoma na polje; tje pridši, vzame metrično mero iz žepa in nameri, kar je jima obljubil dati.

Sinova o tem darilu razveseljena, začneta premišljevati, s čim bi svoji zemljišči nasjala. Ker se je to ravno

mesca kimovca (septembra) zgodilo, pravi Luka: Jaz bodem pšenice nasjal; jaz pa erži, pristavi Mohor, da bo deva videla, kateremu žitu zemlja bolj prileže.

Kakor sklenila, tako storila!

b) Ura. Luka in njegov brat Mohor poročita ozi-
mino rodovitni zemljici, svoji njivici pa ljubemu Bogu. Zima navstane, zemlja zmerzuje in to je bilo ozimini ugodno. V nekterih mescih verne se spomlad, setev se zeleni, prirašča vedno viša, požene lepo klasje, cveti ter mnogo zernja porodi. Brata sta imela blagovito žetev.

Luka je namlatil 10 litrov pšenice, Mohor pa 10 litrov erži. — Oba se zavzameta nad obilico žita, ker sta ga le malo vsjala; letita vesela k očetu, ter se mu prav po sinovsko zahvalita, da je jima njivici dal; raven pa tudi obljubita, da bodeta svoje dni pridna kmeta. Oče ju vpraša: Ali sta se tistemu gospodu, kateri dež in solnce pošilja, že tudi zahvalila? — Rudečica ju obleti, ter se hitro k molitvi pripravita.

Koliko je letnih časov? — Kako se jim pravi? — Koliko mescev traja en letni čas? — Koliko mescev imajo vsi letni časi? — Koliko je 4×3 ? — Kako se mesci imenujejo?

Poduk.

Da bi učenci prejšnja prašanja lahkeje razumeli, naj učitelj na tabli s kredo krog (kolobar) naredi ter tako-le uči:

Jaz utegnem to čerto večkrat ponoviti — kar tudi storim — kakor vidite pridem s kredo vsigdar spet na tisto mesto nazaj, od ktereга sem se naprej podal. — Sedaj pa učim: To ta čerta je enaka letu, t. j. času 12 mescev, ktero zopet začne se, s kojim se je lani pričelo, t. j. z novim letom.

Ko učenci to, kar je bilo rečenega, že razumejo, potegnem navpično čerto (premer) od zgorej na vzdolej (ab), in govorim naprej:

Kakor se da ta krog v 2 enako veliki polovici razdeliti, ravno tako se da leto v 2 polletji (polovici leta) razdeliti.

Potem potegnem še vodoravni premer (cd), in pokažem, da se je krog s to čerto v 4 dele ali četertine razdeljen. Ravno to godi se tudi z letom in vsaki teh četertinov imnuje se četertletje (kvatre). Dalje pravim svojim učencem: Sedaj razdelim vsako četertletje — učenci predočevajo si na tabli stoječi krog kot leto — v 3 enake dele, ter mi nanese iz dveh četertletij $3 + 3 = 6$ delov in iz treh četertletij $3 + 3 + 3 = 9$ enakih delov, iz celega leta pa $3 + 3 + 3 + 3 = 12$ delov, ktere mi mesce imenujemo.

Na četertletne dele zapišem letne čase: spomlad (vigred), poletje, jesen, zima; na 12 delov razmerjen krog pa mesce zaporedoma in sicer tako, da na vsaki del 1 mesec z imenom zapišem.*)

Potem še-le prašam: Kteri mesci spadajo na vigred? kteri na poletje? na jesen? zimo? — Imenujte vsi še enkrat letne čase lepo zaporedoma! Zdaj pa še mesece! — Kdo ali kteri ve mesce lepo zaporedoma povedati? — Kteri mesec teče sedaj? — V kteri letni čas pade ta mesec? — Kteri letni čas imamo sedaj? —

V katerem letnem času sejemo ozimino? — Ktera žita štejem med ozimino? — Ktero žito je Luka vsjal? — Koliko pšenice je on pridelal? — Odg. Luka je 10 litrov pšenice pridelal. — Posoda, ktera 10 litrov derži,

*) To razlaganje se mora tam, kjer so slabeje šole ali kjer je le 1 učitelj, vselej na drugo ali clo na tretje leto odložiti.

Naj se tudi opomni, da na tej stopnji učitelj sme brez vse skerbi po malem prvo desetinko preskočiti.

imenuje se dekaliter. — U. Kaj sem rekel? — Povej mi Boštov Janez? — Koliko derži 1 dekaliter? —

Luka proda pšenico in sicer 1 liter po dvajsetici; koliko pa stane 1 dekaliter? — Odg. En dekaliter ima 10 litrov, 1 liter velja 1 dvajsetico; 10 litrov mora tedaj 10krat 1 dvajsetico = 10 dvajsetic veljati. — Koliko goldinarjev da 10 dvajsetic? — Koliko jih gre na 1 gld.? in koliko na 2?

Ktero žito je pa Mohor vsjal? — Učenci. Mohor je erž nasjal. — Kako mu je pa zdajala? — Ali je Mohor erži več dobil, kakor Luka pšenice? — Kaj pa je več, 10 litrov pšenice, ali 10 litrov erži? — Ktero žito je pa več vredno, pšenica ali erž?

En hektoliter (novi vagan, bern) erži velja n. pr. 8 gld., 1 hektoliter pšenice pa 10 g.; za koliko je pšenica drajša?

Posoda za suhe reči ali vreča (žakelj), ktera 10 dekalitrov derži, je 1 Hektoliter.

Ako 1 hektoliter moke 10 gld. velja, koliko pa velja 1 dekaliter? — Odg. En dekaliter je deseti del hektolitra; tedaj mora en dekaliter tudi le deseti del od tega veljati, kar 1 hektoliter velja, namreč deseti del od 10 gld., t. j. 1 gld.

Koliko pa velja 1 liter, ako 1 dekaliter 1 gld. velja? (Ravno tako kakor zverha, namreč: deseti del goldinarja, t. j. desetico.)

Koliko velja 1 deciliter, ako 1 liter 10 kr. velja? (Kakor prej; deseti del = 1 kr.)

En hektoliter (novo vedro) mošta velja 5 rajniš; koliko veljata 2 hektolitra?

Neki kerčmar ima 10 sodov v kleti; v prvem sodu je 1 hektoliter vina, v vsakem sledečem sodu pa 1 hektoliter več; koliko je vina v vsakem sodu? — Ako

kerčmar iz največega soda 4 hektolitre stoči, koliko hektolitrov vina pa še ostane v sodu?

Ako kerčmar 1 hektoliter po desetaku proda (bankovec za 10 gld.), koliko desetakov pa skupi za vino?
 $10 + 10 + 10 + 10 \text{ gld.} = 4 \times 10 \text{ gld.} = 40 \text{ gld.}$

Dodatek.

Samo o sebi se razume, da v šoli ne gre in ne more tako hitro iti, kakor hlaçon po železnici.

Gradivo (učivo), koje se obdeluje, zdi se odraščenemu zeló lahko, za deca ni tako, ter treba, da se često opetuje in dobro uvadi, da si učenci prisvojijo, česar se učé. Nekteri učenci to je da hitro razumejo in zapamtijo, kar se učí, ali učitelj ne sme s timi naprej stopati in slabeje zanemarjati. V vsakem razredu obstaja večina učencev iz slabih in lenih, in tim mora vestno pristopati; slabe učence naj učitelj naprej pomika, boljše pa naj malo zadržava — se ve da je to včasi težje, kakor uno; — slabe učence mora učitelj korak za korakom s poterpežljivostjo voditi, da se sam vtrudi, in še-le tedaj, kadar to nastopi, naj se verne za oddih k jedru svojih učencev. Da bi učitelj ne segal črez mejo, naj ne vzame v eni uri več števil kakor eno. Vsaka tretja ura za ta nauk bodi ponavljanju odločena.

Dosti o tem! sedaj se hočemo k naši nalogi verniti, in ta je „druga desetinka,“ namreč: števila 10—20. — Ker pa ni naloga ove knjižice, celo drugo desetinko v njeni obširnosti izpeljati, hočem samo prestop iz perve v drugo desetinko in sicer števili 11 in 12 v njenih obravnavah pokazati, ker se že iz teh dveh števil lahko razvidi, kako naj učitelj tudi z onimi postopa.

XI. Kimovca (Septembra)

številki 11—12.

1. Teden.

a) Ura. Učenci vedó, da je 10 edink (enot) 1 desetinka. Učitelj pokaže na prvo rantico rusovskega rajtala, na kojem je ravno 10 okroglic.

Sedaj naniza učitelj 1 (pa ne več) kroglico na drugo rantico, ter tako-le uči: Na prvi rantici vidite 10 okroglic; to je 10 edink ali 1 desetinko; 10 edink in 1 edinka je 11 edink = $10 + 1 = 11$.

Koliko je 10 in 1? — Štejte od 1 do 11! — Štejte od 11 nazaj do 1! — Koliko je $5 + 5 + 1$? — Koliko je $2 \times 5 + ?$ — Koliko ste $2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 1$? — Koliko je $5 + 4$? — Koliko moraš še dodati da bode 11? — Koliko je 9 manj kakor 11?

Koliko je 2×4 ? — Koliko moraš številu 8 še došteti, da je 11? — Za koliko je 8 manj ko 11? — Koliko je $1 + 10$? $2 + 9$? $3 + 8$? $4 + 7$? $5 + 6$? — Koliko ti ostane, ako od 11 eno, dve, tri itd. odštevaš? (Daj primere o raznih predmetih).

Številke vi že znate pisati. Z veljavnimi številkami od 1 do 9 in ničlo (0) zamorete, kadar se bode te računati naučili, vsa mogočna števila zapisati.

Od ene do devet se le z eno številko piše, ker vsako število le iz golih enot obstaja. Ako pa število iz desetink in edink obstaja, moraš 2 številki postaviti, in sicer eno, ktera desetinke, in eno, ktera edinke izrazi (naznanja).

Deset edink stori eno desetinko; hočeš li število 10 s številkami postaviti, moraš desetinko brez edink zapisati, namreč: 10. — Kako se imenuje to število? —

Koliko desetink in koliko edink je v tem številu izrečenih? —

Mesto, na katerem edinke stojé, imenuje se „mesto edink“; mesto, na kojem desetinke stojé, zove se „mesto desetink.“ — Ktera številka stoji tukaj na mestu edink in zakaj? — Število 11 obstaja iz 1 desetinke in 1 edinke; koliko številčk moraš tedaj zapisati, kadar hočeš število 11 postaviti? — Koliko desetink in edink moraš napisati? — Na katerem mestu stojé edinke, in na kojem desetinke? — Pri kateri roci stoji prvo mesto? —

b) Ura. Zdaj nataknem jaz še eno kroglico (1 edinko) k samotni kroglici na drugi rantici; koliko desetink in edink je zdaj na rajtalu? — Koliko je 10 in 1? — Koliko pa 11 + 1? — Koliko je 10 + 2? — Koliko je 5 + 5 + 2? — Koliko je 4 + 4 + 2 + 2? — Koliko je 6 + 6? — Kolikrat 6 je to? — Koliko je tedaj 2krat po 6? — Koliko je polovica od 12? — Koliko je 4 + 4 + 4? — Kolikokrat 4 je to? in koliko je 3 + 4? — Koliko je 3 + 3 + 3 + 3? — Kako velik je dobitek, ako 12 med 4 razdeliš? — Kolikokrat 3 je to? — Koliko je četerti del od 4? — Koliko je 2 + 2 + 2 + 2 + 2 + 2? — Kolikrat 2 je to? — Koliko je 6 × 2? — Koliko ti ostane, ako vedno 2 od 12 odštevaš? — Kolikokrat moraš 2 od 12 vzeti? — Kolikokrat nahajete se 2 v 12? — Koliki del ste 2 od 12? — Štejte od 1 do 12! — Sedaj pa nazaj do 1? — Štejte z 2 do 12! — Odštevajte 2 od 12! — 12 — 2 = 10 itd. — Tako tudi s števili 3, 4, 5 in 6. — Koliko je 2, 6 in 4; 3, 8 in 1; 4, 2 in 6; 5, 4 in 3; 6, 1, 3 in 2; 2, 3 in 7 itd.? — Odštevajte 1, 2, 3, 4, 5 in 6 od 12! — Iz česa obstaja število 12? — Koliko številčk ti je treba, če hočeš 12 postaviti? — Na kateri strani

ali na katerem mestu stojé desetinke? in na katerem edinke? — Koliko edink moraš pa zapisati?

Porabno število.

c) **Ura.** Koliko mesecev ima leto? — Imenujte je zaporedoma? — Kako se glasi prvi, drugi, tretji, četerti, peti, šesti, sedmi, osmi, deveti, deseti, ednajsti in dvanajsti? — Koliko mesecev ima pol leta? — Koliko mesecev ima četertletje? — (To so kvatre.) Nekdo kupi dvanajstico (tucat) žlic; koliko jih je? — Ti imaš dvanajstico sraje; koliko jih imaš? — Ako ti v vsakem tednu 2 umažeš, doklej ti pa dotegnejo? — Koliko je polovica dvanajstice? — Ako 1 dvanajstin ($\frac{1}{12}$) 1 gld. velja, na koliko pa dvanajstica pride? — En pladenj (talir) velja 1 gld. počem pa dvanajstica hodi? — Ako 1 gumb (knof) 1 kr. velja, počem je dvanajstica? — Če je 1 svinčnik po petici, počem pa je dvanajstica? Tri žlice veljajo 1 gld.; koliko pa 12 žlic velja? — Koliko dekametrov je 12 metrov? — Koliko metrov je 11 decimetrov? — Koliko decimetrov je 12 centimetrov? — Koliko dekalitrov je 11 litrov? — Koliko litrov je 12 decilitrov? — Koliko decilitrov je 11 centilitrov? — Koliko dekagramov je 12 gramov? — Koliko decigramov je 11 centigramov? — Koliko dekagramov je 1 hektogram? — Koliko hektogramov je 1 kilogram? — Koliko dekalitrov je 1 hektoliter? — Koliko dekametrov je 1 hektometer?

2. Teden.

a) **Ura.** Naleti se šestokrat, da 9 in tudi še več let stari otroci ne poznajo na uri obkorej je, če ravno šola priložnost ponuja, da bi se ta nevednost lahko odpravila.

Učitelj. Otroci! ali dro veste mi povedati, kako mi zvemo, kdaj moramo v šolo iti, da o pravem času tje pridemo? — ali kdaj se božja služba prične? — ali kdaj mati južino skuhajo? — Učenci: Mi to po urah zvemo, ako se na njih spreumemo. Mi slišimo, koliko ura bije, ali pa na njo pogledamo, koliko kaže. — Jaz pa mislim, da so še nekteri med vami, ki ne vedo prav, pri čem so, ali vendar rajtam, da toliko vsi dro veste, da je 12, kadar oba kazalca ravno naviš kažeta. To tudi veste, da solnce o poldne naj više stoji, da je bliže nas kakor zjutra in večera. Od poldneva do poldneva, t. j. od 12 o poldnevu in do 12 drugzega dneva mine po zimi ko po letu vselej enako dolgi čas, t. j. en cel dan. Da vemo, kdaj je poldne, nam ni treba vsigdar ure; memogredé na solncu lahko spoznamo. Ker pa mi iz tega, da na solnce pogledamo, ne moremo na tanko zvedeti, ali stoji solnce naj više ali ne, si utegnemo tako-le pomagati:

Mi vtaknemo eno paličico ali iglo v desko tako, da iglina senca ne sega črez diljo, temuč celi dan krajša ostane. To si vi sami lahko naredite. — Vi bodete zapazili, da senca, ktero igla kaže, ne ostane celi dan v tistem meru, temoč se vedno vštric solnca premika. Dalje bodete videli, da juterna, poldnevna in večerna senca o teh časih ni enako dolga.

Ktera senca je naj krajša? In kedar se ta prikaže, obkorej je tedaj? — Kteri dnevni čas imamo v tej uri? —

Čerta, na kateri se poldne spozna, imenuje se poldnevna čerta. — Po tej poti ste v stanu poldne najti.

Prej, ko še nismo imeli kolesnih ur, je ljudem služila naj prej peščena ura (ura na pesek), pozneje pa solnčna (kakoršne so na cerkvih in zvonikih), o katerih pa ne morem zdaj z vami obširneje govoriti, ampak ob

drugem času. — Dans prikažem vam uro s kolési. Ure s kolési so: žepne, ktere posebni možki v žepi nosijo, stavne, ktere na omarje postavljajo in viseče, ktere na steno obešajo.

Eno ali drugo skori v vsaki hiši najdete, ker ie zeló potrebna naprava. O tej hočemo nekaj več govoriti.

Kolesna ura ima večidel 2 kazalca, eden je krajši od unega. Krajši kazalec prisuče se v 2×12 urah 2krat okoli, kar 1 dan stori.

(Učitelj more, če mu je ljubši, ali da ure pri roci nima, krog na polo papirja, ali s kredo na tablo narediti, in tako podobo ure napraviti, če na njej vse pokaže, kar je treba.)

Dvanajst je, kadar krajši kazalec na 12 kaže. Kaže na številko 1 (I), tedaj je ob 1; kaže na številko 2 (II), tedaj je ob 2 itd.; sploh, na katero številko krajši kazalec kaže, obsorej je. Kazalec, ki na številčnici (cifernici) v eni uri od številke do številke leze, imenuje se urni kazalec.

Potrebno je vedeti, obkorej se to ali uno imenitno opravilo prične, n. pr.: božja služba, šola itd. Marsiktero opravilo pa ne začne se ob uri, temoč prej ali pozneje, n. pr.: ob pol osmih, ob pol devetih, o pol treh, en četertin na osem, tri četertine na deset itd.; zaradi tega ne zadostuje sam urni kazalec, temoč mu je natak-njen še tako imenovani četerturni kazalec (tudi minutni kaz. imenovan), kateri nam kaže, koliko še manjka do 1 ure ali koliko je že črez. — Ta kazalec je nekaj delji od unega in se precej hitreje pomika, in sicer tako, da v tem času, ko krajši v 1 uri od številke do številke pride, dalji že vseh dvanajst številčk obleti. Kadar ta na 3 (III) kaže, je prvi četertin ure minul, in mi pravimo, ako od dvanajste ure naprej rajtamo, da je 1 četertin na eno ali 1 četertin črez dvanajst; kadar spodej

na 6 (VI) kaže, pravimo, da je pol ene; če pa na 9 kaže, vemo, da je 3 četertine na eno.

b) Ura. O čem smo se vnovka pogovarjali? — Kakošne ure se nahajajo po hišah? — Koliko kazalcev imajo večji del ure? — Je-li sta oba enako dolga? — Kaj nam kaže krajši kazalec? — Kaj pa dalji naznanja? — Kako bi zatorej imeli reči krajšemu? in kako deljemu? — Ali se oba enako hitro premikata? — Kteri se giblje dvanajstkrat hitreje? — Kolikokrat pregiblje se ta okoli no okoli, med tem ko se krajši še-le enkrat prisuče? — Koliko ur preteče v tem času, ko se krajši kazalec enkrat okrog priverti? — Kolikokrat je moral pa delji kazalec med tem po številčnici tekati? — Dvanajstkrat 1 ura je koliko ur? — Ali je to že 1 cel dan? — Koliko ur pa še manjka? — Kolikokrat 12 ur pa ima tedaj 1 dan? — Ali se temu času noč tudi dorajta?

Eno dete spi pol dneva; koliko ur je pa spalo? — Ako solnce ob 6 za goro gre, kako dolg je pa tedaj narurni dan (dan od solnčnega vzhoda, do zahoda)? — Ako hočeš vedeti, kako dolg je narurni dan, m. raš čas, o kojem solnce zahaja, dvojno vzeti, n. pr.: če solnce ob 6 zahaja, traja narurni dan 12 ur, ako pa solnce ob 4 za goro gre, je dan 8 ur dolg. — Odraščeni človek spi 7 ur, otrok pa 10 ur; kteri manj spi in za koliko? — Nekdo že ob 4 zjutra vstane, nekdo drugi pa še-le ob 9; koliko ur je tisti manj ležal, ki je že ob 4 vstal?

Nekdo zasluži vsako uro 1 dvajsetico, in dela 10 ur; koliko si je prislužil? — Obkorej se pri nas šola prične? — Odg. Pri nas začne se šola ob 8. — Ako vi 3 ure v šoli ostanete, obkorej pa domu pojdete? — Koliko ur traja šola popoldne? (2 ali 3 ure).

Obkorej se začne popoldanska šola? — Ako se ob eni začne in 2 uri traja, obkorej pa mine? — Nekteri

učenci imajo po 2 uri daleč v šolo; obkorej morajo že od doma iti, da nauka ne zamudé, ako se ta ob 9 prične? — Hlapec dela dopoldne 5 ur in popoldne 4 ure; dekla dela vsak dan 12 ur; koliko ur dela dekla več kakor hlapec? — Rezika je dans ob 6 vstala, 2 uri pozneje je v šolo šla in je tam ostala do 11; koliko ur je v šoli bila? — Anica je 6 let in 6 mesev stara; Nežica je 5 mesev starejša; koliko let je Nežica stara? — Pol dneva je 12 ur, koliko ur pa znese 1 četertin dneva? — 1 tretjin? 1 šestin? 1 dvanajstin? — Koliko četertinov ima ura? — Koliko četertinov znesete 2 uri? 3 ure? — Na katero številko kaže dalji kazalec na uri, ko je ravno 1 četertin črez 12? — Kam kaže tedaj, kadar je pol ene? Odg. Kadar je pol ene, kaže na 6. Na katero številko pa tedaj moli, kadar je 3 četertine na eno? — Tedaj kaže na devetico (na devet).

(Pismene naloge o št. 11 in 12 vzameš iz dr. Močnikove računske knjižice strani od 15—18.)

Primeri

števil od 13 — 20.

V vadbah števil od 13 — 20 jemlji poprejšnje postopanje v obzir! Mislim, da sledečim številom nekteri primeri zadostujejo.

Št. 13.

Potem, ko je učitelj k 12 kroglam spet 1 pridjal in učenci povedó, koliko jih je, poprašuje dalje:

Koliko je 12 in 1? 11 in 2? 10 in 3? — Iz česa obstaja število 13? — Koliko mesev je 1 leto in 1 mesec? — Koliko krajcarjev je 1 desetica in 3 krajcarji? — Nekdo da 3 beračem: prvemu 5, drugemu 4 in tretjemu tudi 4 krajcarje; koliko krajcarjev je razde-

lil? — Koliko petic in krajcarjev moraš imeti, da imaš 13 krajcarjev? — Koliko desetic je 1 gld. in 3 desetic? — Koliko dekametrov in metrov je 13 metrov? — Koliko metrov in decimetrov je 13 decimetrov? — Kolikokrat moreš 1 novi lot ali dekagram od 13 gramov odšteti? — Kmet ima 13 ovac, in jih proda 6! koliko mu jih pa še ostane? — V nekem vertu stojite 2 versti dreves, v prvi jih stoji 8 v drugi pa 5; koliko jih je v prvi versti več, kakor v drugi? —

(Druge vadbe kakor v prvi desetinki. Pismeno iz dr. Močnikove računske knjižice stran 19—20.)

Št. 14.

Iz česa obstaja število 14? — Koliko je 13 in 1? V eni roci deržiš 10 kr. v uni pa 4; koliko kr. imaš v obeh rokah vkup? — Koliko je to desetic in krajcarjev? — koliko pa petic in kr.?

Roba za obleko velja 8 gld., plačilo od dela pa 6 gld.; na koliko pa pride obleka? — Ena pola papirja ti da 4 četertinke; koliko četertink pa narežeš iz treh in pol pole? — Koliko dni storita 2 tedna? — Koliko kr. ste 2 petici in 4 kr.? — Koliko desetic je 14 petic? — Koliko gld. je 14 dvajsetic? — Za koliko je 14 mesecev več kakor 1 leto? — Koliko decilitrov je 1 liter in 4 decilitri? — Koliko dekalitrov je 14 litrov? — Koliko centimetrov je 1 decimeter in 4 centimetri? — Koliko je 1 liter manj od 14 decilitrov? — Koliko dvojic je 14 volov? — Koliko kil je 14 colnih liber? — En klobuk sladkorja vleče 9 liber, en drugi pa 3; koliko potegneta oba vkup? — Lestnica (štenge) ima 2 odstavka, eden ima 5 uni pa 9 stopnic; koliko jih imata oba vkup?

(Druge vadbe kakor v prvi desetinki. Pismene naloge iz Močnikove računske knjižice stran 21 — 22.)

Št. 15.

Koliko je 14 in 1? — Iz česa obstaja število 15? — Štejte do 15! — Začnite z 1 šteti in doštevajte poredoma po 1; namreč: 1 in 1 je 2, 2 in 1 je 3 itd. do 15! — Prištevajte od 1 začemši vedno po 2; $1 + 2 = 3$, $3 + 2 = 5$ 15!

Začnite spet pri 1, in pridevajte vedno po 3 do 15! Štejte enako po tem potu a) s 5 navzgor od 1, 2, 3, 4, 5 začemši; b) s 6 navzgor od 1, 2, 3, 4, 5, 6 začemši; c) s 7 navzgor od 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7; z 8 navzgor od 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 itd.

Koliko kr. je 1 desetica in 1 petica? — Zakaj? — Koliko kr. storé 3 petice? — Zakaj? — Koliko desetice je 1 gld. in 10 petic? — Koliko je 15 dni več kakor 2 tedna? — Koliko metrov je 1 dekameter in 5 metrov? — Koliko litrov moreš s 15 decilitri naliti? Koliko kil je 15 colnih liber? — Nekdo potrosi od 15 gld. 5; koliko gld. mu še ostane? — Ti imaš 15 kr. ter daš nekemu siromaku tretji del; koliko kr. pa še imaš? — En svinčnik velja 5 kr.; na koliko pa 3 pridejo? — Ako ti za 5 kr. 15 sliv dobiš, koliko jih na 1 kr. pride? — Nekdo razdeli 15 gld. med uboge, vsakemu da 5 gld.; koliko ubožčev je pa bilo? — Zakaj? Neki kmet ima 15 ovac, on jih proda tretji in peti del; koliko mu jih še ostane? — Koliko je 1 desetica in polovica 1 desetice? — Zakaj?

(Pismeno iz M. r. knj. str. 23—24.)

Št. 16.

Koliko je 15 in 1? — Iz česa obstaja število 16? iz koliko desetink in enot? — Koliko kroglic je na prvi in koliko na drugi ranti? — Koliko jih je na

obeh vkup? — Koliko desetice je 17 petic? — Koliko čvrtetakov je 16 kr.? — 16 polkrajcarjev je koliko celih? — Koliko je polovica od 16? — Koliko je četrti del od 16? — Koliko pa osmi del? — Koliko decimetrov je 1 meter in 6 decimetrov? — Koliko orehov dajo 4 kope? — Zakaj? — Koliko koles imajo 4 vozovi? — Zakaj? — Nekdo ima 7 parov nogovic; koliko jih je? — Zakaj? — Neki dninar prisluži v 16 dnevih 8 gld.; koliko si pridela na dan? — Na vertu stoji 16 dreves; pozimi jih 9 pomezne; koliko jih pa še životari? — Koliko pismaric narediš iz 16 pol papirja, ako ga v 1 pismarico 2 poli porabiš? — Koliko kegljev moraš vsakrat pobiti, da jih v treh metih 16 pade? — Kaj se mora s kegli po vsakem metanju storiti? — Od 16 črešenj je Tonček polovico snedel, četrti del je dal svojej sestri in osmi del svojemu bratu; koliko jih mu pa še ostane?

Odjemajte od 16 zaporedoma po 1, namreč: 1 od 16 ostane 15, 1 od 15 ostane 14 itd. — Odjemajte od 16 vedno po 2! — Manjšajte št. 16 vedno za 3! — Štejte od 16 s 4 navzdol! — Odštevajte zaporedoma 7, 8, 9 od 16! — Ktero število je za 7 manjše od 16? — Ktero število je za 7 večje od 9?

(Pismeno iz M. knj. stran 25—26.)

Št. 17.

S katerim denarjem moreš 16 kr. plačati? — Koliko kr. imaš, ako ti oče 1 desetico, mati pa 7 kr. dajo? — Zakaj? — Koliko mescev je 1 leto in 5 mescev? — Koliko goldinarjev je 17 desetice? — Koliko decilitrov je 1 liter in 7 decilitrov? — Koliko metrov je 1 dekameter in 7 metrov? — Koliko novih lotov ali dekagramov je 17 gramov? — Mati kupijo 1 kozarec

za 8 in 1 po 9 kr.; koliko veljata oba? — Koliko je 1krat 1, 1krat 2, 3, 4, 5 itd.? — Kako se pravi peterno od 1, od 2, od 3? — Koliko je čveterno od 4 in 1? — Koliko je 7krat $2 + 3$? —

(Pismeno iz M. r. knj. stran 27—28.)

Št. 18.

Koliko je 17 in 1? — Iz česa obstaja število 18? — Koliko desetink in edink je v njem? Ti imaš 1 desetico in 2 čveter taka; koliko je to krajcarjev? — Kteri 2 števili ti dajo število 18? — Ktera števila stoje med števili 11 in 18? — Ktera 3 števila moraš na tablo postaviti, da bodo 18 iznesla? — Koliko kr. nanesó 3 petice in 3 krajcarji? — Koliko kr. je 18 polkr.? — Koliko gld. je 18 desetice? — Neki otrok je bil 18 mesev star, ko je umerl; koliko let in mesev je živel? — Koliko mesev ima leto? — koliko pa pol leta? — Koliko je to mesev? — Koliko delavnih dni storijo 3 tedni? — Koliko je 3krat 6? — En meter sukna velja 3 gld.; na koliko pa 6 metrov pride? — Zakaj? — Težak si služi na dan 1 gld.; koliko mu gre za 3 tedne? — Dva brata delita 18 gld. tako med seboj, da vsak enako dobi; koliko dobi eden? — Ena miza je 1 meter i 8 decimetrov dolga, druga pa 1 meter in 3 decimetre; ktera je delja in koliko? — Trije učenci so 18 verst napisali; prvi 5, drugi 6, koliko pa tretji?

Kolikokrat je 1 v 2? v 2, 3, 4, 5 . . . 18? —

Kolikokrat ste 2 v 10, 13, 14, 16, 18 — 13 15, 17? —

Kolikokrat so 3 v 12, 15, 18 — 13, 14, 16, 17?

Kolikokrat se najde 4 v 12, 16, 17, 18?

Kolikokrat se nahaja 5 in 6 v 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18?

(Pismeno iz dr. Močnikove r. knjižice str. 29—30.)

Naloge prvega skupka dr. M. knj. str. 29 o gajo doštevanje, pri čemur se iz prve v drugo desetinko prestopi; te vadbe so posebno imenitne; zatoj naj učitelj svoje učence v tistih do dobrega dožene. Takošne vadbe so se dozraj prijemale razpoloženja števil ter se upirale na neposredstveni vunanji ogled. Važno je pa tudi, da učenci s časoma število bolj in bolj duševno ogledavajo, da si je namreč le mislijo, čemur že nauk v prvi desetinki s pripovestmi naj bolj ustreže.

Učitelj je učence v razloženji glavnih števil na vse strani navajal; ta pridobljena znanost naj se tukaj vkoristi, da se odstevajoče število vedno tako razloži (razdél), da najprej desetinke dopolniš, in potem še ostale edinke prišteješ. N. pr.

$$8 + 6 =$$

Koliko moraš k 8 došteti, da 10 dobiš? (da bode desetinka cela?) — še 2. Kje pa dobiš te 2? — Od 6. — 6 je pa 2 + 4. — Koliko ti pa še ostane, ko 2 od 6 vzameš? — še 4. Koliko je 10 in 4? — Ako hočeš 6 k 8 šteti, doštej najprej 2, in po tem še 4! — To naj se pokaže pri vsakem številu tudi na rušovskem rajtalu.

$$8 + 6 =$$

$$8 + 2 = 10$$

$$10 + 4 = 14$$

$$8 + 6 = 14$$

Kadar so učenci že bolj zvajeni, ali da so dobre glave, tedaj jim tega ni potreba, temoč naj se le znesek zapiše:

$$8 + 6 = 14.$$

Četerti skupek teh nalog obsega vadbe odštevanja, pri čemur se iz prve desetinke v drugo prestopi. Uči-

telj naj navaja učence, vselej najprej toliko odšteti, da
 ena desetinka ostane in po tem jim ukaže, še ostale
 cote odšteti. N. pr.

$$15 - 6 =$$

Koliko moraš od 15 odšteti, da na 10 prideš? —
 6 je pa 5 in 1. — Koliko moraš še odšteti? — 10 —
 1 = 9. Namesto da 6 od 15 na enkrat odšteješ, od-
 štej najprej 5, in po tem še 1.

Pismeno :

$$15 - 6 =$$

$$15 - 5 = 10$$

$$10 - 1 = 9$$

$$15 - 6 = 9$$

Št. 19.

J. v tvojej hranilnici imaš ti najprej le 1 kr.;
 pride tvoj god, oče ti dajo 1 desetico, mati pa 8 kr.;
 koliko kr. pa leži zdaj v hranilnici, ako te tudi noter
 deš? — Koliko je 10 + 9? — Iz česa obstaja število
 19? — Neki otrok je leta star, drugi pa 19 mesecev;
 kateri je starejši in za koliko? — Jaz imam že 10 gld.
 v svojej hranilnici! baha se neki fant. Jaz imam tudi
 že 8 gld. pravi en drugi. In koliko jih imaš ti? vpra-
 šata oba tretjega fantina. Jaz imam le 1, ali ta je sre-
 bern! odgovori ta ponosno. — Koliko gld. so imeli vsi
 trije dečki vkup?

S katerim denarjem moraš 19 kr. plačati? — Koliko
 gld. in desetic je 19 desetic? — Koliko metrov in deci-
 metrov je 19 decimetrov? — Koliko decilitrov je 1
 liter in 9 decilitrov? — Kolikokrat je 1 gram v 1
 dekagramu? — Koliko novih lotov ali dekagramov je 19
 gramov? Neki kmet ima 4 dvojice volov in 11 krav;

koliko goved je to? — Ena dvanajstica gumbov velja 1 desetico; koliko pa velja 19 dvanajstic? — V nekem gozdu so 9 bukev, 6 borov in 4 smreke posekali; koliko dreves je to? — Imajo uteži, s katerimi morejo 1, 2, 4, 8, 16 lotov tehtati; s katerimi pa moreš 19 lotov tehtati? — Ko bi jaz še enkrat toliko kr. imel, kolikor jih že imam in še 9 kr., tedaj bi jaz mogel tisto igračo kupiti, ki sem jo na sejmu vidil.

(Pismo iz M. r. knj. str. 31—32.)

Št. 20.

Število 19 obstaja iz 1 desetinke in 9 enot. Dodam devetim enotam še eno, jih je 10 enot ali 1 desetinka. Ena desetinka in še ena desetinka ste pa 2 desetinki in $2 \times 10 = 20$. — Koliko je tedaj 19 in 1? — Koliko desetink je to? — Koliko kroglic je na prvi ranci? koliko pa na drugi? koliko na obeh vkup? — Koliko perstov imaš na obeh rokah? — Koliko desetink je 20 edink? — Koliko desetice je 20 kr.? — Koliko dvajsetice je 20 kr.? — Koliko kr. je pol dvajsetice? — Koliko 1 četertin ($\frac{1}{4}$), 1 petin ($\frac{1}{5}$), 1 desetina ($\frac{1}{10}$)? — 1 gld. ima 5 dvajsetic. Koliko dvajsetic dasta 2, 3, 4 gld.? — Koliko kr. ste 2 desetici? 4 petice? 5 čvrtakov? — Koliko gld. je 20 desetice? — Koliko gramov dasta 2 dekagrama? — Koliko metrov je 20 decimetrov? — Koliko decilitrov sta 2 litra? — Koliko centimetrov sta 2 decimetra? — Neka gospodinja nese 20 metrov perta na prodaj; proda ga pa le 10 metrov; koliko ga pa še domu prinese? — Koliko nog ima 5 konjev? — Koliko nog pa imata 2 pajeka in 1 miš? — Koliko nog imajo 3 metuli in 1 ptica? — Štejte vsi vkup do 20! od 20 navzdol. Druge vadbe na vse kraje kakor v prvi desetinki.

(Pismo iz M. r. knj. str. 33—35.)

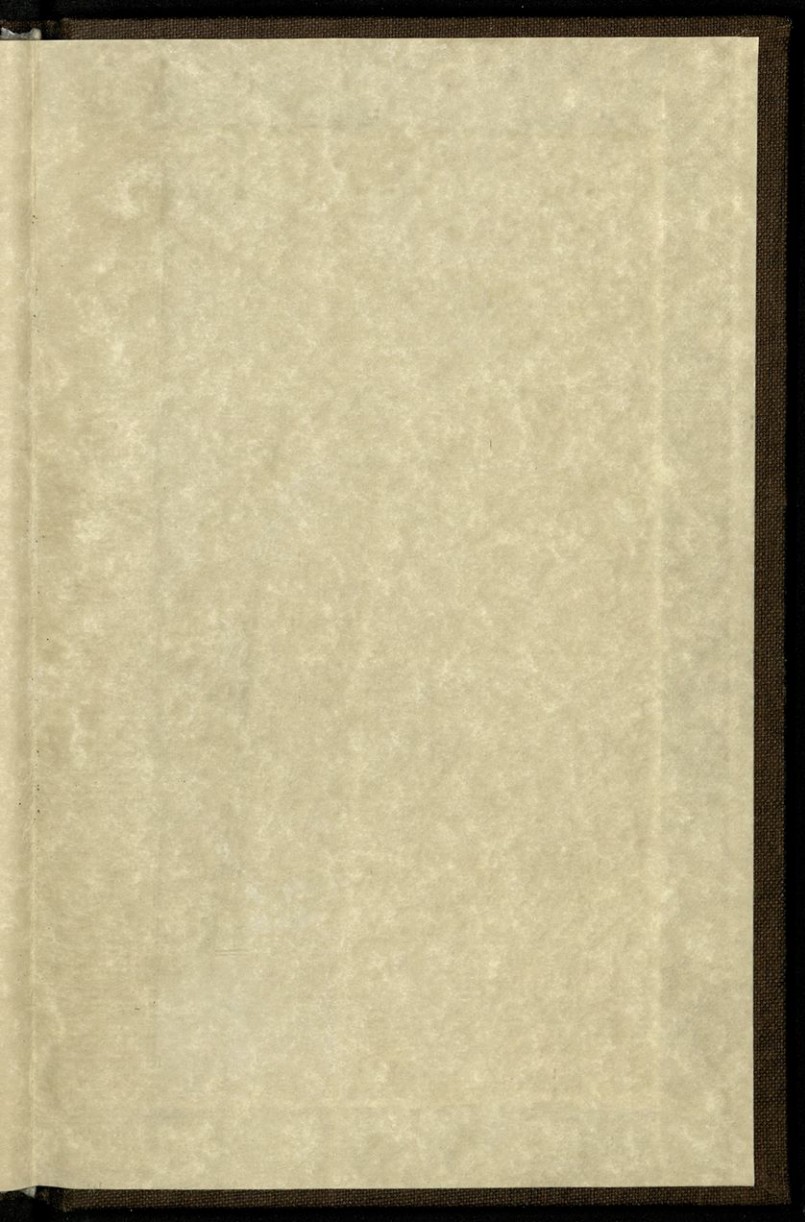

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBIS ■
S5180

00000388954

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

575 214

COBISS